

372 52
21 4467
๕๖

การศึกษาการแสดงออกทางศิลปะโดยการ เขียนภาพระบายสีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

ปริญญานิพนธ์

ของ

ปราณี ศรีโชค

๗ ๕ เมษายน ๒๕๓๕

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษาบัณฑิต
กันยายน ๒๕๓๐
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

177000

การศึกษาการแสดงออกทางศิลปะโดยการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

บทคัดย่อ
ของ
ปราวณี ศรีโชค

เสนอขอมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
กันยายน 2530

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายที่จะศึกษาความสามารถในการแสดงออกทางศิลปะของนักเรียนเกี่ยวกับพัฒนาการทางการเขียนภาพ การเลือกใช้ประเภทของสีและสี และงานสร้างสรรค์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2530 จำนวนทั้งหมด 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลมีทั้งหมด 3 ชุด ชุดที่ 1 เป็นแบบทดสอบพัฒนาการทางการเขียนภาพ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะคือ แบบทดสอบการเขียนภาพคน แบบทดสอบการเขียนภาพสัตว์ และแบบทดสอบการเขียนภาพอิสระ ชุดที่ 2 เป็นแบบทดสอบการเลือกใช้ประเภทของสีและสี และชุดที่ 3 เป็นแบบทดสอบงานสร้างสรรค์ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ด้านคือ การสลับตำแหน่งภาพ การเพิ่มและตัดทอนภาพ การเขียนภาพโดยกำหนดเงื่อนไขและไม่กำหนดเงื่อนไข วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าร้อยละ คะแนนเฉลี่ย ทดสอบค่าความแตกต่างของความถี่ในแต่ละตัวแปร โดยใช้ ไค-สแควร์ และเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยด้วยสถิติ Z ผลการวิจัยปรากฏว่า

1. นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีความสามารถในการแสดงออกทางศิลปะ โดยการเขียนภาพระบายสีเกี่ยวกับลักษณะภาพคน ภาพสัตว์ และภาพอิสระอยู่ในขั้นพัฒนาการทางศิลปะชั้นที่ 5 นักเรียนส่วนใหญ่สามารถเขียนภาพได้ใกล้เคียงความจริง
2. นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีพัฒนาการทางการเขียนภาพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. นักเรียนชายและนักเรียนหญิงเขียนภาพโดยมีเนื้อหาและเรื่องราวที่เขียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นักเรียนหญิงชอบเขียนภาพคน ภาพสัตว์ ภาพสัตว์ที่ใกล้ตัว และภาพพืชต้นต่าง ๆ ส่วนนักเรียนชายชอบเขียนภาพนกที่ฟ้า ภาพสัตว์ป่า และภาพจากการทอผ้า
4. นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีความสามารถในการเลือกใช้ประเภทของสีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นักเรียนหญิงเลือกใช้किनสีและสีเมจิก มากกว่านักเรียนชาย ส่วนนักเรียนชายเลือกใช้สีชอล์ก สีโปสเตอร์ สีเทียนและสีน้ำมากกว่านักเรียนหญิง สีประเภทที่นักเรียนชายและนักเรียนหญิงเลือกใช้มากที่สุดคือकिनสี ร้อยละ 34 และสีประเภทที่นักเรียนชายและนักเรียนหญิงเลือกใช้ได้น้อยที่สุดคือสีน้ำ ร้อยละ 2

5. นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีความสามารถในการเลือกใช้สีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นักเรียนหญิงเลือกใช้สีเหลือง สีม่วง สีส้มพู และสีชาวมากกว่านักเรียนชาย ส่วนนักเรียนชายเลือกใช้สีแดง สีน้ำเงิน สีส้ม สีเขียว สีฟ้า สีน้ำตาล สีดำ และสีเทา มากกว่านักเรียนหญิง สีที่นักเรียนชายและนักเรียนหญิงเลือกใช้มากที่สุดคือสีเหลือง ร้อยละ 50 และสีที่นักเรียนชายและนักเรียนหญิงเลือกใช้น้อยที่สุดคือสีขาวและสีเทา ร้อยละ .50

6. นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีความสามารถในการแสดงออกทางศิลปะเกี่ยวกับงานสร้างสรรค์ไม่แตกต่างกัน งานสร้างสรรค์ที่นักเรียนชายและนักเรียนหญิงทำคะแนนได้สูงที่สุดคือ การเขียนภาพ ส่วนงานสร้างสรรค์ที่นักเรียนทำคะแนนได้น้อยที่สุดคือ การสลับตำแหน่งภาพ

A STUDY OF PRATHOM SUKSA VI STUDENT'S ARTISTIC EXPRESSION
THROUGH DRAWING AND PAINTING IN SCHOOLS
UNDER THE BANGKOK METROPOLIS

AN ABSTRACY

BY

PRANEE SRICHOK

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree
at Srinakharinwirot University

September 1987

The purpose of this research was to study creative ability in artistic expression of the students concerning the development in picture drawing, type of colour and colour application, and creative working. The samples of the study were 400 Pratom Suksa VI students, of the first semester, B.E. 2530. Three sets of instruments were used for collecting data. The first set was picture drawing development test which was divided into 3 categories, namely; the portrait drawing test, the animal drawing test, and the independent drawing test. The second set was the type of colour and colour application test. And, the third set was the creative working test which was divided into 3 categories, namely; the alternating of positions, the adding and deleting of pictures, and the conditional and unconditional drawing. The statistical analysis of data was by means of percentile, means, the chi-square for testing the frequency differences of each variance, and the Z-test for comparing the differences of the scores. The results of the study revealed as follows.

1. Both the boy and the girl students had abilities in artistic expression through drawing and painting people, animals and independent pictures at the 5th stage of artistic development. Most students could draw pictures close to reality.

2. The boy and the girl students had the different drawing development statistical at .01 level of significant.

3. The boy and the girl students had the different in the content and subject of the drawing. The girls liked go draw proximity pictures of houses, people, animals and landscapes, while the boys liked to draw pictures of sportsman, wild animals, and fighting seenes.

4. The boy and the girl students had the different ability in type of colour application statistical at .01 level of significant. The girl students were be chosen colour pencil and magic colour more than the boy students, while the boy students were be chosen pastel, tempera, crayon and water colour more than the girl students. Most type of colour chosen by the girl and the boy students was colour pencil of 34 percents and the least choice was water colour of 2 percents on the average.

5. The boy and the girl students had the different ability in colour application statistical at .01 level of significant. The girl students were be chosen yellow, violet, pink and white more than the boy students, while the boy students were be chosen red, blue, orange, green, brown, black and grey more than the girl students. Most colour chosen by the boy and the girl students was yellow of 50 percents and the least choice was white and grey of .50 percents on the average.

6. The boy and the girl students did not have different abilities in artistic expression concerning creative work. Most the boy and the girl students had the ability in creative work through drawing at the highest level, while the least category of their choices was the alternating position of the pictures.

คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำตัวนิสิตและคณะกรรมการสอบ ได้พิจารณาปริญญาบัตรฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิตของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการที่ปรึกษา

.....ประธาน

.....กรรมการ

คณะกรรมการสอบ

.....ประธาน

.....กรรมการ

.....กรรมการ

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจากรองศาสตราจารย์
ดร.วิชัย วงษ์ใหญ่ รองศาสตราจารย์มังกร ภูวภิรมย์ขวัญ และอาจารย์ชัชวาลย์ ขอไล่
ที่กรุณาให้คำปรึกษาและตรวจแก้ไขจนปริญญานิพนธ์มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ
เป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ อาจารย์ผดุง พรหมมูล อาจารย์วิรัตน์ คุณคำ อาจารย์วินัย
โสมติ อาจารย์อุไร ศรีวัชรี อาจารย์ขนิษฐา พันธ์แก้ว อาจารย์สุรเดช วันทยา
คุณณรงค์ ประภาสโนมล และคุณวาทิน ปิ่นเนสียว ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ และแก้ไข
เครื่องมือในการวิจัยให้ดีขึ้น

ขอขอบคุณผู้อำนวยการ อาจารย์ใหญ่ คณะครู และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ทั้ง 13 โรงเรียน ที่อำนวยความสะดวก และให้ความ
ร่วมมือเป็นอย่างดี ในการทำแบบทดสอบและเก็บรวบรวมแบบทดสอบ

ขอขอบคุณ คุณวิมลรัตน์ คงภิรมย์ชื่น คุณชะเอม ขวาลิขัยชาญ คุณเสาวณี
คลองน้อย คุณสรศักดิ์ ภูมิวัจน์ และเพื่อน ๆ ทุกคนที่ให้ความช่วยเหลือ และเป็นกำลังใจ
ในการทำปริญญานิพนธ์จนสำเร็จ

นอกจากนี้ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของกองวิชาการ สำนักการศึกษา
กรุงเทพมหานคร ที่ได้สนับสนุนเงินทุนในการวิจัยแก่ผู้วิจัยในครั้งนี้ด้วย

ความดีของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ขออุทิศเป็นเครื่องบูชาพระคุณของบิดา มารดา
และบูรพาจารย์ ผู้ซึ่งได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ให้กับผู้วิจัยตลอดมา

ปราณี ศรีโชค

สารบัญ

บท	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	4
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	5
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	5
คำนิยามศัพท์เฉพาะ	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า	9
หลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521	10
โครงสร้างเนื้อหาหลักสูตรเสริมลักษณะนิสัย	14
ความหมายและความสำคัญของวิชาศิลปะศึกษา	17
จุดประสงค์ทั่วไปของวิชาศิลปะศึกษา	20
จุดประสงค์เฉพาะของวิชาศิลปะศึกษา	21
การสอนศิลปะศึกษาในชั้นประถมศึกษา	21
การแสดงออกทางศิลปะ โดยการ เขียนภาพระบายสี	31
วัสดุที่ใช้ในการเขียนภาพระบายสี	39
สี	41
งานสร้างสรรค์	48
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการแสดงออกทางศิลปะ โดยการ เขียนภาพระบายสี	55
สมมุติฐานของการศึกษาค้นคว้า	61

3	วิธีการในการศึกษาและ	62
	ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง	62
	เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาและ	63
	การเก็บรวบรวมข้อมูล	70
	การจัดกระทำข้อมูล	71
	สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	71
4	การวิเคราะห์ข้อมูล	74
	สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	74
	ผลวิเคราะห์ข้อมูล	75
5	สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	83
	การตั้งขอบเขตของการศึกษา	83
	กลุ่มตัวอย่าง	83
	เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	83
	การเก็บรวบรวมข้อมูล	84
	การวิเคราะห์ข้อมูล	84
	สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล	85
	อภิปรายผล	86
	ข้อเสนอแนะสำหรับการปรับปรุงหลักสูตร และการพัฒนาวิชาชีพ	89
	ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย	89
บรรณานุกรม		101
ภาคผนวก		106

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	การแบ่งเขตการปกครองในกรุงเทพมหานคร	63
2	จำนวนโรงเรียนที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง	64
3	จำนวนนักเรียนที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง	65
4	เปรียบเทียบลักษณะการเขียนภาพคนของนักเรียน จำแนกตามเพศ คิดเป็นร้อยละ	75
5	เปรียบเทียบลักษณะการเขียนภาพสัตว์ของนักเรียน จำแนกตามเพศ คิดเป็นร้อยละ	
6	เปรียบเทียบลักษณะการเขียนภาพอิสระของนักเรียน จำแนกตามเพศ คิดเป็นร้อยละ	78
7	พัฒนาการขั้นต่าง ๆ ในการเขียนภาพคน จำแนกตามเพศ คิดเป็นร้อยละ ..	80
8	พัฒนาการขั้นต่าง ๆ ในการเขียนภาพสัตว์ จำแนกตามเพศ คิดเป็นร้อยละ ..	82
9	พัฒนาการขั้นต่าง ๆ ในการเขียนภาพอิสระ จำแนกตามเพศ คิดเป็นร้อยละ	84
10	เปรียบเทียบพัฒนาการขั้นต่าง ๆ ในการเขียนภาพคน ภาพสัตว์ และภาพ อิสระ จำแนกตามเพศ คิดเป็นร้อยละ	86
11	เปรียบเทียบการเลือกใช้ประเภทของสีระหว่างนักเรียนชายและนักเรียนหญิง คิดเป็นร้อยละ	88
12	เปรียบเทียบการเลือกใช้สีระหว่างนักเรียนชายและนักเรียนหญิง คิดเป็นร้อยละ	90
13	เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนเกี่ยวกับงานสร้างสรรค์ โดยจำแนกตามเพศ	92

14	ลักษณะการเขียนภาพคนของนักเรียน	136
15	ลักษณะการเขียนภาพสัตว์ของนักเรียน	137
16	ลักษณะการเขียนภาพอิสระของนักเรียน	138
17	พัฒนาการขั้นต่าง ๆ ในการเขียนภาพคน ภาพสัตว์ และภาพอิสระของ นักเรียน	139
18	การเลือกใช้สีประเภทต่าง ๆ ของนักเรียน	140
19	การเลือกใช้สีต่าง ๆ ในการระบายภาพของนักเรียน	141
20	คะแนนงานสร้างสรรค์ทางศิลปะของนักเรียนชายและนักเรียนหญิง	142
21	คะแนนเฉลี่ยงานสร้างสรรค์ทางศิลปะของนักเรียนชายและนักเรียนหญิง ...	143

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 แผนภูมิโครงสร้างหลักสูตรประถมศึกษา 2521	13
2 แผนภูมิโครงสร้างกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย	16
3 แผนภูมิการประเมินผลวิชาศิลปศึกษา	25
4 แสดงพัฒนาการทางการเขียนภาพ	34-37
5 แสดงทฤษฎีแม่สีแบบต่าง ๆ	44-45
6 แสดงการเปรียบเทียบการเลือกใช้ประเภทของสีต่าง ๆ ระหว่างนักเรียนชาย และนักเรียนหญิง	89
7 แสดงการเปรียบเทียบการเลือกใช้สีต่าง ๆ ระหว่างนักเรียนชาย และนักเรียนหญิง	91

บทที่ 1

บทนา

ภูมิหลัง

ความเจริญก้าวหน้าของประเทศทั้งทางด้านการเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และ การปกครอง ตลอดจนวัฒนธรรม ขึ้นอยู่กับการศึกษาของประชากรในประเทศเป็นรากฐานสำคัญทั้งนี้เพราะการศึกษาเป็นกระบวนการถ่ายทอดและสร้างสรรค์ทักษะ ความรู้ เจตคติ ค่านิยม และความคิดที่จะช่วยให้มนุษย์ในสังคมมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดี ด้วยเหตุนี้ดังกล่าว กระทรวงศึกษาธิการจึงได้ปรับปรุง เปลี่ยนแปลงหลักสูตรในทุกระดับชั้น เพื่อให้มีความสอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปโดยได้เริ่ม เปลี่ยนหลักสูตรและสื่อการเรียน ชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้นในปีการศึกษา 2521 ซึ่งหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ได้แบ่งหมวดประสบการณ์หรือกลุ่มเนื้อหาวิชาที่จัดให้ผู้เรียนเรียนรู้ไว้ 5 กลุ่มด้วยกันคือ กลุ่มทักษะภาษาไทยและคณิตศาสตร์ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ และกลุ่มประสบการณ์พิเศษ

ในการพัฒนาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตรในครั้งนี้ กระทรวงศึกษาธิการ ได้ตระหนักในความสำคัญของวิชาศิลปศึกษาเป็นอย่างยิ่ง จึงได้บรรจุไว้ในหลักสูตร กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ซึ่งเป็นกลุ่มวิชาที่มุ่งฝึกให้นักเรียนมีบุคลิกภาพ ท่าทาง อุปนิสัย ค่านิยม เจตคติ มีพฤติกรรมในทางที่ดีที่พึงประสงค์ การสร้างเสริมลักษณะนิสัย ให้กับเด็กนั้น ต้องให้ปฏิบัติจริงจนเกิดเป็นนิสัย กิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อสร้างเสริมลักษณะนิสัย ของเด็ก ได้แก่ จริยศึกษา ศิลปศึกษา ดนตรีและนาฏศิลป์ และกิจกรรมสร้างนิสัย (กระทรวงศึกษาธิการ 2525 : 122)

การสอนศิลปศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา เป็นการสอนในลักษณะบูรณาการ เข้าด้วยกันกับวิชาอื่น ๆ ในกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ไม่ได้มุ่งให้เด็กเป็นศิลปิน แต่ มุ่งเน้นพัฒนาการทางศิลปะที่มีอยู่ในตัวเด็กให้พัฒนาไปจนถึงขีดสุดจากการแสดงออกทาง

ความคิดสร้างสรรค์ตามระดับอายุและขีดความสามารถ ในการสอนศิลปะจะต้อง ไม่นิ่งถึงผลสำเร็จของงานมากกว่ากระบวนการทำงาน เพราะกระบวนการทำงาน จะนำไปสู่พัฒนาการทางด้านทัศนคติ อันได้แก่ ความรู้สึก อารมณ์ ความสนใจ ค่านิยม รสนิยมที่ดี อันเป็นเป้าหมายหลักของศิลปศึกษา (วิชัย วงษ์ใหญ่ 2521 : 1 - 2)

ในอดีตที่ผ่านมา นั้น ศิลปศึกษา คือ การฝึกให้เด็กเป็นนักลอกเลียนแบบอย่าง ขาดการสร้างสรรค์ ครูเท่านั้นที่เป็นผู้ตัดสิน ครูมักจะเคยชินกับการใช้คำสั่ง แต่สภาพ การเรียนการสอนศิลปศึกษาในปัจจุบัน สอนตามแนวความคิดใหม่ที่ส่งเสริมการแสดงออก ทางความคิดริเริ่มและความคิดจินตนาการ เพื่อพัฒนาการทางสมอง ร่างกาย สังคม และส่งเสริมความเจริญเติบโตทางอารมณ์จิตใจ ในการสอนให้บรรลุถึงความมุ่งหมาย ของศิลปศึกษานั้น จำเป็นจะต้อง ส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนมีการแสดงออกอย่างอิสระเสรี (Free Expression) จึงจะเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (เลิศ อานันท์นะ 2523 : 99)

นับตั้งแต่การวางแผนการศึกษาของชาติในอดีตจนถึงแผนปฏิบัติการศึกษาใน ปัจจุบัน ปัญหาการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาตามโรงเรียนต่าง ๆ ในประเทศไทย ส่วนมากมักจะไม่สามารถดำเนินการสอนให้ประสบความสำเร็จทั้งความมุ่งหมายที่วางไว้ ทั้งนี้เนื่องมาจากสาเหตุที่ขาดแคลนอุปกรณ์ต่าง ๆ ไปจนถึงเทคโนโลยีทางการศึกษา ที่ทันสมัย รวมทั้งปัญหาการขาดแคลนครูศิลปะที่สามารถเข้าใจถึงจิตใจของเด็ก ความล้มเหลวของศิลปศึกษาในโรงเรียนทั่ว ๆ ไป ได้แก่ การใช้วิธีสอนเก่า ๆ และ ทัศนคติดั้งเดิมที่พยายามเน้นถึงผลงานโดยไม่คำนึงถึงพัฒนาการทางศิลปะของเด็กแต่ละวัย (เลิศ อานันท์นะ 2523 : 7) ที่เป็นเช่นนี้ เพราะผู้สอนไม่มีพื้นฐานการศึกษา ด้านศิลปะโดยตรง ทำให้ขาดความรู้ความเข้าใจ ตลอดจนทักษะและประสบการณ์ทาง ด้านศิลปะ มักจะสอนตามความเคยชิน และผู้ปกครองส่วนใหญ่ก็ยังมุ่งหวังที่จะให้เด็ก เรียนวิชาการด้านต่าง ๆ ที่มีความหมายมากกว่าศิลปะ (ประเสริฐ ศิลรัตน์ 2529 : 1)

นอกจากนั้นปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ ครูศิลปะและผู้บริหารการศึกษา ส่วนหนึ่งพยายามไขว่คว้าหารางวัลด้วยวิธีการต่าง ๆ จนเกิดค่านิยมผิด ๆ ทั้งที่ปรัชญาทางศิลปศึกษาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตรศิลปศึกษาไม่ได้เน้นในเรื่องรางวัลใด ๆ ทั้งสิ้น (กมล ทัศนวุฒี 2529 : 62) ซึ่งปัญหาเหล่านี้เป็นเรื่องที่ทุกฝ่ายควรตระหนักถึงความสำคัญโดยเฉพาะแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 นั้น เน้นการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต การสร้างเสริมลักษณะนิสัยจึงจำเป็นต้องกระทำอย่างจริงจัง เพราะการสอนศิลปศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาเน้นในเรื่องกระบวนการทำงาน มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาศิลปินนิสัย ซึ่งได้แก่ การมีบุคลิกภาพดี มีความรู้คู่ความงาม มีจิตใจละเอียดอ่อน ประณีต มีความยืดหยุ่นทางความคิด ตัดสินใจเป็น มีสุนทรียะ สามารถคิดสื่อสารได้ แก่ปัญหาเป็น การมีชีวิตเรียบง่ายและมีเป้าหมายที่สร้างสรรค์ (วิชัย วงษ์ใหญ่ 2529 : 87) ซึ่งตรงกับจุดมุ่งหมายของการพัฒนาการศึกษาในด้านคุณภาพในระยะที่ 6 (พ.ศ. 2530 - 2534) ที่ขอให้เรียนภาคปฏิบัติควบคู่กับการเรียนทฤษฎี มิใช่เรียนเพื่อรู้แต่ต้องทำได้ด้วย (พะยอม แก้วกำเนิด 2528 : 11)

ดังนั้นการให้การศึกษาทางด้านศิลปะกับเด็ก จึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่ทุกฝ่ายต้องร่วมมือกัน เพราะศิลปะเป็นความงามที่แสดงออกมาจากจิตใจของเด็ก โดยผ่านการกระทำที่สร้างสรรค์ ไม่ว่าจะเป็นการแสดงออกด้วยการเขียนภาพ การปั้น การเรียงความ การเขียนบทกลอน การขับร้อง การรำ การจัดดอกไม้ ตลอดจนการประดิษฐ์สิ่งของเครื่องเล่นต่าง ๆ ก็จัดเป็นการแสดงออกทางศิลปะทั้งสิ้น (ประเทิน มหาจันทร์ 2511 : 2) ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ศิลปะเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของมนุษย์อย่างแยกกันไม่ออกและมีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิต สามารถสนองความต้องการของมนุษย์ได้ทุกด้าน

* - การเขียนภาพระบายสีจัดเป็นการแสดงออกทางศิลปะอย่างหนึ่งของเด็ก ซึ่งเกิดจากการสร้างสรรค์โดยใช้สื่อต่าง ๆ เพื่อแสดงความปรารถนาออกมาในรูปของจินตนาการ ซึ่งอาจเหมือนหรือไม่เหมือนธรรมชาติก็ได้ แต่ต้องไม่เป็นการเลียนแบบรูปร่างจากธรรมชาติโดยตรง (วิรัตน์ พิษฐ์ไพบูลย์ 2524 : 1) ในการสอนเขียนภาพ

ระบายนี่นั้น ต้องส่งเสริมให้เด็กได้รู้จักแสดงออกในทางสร้างสรรค์ตั้งแต่เยาว์วัยและ
เป็นไปในตัวเด็กอย่างต่อเนื่อง การกระทำสิ่งใดอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอเท่ากับ
ปลูกฝังพฤติกรรมให้กับเด็กโดยตรง พฤติกรรมสร้างสรรค์ในตัวเด็กจึงเป็นเป้าหมายหนึ่ง
ที่มีคุณค่าต่อตัวเด็ก และต่อชีวิตในสังคม (วิรุณ ตั้งเจริญ 2526 : 17)

สภาพการเรียนการสอนศิลปศึกษาในปัจจุบันจะเห็นได้ว่าการเขียนภาพระบายสี
เป็นวิชาที่มีปัญหามากที่สุด เพราะจุดประสงค์ของครูและผู้บริหาร ตลอดจนผู้ปกครอง
ไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตร การเขียนภาพระบายสีในปัจจุบันเป็นไปเพื่อ
มุ่งหวังรางวัล ไม่ใช่เพื่อปลูกฝังศิลปนิสัย การเรียนการสอนส่วนใหญ่จึงมุ่งเน้นที่ผลงาน
ของเด็ก โดยไม่ได้คำนึงถึงพัฒนาการทางศิลปะ และกระบวนการในการทำงานของเด็ก
(เลิศ อานันตะ 2523 : 91)

จากปัญหาที่กล่าวมาแล้วแสดงให้เห็นว่า สภาพการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา
ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันขาดหลักเกณฑ์ในการจัดการเรียนการสอนที่แน่นอน ขาดเครื่องมือ
ในการประเมินผลงานของเด็ก และครูผู้สอน ตลอดจนผู้ปกครองไม่เข้าใจความสามารถ
ในการแสดงออกทางศิลปะของเด็ก ทำให้ไม่สามารถที่จะสนับสนุนและส่งเสริมให้เด็ก
แสดงออกได้อย่างอิสระ และเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา
เกี่ยวกับความสามารถในการแสดงออกทางศิลปะของเด็กในด้านลักษณะของภาพ
ประเภทของสี และสี และงานสร้างสรรค์ในการเขียนภาพระบายสี โดยกระทำกับ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐาน
ที่จะนำไปพัฒนาการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ให้
สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรต่อไป

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาความสามารถในการแสดงออกทางศิลปะ โดยการเขียน
ภาพระบายสีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เกี่ยวกับลักษณะภาพคน ภาพสัตว์
และภาพอิสระ

2. เพื่อศึกษาความสามารถในการแสดงออกทางศิลปะ โดยการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เกี่ยวกับการเลือกใช้ประเภทของสีและสี

3. เพื่อศึกษาความสามารถในการแสดงออกทางศิลปะ โดยการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เกี่ยวกับงานสร้างสรรค์

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้ ทำให้ทราบถึงความสามารถในการแสดงออกทางศิลปะ โดยการเขียนภาพระบายสี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เกี่ยวกับลักษณะภาพ ประเภทของสีและสี และงานสร้างสรรค์อันเป็นประโยชน์ดังนี้

1. ได้ข้อมูลพื้นฐานที่จะเป็นประโยชน์สำหรับครูและผู้บริหาร ในการจัดการเรียนการสอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อย่างมีมาตรฐานและสอดคล้องกับความมุ่งหมายของหลักสูตร

2. เป็นประโยชน์แก่ครูในการนำเครื่องมือไปใช้ ให้ตรงกับระดับความสามารถและพัฒนาการทางศิลปะ ของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

3. เป็นประโยชน์สำหรับครู และผู้ปกครองในการส่งเสริมให้นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษทางด้านศิลปะ โดยเฉพาะการเขียนภาพระบายสีได้พัฒนาอย่างเต็มความสามารถและรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่กำลังเรียนอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2530 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 37,555 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่กำลังเรียนอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2530 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 400 คน จากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling)

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ นักเรียนชายและนักเรียนหญิง

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

3.2.1 ลักษณะภาพ

3.2.1.1 ภาพคน

3.2.1.2 ภาพสัตว์

3.2.1.3 ภาพอิสระ

3.2.2 ประเภทของสีและสี

3.2.3 งานสร้างสรรค์

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การแสดงออกทางศิลปะ หมายถึง กระบวนการในการสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะของเด็กที่แสดงออกมาจากจิตใจโดยผ่านการกระทำ ได้แก่ การเขียนภาพ การปั้น การเรียงความ การเขียนบทกลอน การขับร้อง การร่ายรำ การจัดดอกไม้ และการประดิษฐ์ สิ่งของ เครื่องเล่นต่าง ๆ

2. ความสามารถในการแสดงออกทางศิลปะ หมายถึง ผลของการแสดงออกซึ่งความรู้สึกและความคิดเห็นอย่างชัดเจนในผลงานทางค่านศิลปะของเด็ก ในที่นี้หมายถึง ความสามารถทางศิลปะโดยการเขียนภาพระบายสี

3. การเขียนภาพระบายสี หมายถึง ความสามารถในการแสดงออกทางศิลปะโดยการขีด เขียน ชูทให้เป็นภาพ แล้วระบายสีตามที่ต้องการ

4. ลักษณะภาพ หมายถึง ภาพที่นักเรียนเขียนและระบายสีตามหัวข้อที่ผู้วิจัยกำหนดแบ่ง เป็น 3 ชนิด คือ

4.1 ภาพคน ได้แก่ ภาพคนที่พิจารณาในเรื่องเพศ วัย และรูปร่างตามที่นักเรียนเขียน ระบายสี และตั้งชื่อภาพ

4.2 ภาพสัตว์ ได้แก่ ภาพสัตว์ที่พิจารณาในเรื่องชนิด และรูปร่างตามที่นักเรียนเขียน ระบายสี และตั้งชื่อภาพ

4.3 ภาพอิสระ ได้แก่ ภาพที่นักเรียนเขียน ระบายสี ตามความสนใจของตนโดยไม่กำหนดหัวข้อเรื่อง

5. พัฒนาการทางศิลปะ หมายถึง ลำดับขั้นพัฒนาการทางการเขียนภาพระบายสีของ เด็กตามทฤษฎีของ วิคเตอร์ โลเวนเฟลด์ (Viktor Lowenfeld) มีลำดับขั้นดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นขีดเขียน (Scribbling Stage) อายุประมาณ 2 - 4 ปี เขียนภาพไม่เป็นระเบียบ ไม่มีรูปร่างที่แน่นอน การใช้สีไม่มีความหมาย

ขั้นที่ 2 ขั้นเขียนภาพให้มีความหมาย (Pre - Schematic Stage) อายุประมาณ 4 - 7 ปี เขียนภาพโดยใช้วงกลมเป็นสัญลักษณ์ มีเส้นแทนแขน ขา ไม่มีรายละเอียดเกี่ยวกับหน้าตา ใช้สีตามอารมณ์

ขั้นที่ 3 ขั้นการเขียนภาพได้คล้ายของจริง (Schematic Stage) อายุประมาณ 7 - 9 ปี เขียนภาพโดยใช้เส้นเรขาคณิตเป็นสัญลักษณ์ เน้นส่วนที่ตนคิดว่าสำคัญ และตัดส่วนที่คิดว่าไม่สำคัญออก แต่ยังใช้สีซ้ำกันอยู่

ขั้นที่ 4 ขั้นเริ่มต้นเขียนภาพอย่างของจริง (The Drawing Realistic) อายุประมาณ 9 - 11 ปี ภาพที่เขียนแสดงให้เห็นความแตกต่างในเรื่องเพศ โดยการเน้นที่เสื้อผ้า เครื่องแต่งตัว แต่ยังเขียนผิดความจริงเกี่ยวกับการเคลื่อนไหว ใช้สีตามความจริง และความรู้สึก

ขั้นที่ 5 ขั้นการใช้เหตุผล (The Stage of Reasoning) หรือ ขั้นวาดภาพเหมือนของจริง (Pseudo Realistic) อายุประมาณ 11 - 12 ปี ภาพที่เขียนมีลักษณะใกล้เคียงความเป็นจริง มีการเคลื่อนไหว ใช้สีตามความเป็นจริงและความรู้สึก เอาใจใส่เรื่องแสงและเงา

6. ประเภทของสีและสี หมายถึง สีประเภทต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยนำมาให้นักเรียนเลือกใช้มี 6 ชนิด ได้แก่ ดินสอสี สีเทียน สีเมจิก สีน้ำ สีโปสเตอร์ และสีชอล์ก และสีต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยนำมาให้นักเรียนเลือกใช้ระบายภาพมีทั้งหมด 12 สี คือ สีแดง สีเขียว สีเหลือง สีน้ำเงิน สีม่วง สีส้ม สีดำ สีน้ำตาล สีชมพู สีฟ้า สีเทา และสีขาว

✓ 7. งานสร้างสรรค์ หมายถึง ผลงานทางศิลปะที่นักเรียนมีความสามารถในการคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ขึ้นมาได้จากการผสมผสาน สติปัญญา ประสบการณ์ และจินตนาการ แล้วแสดงออกโดยการเขียนภาพระบายสี ซึ่งผู้วิจัยกำหนดไว้ 3 ชนิด คือ

7.1 การสลับตำแหน่งภาพ หมายถึง การนำรูปภาพ (รูปแบบ) หรือเส้นที่ผู้วิจัยกำหนดให้มาทำการสลับที่จัดวางตำแหน่งใหม่ ให้เป็นภาพที่มีความหมายโดยไม่คำนึงว่ารูปภาพหรือเส้นที่กำหนดให้จะมีขนาดเท่าใด

7.2 การเพิ่มและตัดทอนภาพ หมายถึง การนำรูปภาพที่ผู้วิจัยกำหนดให้มาเพิ่มเติมส่วนประกอบอื่น ๆ หรือตัดทอนภาพให้เป็นภาพใหม่ที่มีความหมาย

7.3 การเขียนภาพ หมายถึง ภาพที่นักเรียนเขียนตามหัวข้อที่ผู้วิจัยกำหนด โดยเขียนให้ได้มากที่สุดตามความสามารถของนักเรียนแต่ละคน

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการแสดงออกทางศิลปะในด้านลักษณะของภาพ สี วัสดุ และความคิดสร้างสรรค์ในการเขียนภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร จากการศึกษาและค้นคว้า เอกสาร บทความ และรายงานการวิจัยต่าง ๆ พบว่า งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการแสดงออกทางศิลปะในด้านลักษณะของภาพประเภทของสีและสี และงานสร้างสรรค์ในการเขียนภาพของนักเรียนในระดับประถมศึกษาโดยตรงนั้นมีน้อยมาก ทั้งที่วิชาศิลปะศึกษาเป็นวิชาที่น่าสนใจและเป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิต อย่างไรก็ตามเพื่อความสมบูรณ์ของงานวิจัยผู้วิจัยได้พยายามรวบรวม เอกสาร บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยจะเสนอตามลำดับหัวข้อ ดังนี้

1. หลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521
2. โครงสร้าง เนื้อหากลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย
3. ความหมายและความสำคัญของวิชาศิลปะศึกษา
4. จุดประสงค์ทั่วไปของวิชาศิลปะศึกษา
5. จุดประสงค์เฉพาะของวิชาศิลปะศึกษา
6. การสอนศิลปะศึกษาในชั้นประถมศึกษา
 - 6.1 รายละเอียดเนื้อหาวิชาศิลปะศึกษา
 - 6.2 หลักการสอนศิลปะศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา
 - 6.3 ปัญหาและอุปสรรคในการสอนศิลปะศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา
7. การแสดงออกทางศิลปะโดยการเขียนภาพระบายสี
 - 7.1 ความหมายและความสำคัญของการแสดงออกทางศิลปะ
 - 7.2 ความหมายและความสำคัญของการเขียนภาพระบายสี
 - 7.3 พัฒนาการของการแสดงออกโดยการเขียนภาพ
8. วัสดุที่ใช้ในการเขียนภาพระบายสี

9. สี

9.1 ความหมาย คุณสมบัติของสี และทฤษฎีสี

9.2 จิตวิทยาในการใช้สี

9.3 ประโยชน์ของสี

10. งานสร้างสรรค์

10.1 ความหมายและการสร้างสรรค์ทางศิลปะ

10.2 ความสำคัญของการสร้างสรรค์ทางศิลปะ

10.3 ลักษณะของการสร้างสรรค์

10.4 พัฒนาการทางการสร้างสรรค์ของเด็กในระดับชั้นประถมศึกษา

10.5 กิจกรรมสร้างสรรค์ในการเขียนภาพ

11. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการแสดงออกทางศิลปะโดยการเขียนภาพระบายสี

หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521

ลักษณะและสาระสำคัญของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 มีดังนี้

1. หลักการ หมายถึง แนวทางหรือทิศทางของการประถมศึกษา ที่มุ่งจะให้เกิดประโยชน์แก่คนไทยทุกคน ด้วยความเสมอภาค และความเป็นธรรม กำหนดไว้สามประการคือ

1.1 เป็นการศึกษาเพื่อปวงชน

1.2 เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนนำประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนไปใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิต

1.3 เป็นการศึกษาที่มุ่งสร้างเอกภาพของชาติ โดยมีเป้าหมายหลักร่วมกัน แต่ให้ท้องถิ่นมีโอกาสที่จัดหลักสูตรบางส่วนให้เหมาะสมกับสภาพความต้องการได้

2. จุดหมาย หมายถึง แนวทางการดำเนินงานสร้างเด็กไทยในระดับประถมศึกษา ให้สัมฤทธิ์ผลตามหลักการและแนวนโยบายที่กำหนดไว้ มีสี่หมวดคือ

2.1 คุณสมบัติที่ต้องการเน้น หมายถึง คุณธรรมอันดีงามที่จะต้องสร้างเสริมให้มีขึ้นในตัวผู้เรียน ได้แก่ ความเสียสละ ความมีวินัย ความอดทน ความซื่อสัตย์ ความขยันหมั่นเพียร

2.2 ความรู้และทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิต หมายถึง ความรู้ ความเข้าใจ และการปฏิบัติตนในการดำรงชีวิตของผู้เรียน ทั้งในด้านที่เกี่ยวกับส่วนตน ส่วนรวม ทรัพยากรและธรรมชาติที่แวดล้อม

2.3 ชีวิตที่สงบสุข หมายถึง การสอนและฝึกให้ผู้เรียน รู้จักตน ปฏิบัติตน ปรับตน ให้มีความสุขทั้งทางใจและทางกาย

2.4 สมาชิกที่ดีของชุมชนและชาติ หมายถึง การปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี สร้างความเจริญมั่นคงให้แก่ชุมชนและชาติ รักและภูมิใจที่เกิดในแผ่นดินไทย

3. โครงสร้างและเนื้อหา

3.1 โครงสร้าง หมายถึง มวลประสบการณ์หรือกลุ่มเนื้อหาวิชาที่จัดให้ผู้เรียน เรียนรู้ มีห้ากลุ่มดังนี้

3.1.1 กลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ ประกอบด้วย ภาษาไทยและคณิตศาสตร์

3.1.2 กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ว่าด้วยกระบวนการแก้ปัญหา ของชีวิตและสังคม กล่าวถึงปัญหาและความต้องการของมนุษย์ในด้านต่าง ๆ เพื่อความดำรง อยู่และการดำเนินชีวิตที่ดี กำหนดเนื้อหาเป็น 12 หน่วย

3.1.3 กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ว่าด้วยกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง การพัฒนาและสร้างนิสัย มีเรื่องสำคัญที่จะต้องศึกษาหาเรื่องคือ จริยศึกษา ศิลปศึกษา พลศึกษา คณิต และนาฏศิลป์ และกิจกรรมสร้างนิสัย

3.1.4 กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ ว่าด้วยประสบการณ์ทั่วไป ในการทางาน และความรู้พื้นฐานในการประกอบอาชีพ จัดให้เรียนสามเรื่องคือ งานบ้าน งานเกษตร งานประดิษฐ์และงานช่าง และในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 เพิ่มงานเลือก ให้เลือกเรียนอีกห้าแขนงงาน

3.1.5 กลุ่มประสบการณ์พิเศษ ว่าด้วยประสบการณ์วิชาชีพที่เกี่ยวข้อง การดำรงชีวิตหรือภาษาอังกฤษที่เกี่ยวข้องชีวิตประจำวัน เปิดให้เลือกเรียนเฉพาะชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6

3.2 รายละเอียดของเนื้อหา หลักสูตรกำหนดรายละเอียดของเนื้อหาแต่ละมวลประสบการณ์ที่จะต้องเรียนไว้เป็นเรื่อง ๆ และเป็นหน่วย ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 แต่ก็ได้เปิดโอกาสและเสนอแนะให้ยืดหยุ่นได้ตามพัฒนาการของเด็กและความเหมาะสมของท้องถิ่นเป็นสำคัญ จึงจัดเนื้อหาเป็นสามช่วง ช่วงละสองปี คือ ประถมศึกษาปีที่ 1 - 2 ประถมศึกษาปีที่ 3 - 4 และประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 ซึ่งเนื้อหานั้นอาจจะพัฒนาเปลี่ยนแปลงได้ รายละเอียดเนื้อหาแต่ละกลุ่มระบุไว้ในแผนภูมิส่วนท้ายของเรื่องนี้แล้ว

4. อัตราเวลาเรียน หลักสูตรประถมศึกษากำหนดเวลาเรียนไว้ประมาณหกปี แต่ละปีให้เวลาเรียนไม่น้อยกว่า 40 สัปดาห์ สัปดาห์ละไม่น้อยกว่า 25 ชั่วโมง รวมแล้วไม่น้อยกว่า 200 วัน และไม่ต่ำกว่า 1,000 ชั่วโมง และเพิ่มเวลาเรียนชั้น ป. 5 - 6 อีกสัปดาห์ละ 5 ชั่วโมง ต่อปีการศึกษา รวมปีละ 1,200 ชั่วโมง

5. การเรียนการสอน

หลักสูตรมุ่งให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น ให้มีความมั่นใจในตนเอง สามารถช่วยตนเองและสังคมได้ การสอนเน้นในค่านกิจกรรมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้

6. การประเมินผลการเรียนการสอน

การประเมินผลมิได้เน้นการสอบไล่ปลายปีเป็นสำคัญ แต่ต้องการให้ผู้สอนประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนตลอดปี เพื่อให้รู้ว่าผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น มีวินัย และนาสิ่งที่เรียนรู้ไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้หรือไม่เพียงใด

หลักการ	เพื่อปวงชน	เพื่อประโยชน์ในการดำรงชีวิต	เพื่อสร้าง เอกภาพของชาติ		
	คุณสมบัติที่ต้องการ เน้น 7 ข้อ	ความรู้และทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิต 11 ข้อ			
จุดหมาย	ชีวิตที่สงบสุข 6 ข้อ	สมาชิกที่ดีของชุมชน 7 ข้อ			
โครงสร้าง	ทักษะที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้	สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต	สร้างเสริมลักษณะนิสัย	การงานและพื้นฐานอาชีพ	ประสบการณ์พิเศษ
รายละเอียดเนื้อหา	ภาษาไทย	-สิ่งมีชีวิต	-จริยศึกษา	-งานบ้าน	-วิชาอาชีพ
	พัง	-ชีวิตในบ้าน	-พลศึกษา	-งานเกษตร	ที่เกี่ยวข้อง
	พูด	-สิ่งที่อยู่รอบตัวเรา	-ศิลปศึกษา	-งานประดิษฐ์และงานช่าง	การดำรงชีวิตหรือ
	อ่าน	-ชาติไทย	-ดนตรีและนาฏศิลป์	-งานเลือก	ภาษา
	เขียน	-ชาว เหตุการณ์และวันสำคัญ	-กิจกรรมสร้างนิสัย		อังกฤษ
	คณิตศาสตร์	-การทำมาหากิน			ที่เกี่ยวข้อง
	พื้นฐานจำนวน				ชีวิตประจำวัน
	พื้นฐานทางพีชคณิต				
	พื้นฐานทางการวัด				
	พื้นฐานทาง เรขาคณิต				
	พื้นฐานทาง สถิติ				
		-พลังงานและสารเคมี			
		-จักรวาล อวกาศ			
		-ประเทศเพื่อนบ้าน			
		-การสื่อสารและคมนาคม			
		-ประชากรศึกษา			
		-การเมืองและการปกครอง			

โครงสร้าง เนื้อหากลุ่มสร้าง เสริมลักษณะนิสัย

กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย เป็นกลุ่มที่มุ่งฝึกให้นักเรียนมีบุคลิกภาพท่าทาง อุดมคติ ค่านิยม เจตคติ มีพฤติกรรมในทางที่ดีที่พึงประสงค์ การจะสร้างเสริมลักษณะนิสัย ค่านิยม เจตคติ ให้แก่เด็กนั้นใช้วิธีบอกให้ทราบบ้างเดียวจะเกิดผลได้ยาก ต้องทำให้รู้เป็น ตัวอย่างและให้ปฏิบัติจริงจนเกิดเป็นนิสัย กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยนี้มีกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นเพื่อสร้างเสริมลักษณะนิสัยของเด็กดังนี้คือ

1. จริยศึกษา เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นโดยตรงที่จะฝึกอบรมเด็กให้เกิดลักษณะนิสัย คุณธรรม ซึ่งได้กำหนดไว้ในหลักสูตร 30 ข้อ คุณธรรมนั้น ๆ จะต้องอาศัยการสอนที่เน้น การปฏิบัติ การติดตาม ชี้แนะแก้ไขปรับปรุงอยู่ตลอดเวลา จะต้องใช้เทคนิคการสอน หลาย ๆ อย่าง เข้ามาสร้างและเสริมลักษณะนิสัย การทอมนั้นจงจำไม่จา เป็นนักควรทำ ให้ยอนคลายลง

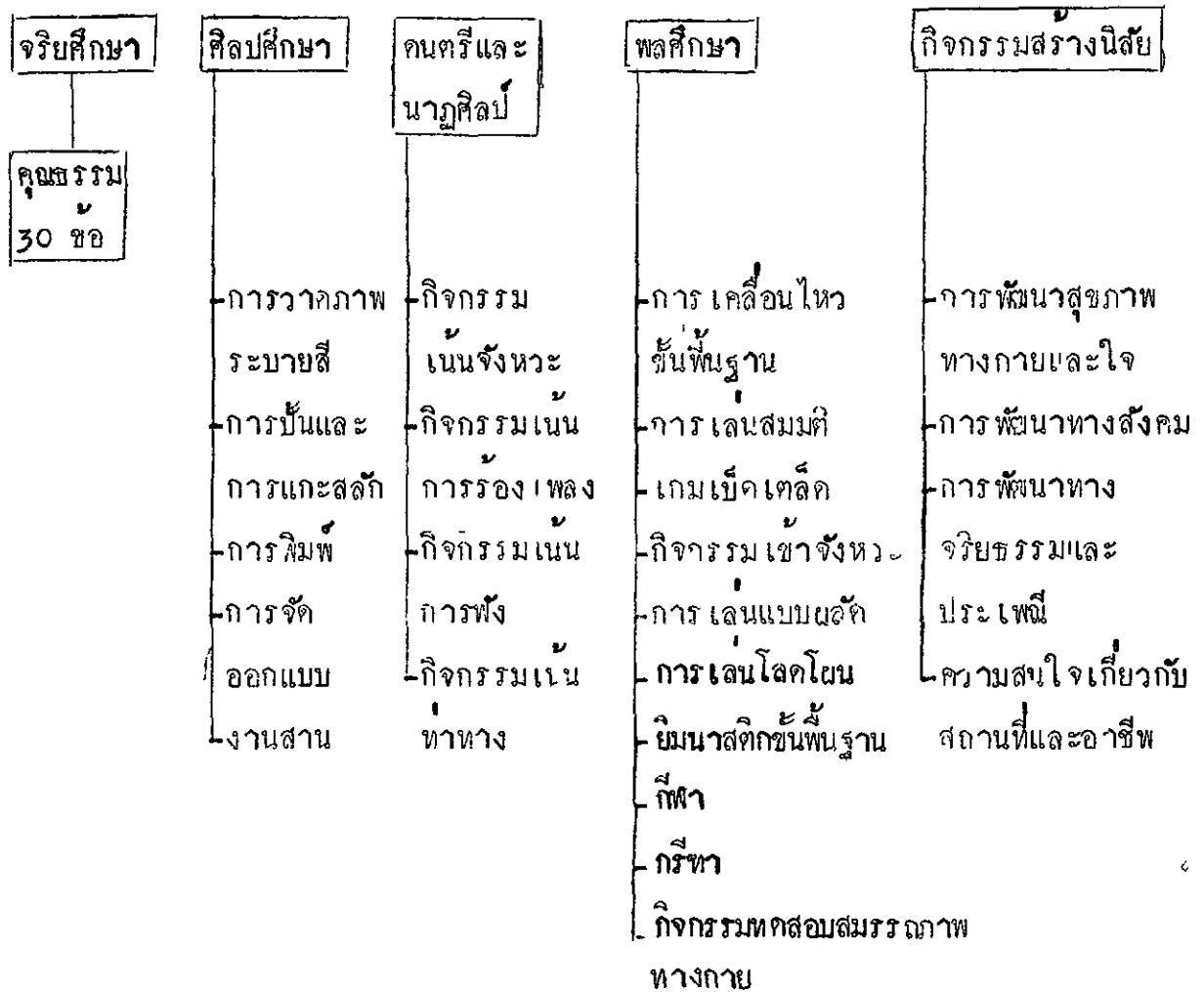
2. ศิลปศึกษา เป็นกิจกรรมที่สร้างให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ให้เห็นคุณค่าและรสนิยมที่ดี นอกจากผลงานที่แสดงออกมาให้เห็นแล้ว ควรคำนึงถึงลักษณะนิสัย ขณะที่เด็กเรียนหรือปฏิบัติกิจกรรม เช่น เด็กจะต้องทำอย่างมีระเบียบ ประณีต สะอาด สุขุม ฝึกให้รู้จักทำงานร่วมกัน และมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

3. คนตรีและนาฏศิลป์ เป็นกิจกรรมที่ทำให้เด็กได้แสดงออกซึ่งความสนุกสนาน เพลิดเพลิน มีความชื่นชมในการเรียนคนตรีและนาฏศิลป์ กิจกรรมเหล่านี้จะช่วยสร้าง บุคลิกภาพ ท่าทาง ทรวดทรง ฝึกการเป็นผู้นำ ผู้ตาม ความพร้อมเพรียง ความสวยงาม การประสานงาน ตลอดจนฝึกความอดทน ความขยันหมั่นเพียร

4. พลศึกษา เป็นกิจกรรมที่สามารถสร้างเสริมลักษณะนิสัย เด็กได้เป็นอย่างดี การที่เรานำเด็กลงไปกลางสนาม เด็กจะได้รับการฝึกลักษณะนิสัย ตั้งแต่ออกจากห้องเรียน เช่น จะต้องเดินไปอย่างมีระเบียบวินัย ไม่เล่น ไม่พูดเสียงดัง รู้จักเกรงใจห้องข้างเคียง ขณะเรียนพลศึกษาก็จะต้องอดทนเชื่อฟังปฏิบัติตามกฎกติกา ไม่โกง ไม่เอาเปรียบ ซื่อสัตย์ ความเป็นธรรม เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีความสามัคคี ทุกคนปรับตัว ร่วมเล่นกันได้ ฉะนั้น

การสอนพลศึกษาไม่ใช่สอนให้ร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง เท่านั้น ยังปลูกฝังสร้าง เสริมลักษณะนิสัย ที่พึงประสงค์ไว้อีกมาก ขอให้ครูได้คำนึงในเรื่องนี้แล้วช่วยกันปลูกฝังลักษณะนิสัย คุณธรรมที่ดี ต่าง ๆ โดยสอดแทรกเข้าไปในกิจกรรมพลศึกษา

5. กิจกรรมสร้างนิสัย เป็นกิจกรรมที่ฝึกนิสัยให้เป็นคนช่างสังเกต ชีพเหตุมีผล มีความละเอียดอ่อน สุขุม รอบคอบ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ รู้จักการตัดสินใจที่ถูกต้อง ฉะนั้นกิจกรรมสร้างนิสัยจึง เป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องฝึกโดยสอดแทรกไปกับกิจกรรมอื่น ๆ ได้ นอกจากนี้โรงเรียนก็ยังสามารถจัดกิจกรรมต่าง ๆ ขึ้นในโรงเรียน โดยให้เข้าร่วม กิจกรรมต่าง ๆ เหล่านั้นได้ (กระทรวงศึกษาธิการ 2525 : 122)

ภาพประกอบ 2 แผนภูมิโครงสร้างกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย

การเรียนการสอนในกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยนั้นได้กำหนดให้นักเรียนในชั้นประถมศึกษาเรียนเนื้อหาในกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยดังนี้คือ ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 2 เรียนร้อยละ 25 - 30 ของเนื้อหาทั้งหมด แล้วลดลงจนกระทั่งชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 เรียนร้อยละ 20 - 25 ของเนื้อหาทั้งหมด การเรียนการสอนมุ่งให้ผู้เรียนรู้ปัญหาและความต้องการของสังคม รู้จักนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น การสอนศิลปศึกษา ไม่ได้มุ่งให้เด็กต้องเป็นศิลปินที่สามารถ แต่ให้โอกาสได้แสดงออกอย่างอิสระ มีความเพลิดเพลิน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

การสอนพลศึกษาเน้นการสร้างนิสัยรักการออกกำลังกาย การให้อภัย การเล่นเป็นหมู่คณะ ความสามัคคี มิได้มุ่งให้เด็กแข่งขันกันเพื่อความแพ้หรือชนะ จริยศึกษาไม่ใช่ให้ท่องจำแล้วเขียนตอบเพื่อไต่คะแนนจากครู เด็กจำเป็นต้องปฏิบัติและต้องปฏิบัติอยู่เป็นประจำ คนตรีและนาฏศิลป์นั้นสอนให้เด็กรู้จักหะรึกในความงาม มิใช่จะเน้นในเรื่องการรำแม่บท การเล่นลิเก การฟ้อนรำ เป็นต้น กิจกรรมสร้างนิสัย เน้นให้เด็กฝึกนิสัยที่งามทั้งด้านส่วนตัว และส่วนรวมมิใช่ฟังนิทาน อ่านหนังสือ แล้วจกคุณธรรมลงในสมุดเท่านั้น ส่วนการวัดผลและประเมินผลตลอดจนการติดตามผล เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนกลุ่มสร้าง เสริมลักษณะนิสัย และเลื่อนขั้นนั้นเป็นหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน ทดสอบเป็นระยะ หรือทดสอบเมื่อจบแต่ละบทเรียนตามลักษณะการจัดประสบการณ์และเนื้อหา

จุดประสงค์ทั่วไปของกลุ่มสร้าง เสริมลักษณะนิสัย ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 นั้น เพื่อให้ผู้เรียนได้มีลักษณะดังนี้

1. มีค่านิยม เจตคติ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์
2. พัฒนาการทางร่างกาย จิตใจ และสังคม
3. มีโอกาสได้แสดงออกตามความถนัด และความสามารถของบุคคล
4. ได้เรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันอย่างมีวัฒนธรรมตามวิถีทางประชาธิปไตย
5. พัฒนาการทางความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความประณีตและระสับระยาบที่ดี

(กระทรวงศึกษาธิการ 2520 : 279)

สรุปได้ว่า วิชาศิลปศึกษาเป็นวิชาหนึ่งซึ่งบรรจุไว้ในหลักสูตรกลุ่มสร้าง เสริมลักษณะนิสัย ซึ่งประกอบด้วยวิชา จริยศึกษา ศิลปศึกษา คนตรีและนาฏศิลป์ พลศึกษา และกิจกรรมสร้างนิสัย เพราะแต่ละวิชามีธรรมชาติที่เหมือนกันคือ เป็นวิชาที่สร้างนิสัยให้กับเด็ก มุ่งเน้นในด้านการฝึกปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่

ความหมายและความสำคัญของวิชาศิลปศึกษา

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้นิยามไว้ว่า ศิลปะคือ ฝีมือการช่าง การแสดงออกมาให้ปรากฏขึ้นได้อย่างงดงาม และเกิดอารมณ์สะเทือนใจ (ราชบัณฑิตยสถาน 2525 : 759)

ศิลปะคือ งานอันเป็นความพากเพียรของมนุษย์ซึ่งต้องใช้ความพยายามด้วยมือ และด้วยความคิด (พระยาอนุมานราชธน 2515 : 21)

นิรมล ศีรณสาร สวัสดิ์คิบุตร กล่าวว่า ศิลปะคือ สิ่งใหม่ที่มนุษย์สร้างขึ้น โดยใช้แนวคิดที่มีอยู่แล้วประกอบกับเหตุผล อารมณ์ และความคิดริเริ่ม และสร้างขึ้น โดยมุ่งแสดงให้เห็นความงาม น่าชม หรือน่าพอใจ (นิรมล ศีรณสาร สวัสดิ์คิบุตร 2525 : 1 - 2)

วิโรจน์ ขาทอง และท่านอง จันทิมา ได้รวบรวมความหมายของคำว่า ศิลปะไว้ดังนี้

ศิลปะคือ สิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น ทำให้เกิดอารมณ์ซาบซ่าน สะเทือนใจ

ศิลปะคือ การแสดงออกของมนุษย์

ศิลปะคือ การสร้างสรรค์ทางความงาม

ศิลปะคือ การเลียนแบบจากธรรมชาติ

ศิลปะคือ สื่อติดต่อหรือภาษานิคหนึ่ง

ศิลปะคือ อาหารของจิตใจ และพุทธิปัญญาของมนุษย์ (วิโรจน์ ขาทอง และท่านอง จันทิมา 2517 : 1)

วิชัย วงษ์ใหญ่ ได้รวบรวมความหมายของคำว่า ศิลปะไว้ดังนี้

ศิลปะ หมายถึง งานอันเป็นความพากเพียรของมนุษย์ ซึ่งต้องใช้ความพยายามด้วยมือ และความคิด

ศิลปะ เป็นสิ่งงดงาม เป็นสิ่งที่ทำให้จิตใจเราสบายและเป็นสิ่งที่ทั่วโลกนิยม

ศิลปะ เป็นสิ่งสะท้อนชีวิตสังคม และสิ่งแวดล้อมของมนุษย์เรา

ศิลปะคือ ฝีมือทางการช่าง และการแสดงออกมาให้ปรากฏขึ้นได้อย่างงดงาม น่าพิงชม และเกิดอารมณ์สะเทือนใจ

ศิลปะคือ ศิลปะโดยคุณค่าในตัวของมันเอง (วิชัย วงษ์ใหญ่ 2515 : 1)

ขวลิท คายแก้ว และสุคาวที เหมทานนท์ กล่าวว่า ศิลปะ เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นด้วยความพากเพียร แสดงออกทางอารมณ์ และความรู้สึกสะเทือนใจทางค่านต่าง ๆ ทั้งผู้สร้างและผู้พบเห็น และงานที่สร้างขึ้นนั้นสนองความต้องการของคนและสังคม (ขวลิท คายแก้ว และสุคาวที เหมทานนท์ 2525 : 196)

อารี สุทธิพันธุ์ และวิรุณ ตั้งเจริญ กล่าวว่า ศิลปะ หมายถึง การแสดงออกอันมีนัยสำคัญที่ทำให้เป็นรูปแบบและกฎเกณฑ์ตามปริมาณของปฏิกิริยาตอบสนองของมนุษย์ในสิ่งแวดล้อมนั้น (อารี สุทธิพันธุ์ และวิรุณ ตั้งเจริญ 2518 : ไม่มีเลขหน้า)

สรุปได้ว่า ศิลปะคือ สิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น โดยคัดแปลงจากธรรมชาติเพื่อประโยชน์ทางด้านความงาม ดังนั้นศิลปะไม่ใช่ธรรมชาติ แต่เป็นสิ่งที่มนุษย์คัดแปลงจากธรรมชาติเพื่อความงาม

"ศิลปศึกษา" เป็นวิชาที่สำคัญยิ่งวิชาหนึ่งสำหรับเด็กในระดับประถมศึกษา เพราะศิลปศึกษาไม่ใช่วิชาเฉพาะ แต่เป็นวิชาซึ่งเป็นพื้นฐาน ในการเรียนวิชาอื่น ๆ และช่วยส่งเสริมการเรียนการสอนภายในชั้นให้บรรลุ เป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ได้วางไว้ ศิลปศึกษาจะช่วยให้เด็กทุกคนมีโอกาสพัฒนาความสามารถส่วนบุคคลได้อย่างเต็มที่ และช่วยให้เด็กสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมดำเนินชีวิตอยู่อย่างมีความสุขในสังคม (Ragan. 1966 : 432)

เลิศ อานันท์นะ กล่าวว่า ศิลปศึกษา (Art Education) หมายถึง วิชาที่จัดการเรียนการสอนขึ้นภายในโรงเรียนและสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมให้เด็กทุกเพศทุกวัยและทุกระดับความสามารถได้มีโอกาสแสดงออกอย่างอิสระเสรี (Free Expression) ทางความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (Creative Thinking) ความคิดจินตนาการ (Imagination) ตามความสนใจและความถนัดทางธรรมชาติของเด็กแต่ละคน กิจกรรมศิลปะประกอบด้วยการเขียนภาพระบายสี การปั้น การแกะสลัก ดนตรี และพ่อนว่า ฯลฯ เป็นต้น (เลิศ อานันท์นะ 2523 : 216)

นิรมล ศีรณสาร สวัสดิ์คินุตร ได้ให้ความหมายของคำว่า ศิลปศึกษาไว้ว่า ศิลปศึกษา หมายถึง "การศึกษาเรื่องของศิลปะ" หรือ "การศึกษาเรื่องของการสร้างสิ่งใหม่ที่สวยงาม โดยต้องใช้ประสบการณ์รับรู้ เหตุผล อารมณ์ และความคิดริเริ่มเป็นเครื่องช่วยในการสร้าง" (นิรมล ศีรณสาร สวัสดิ์คินุตร 2525 : 2)

วิชัช วงษ์ใหญ่ กล่าวว่า ศิลปศึกษา หมายถึง สิ่งต่อไปนี้คือ

1. การให้การศึกษาทางศิลปะกับเด็ก
2. การจัดประสบการณ์การเรียนการสอนให้เหมาะสมกับพัฒนาการของนักเรียน
3. มีความรู้และความคิดที่ดีต่อศิลปะ

จึงพอสรุปได้ว่า ศิลปศึกษา หมายถึง การให้การศึกษาทางด้านศิลปะกับเด็ก โดยจัดประสบการณ์การเรียนรู้การสอนให้เหมาะสมกับวุฒิภาวะของนักเรียน ซึ่งเสริมให้เด็กมีโอกาสแสดงออกอย่างอิสระเสรีทางความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ตามความสนใจ และความถนัดของแต่ละคนเพื่อมีความรู้ และความคิดที่ดีต่อวิชาศิลปะ วิชาศิลปศึกษาเป็นวิชาที่สำคัญยิ่งวิชาหนึ่งสำหรับเด็กในระดับประถมศึกษา เพราะการจัดการศึกษาถือ การพัฒนา มนุษย์ จะต้องกระทำให้เป็นกระบวนการที่ถูกต้องและต่อเนื่องอย่างเป็นระบบเช่น ทาง ด้านจิตวิทยา นักจิตวิทยา ได้แบ่งสมองมนุษย์เป็น 2 ซีก คือ สมองซีกซ้าย หากได้รับการพัฒนาจะมีความสามารถในด้านการเรียนรู้ทางภาษา การกิดคำนวณ วิทยาศาสตร์ เป็นนักเขียน นักพูด นักวิจัย เป็นต้น ส่วนสมองซีกขวาที่ได้รับการฝึกฝนและพัฒนา จะเชี่ยวชาญในด้านการสังเคราะห์ จะมีความถนัดทางด้านศิลปะ ดนตรี และการกีฬา การจัดการศึกษาของเราในอดีตที่ผ่านมาส่วนมากจะมุ่ง เน้นการพัฒนาสมองทางด้านซ้าย จนทำให้คนส่วนใหญ่เข้าใจผิดคิดว่าคนฉลาดคือ คนที่มีความสามารถทางภาษาและตัวเลข เท่านั้น แต่ปัจจุบันการจัดการศึกษา ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการพัฒนากันทั้งคน โดยพัฒนา สมองทั้ง 2 ซีก เท่า ๆ กัน วิชาศิลปศึกษาจึงมีความสำคัญ เพราะจะช่วยให้สิ่งที่ยึดมั่น อยู่ในตัวของเด็กได้พัฒนาต่อไป จนถึงขีดสุดของแต่ละคน ให้ปรากฏออกมาจะสามารถ สร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ ให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม (วิชย วงษ์ใหญ่ 2529 : 87)

ศิลปศึกษาเป็นวิชาที่จำเป็นต้องจัดไว้ในหลักสูตรทั้งที่กล่าวมาแล้ว ทั้งนี้เพราะ เป็นวิชาที่ช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่สำคัญ ๆ หลายประการ และการเรียนรู้นั้น จะช่วยพัฒนาให้นักเรียนเติบโตขึ้น เป็นผู้ที่สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่าง เป็นสุข และเจริญก้าวหน้า

จุดประสงค์ทั่วไปของวิชาศิลปศึกษา

หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ได้กำหนดจุดประสงค์ของวิชาศิลปศึกษาไว้ดังนี้

1. มีค่านิยม เจตคติ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์
2. พัฒนาทางร่างกาย จิตใจ และสังคม

3. มีโอกาสได้แสดงออกตามความถนัด ความสามารถของบุคคล
4. ได้เรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันอย่างมีวัฒนธรรมตามวิถีทางประชาธิปไตย
5. พัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความประณีต และรสนิยมที่ดี

(กระทรวงศึกษาธิการ 2520 : 279)

จากจุดประสงค์ทั่วไปที่กล่าวข้างต้นนี้ชี้ให้เห็นว่า ศิลปศึกษาเป็นวิชาที่มุ่งสร้างเสริมความรู้ ความสามารถ ค่านิยม ลักษณะนิสัย และทัศนคติที่ดี ในการทำงานร่วมกัน เพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตของเด็กต่อไป

จุดประสงค์เฉพาะของวิชาศิลปศึกษา

หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ได้กำหนดจุดประสงค์เฉพาะของวิชาศิลปศึกษาไว้ดังนี้

1. ให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
2. ให้สนใจ และแสดงออกตามความถนัด และความสามารถของตน
3. ให้มีจิตสำนึกในคุณค่าและประโยชน์ของศิลปะ ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
4. ให้มีความสนุกสนาน เพลิดเพลิน และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้
5. ให้รู้จักนำศิลปะมาประยุกต์ให้เกิดคุณค่า และรสนิยมที่ดี

(กระทรวงศึกษาธิการ 2520 : 324)

สรุปได้ว่า ศิลปศึกษามุ่งให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการสร้างสรรค์ผลงาน รู้จักคิด ประดิษฐ์ผลงานให้เกิดคุณค่า สร้างนิสัยและทัศนคติที่ดีในการทำงาน มีความสามัคคี และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

การสอนศิลปศึกษาในชั้นประถมศึกษา

1. รายละเอียดเนื้อหาวิชาศิลปศึกษา ตามหลักสูตรพุทธศักราช 2521 มีดังนี้
 - 1.1 ระดับชั้น ป. 1 - 2 เรียนเกี่ยวกับเรื่องการวาดภาพระบายสี การปั้น การพิมพ์ และงานจัดออกแบบและสร้างสรรค์จากวัสดุต่าง ๆ

1.2 ระดับชั้น ป.3 - 4 เรียนเกี่ยวกับเรื่องการเขียนภาพระบายสี การปั้น และแกะสลัก การพิมพ์ การจัดออกแบบและสร้างสรรค์จากวัสดุต่าง ๆ และงานสาน

1.3 ระดับชั้น ป.5 - 6 เรียนเกี่ยวกับเรื่องการเขียนภาพระบายสี การปั้นและแกะสลัก การพิมพ์ การจัดออกแบบและสร้างสรรค์จากวัสดุต่าง ๆ งานสาน ถักทอ และการรู้คุณค่าทางศิลปะและความกลมกลืนระหว่างศิลปะ (กระทรวงศึกษาธิการ 2520 : 324 - 344)

รายละเอียดเนื้อหาการเขียนภาพและระบายสีชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (เวลา 28 คาบ)
ความคิดรวบยอด

1. ศิลปะเป็นผลงานทางความงามที่มนุษย์สร้างขึ้น
2. ศิลปะเป็นสื่อความเข้าใจระหว่างมนุษย์
3. ศิลปะช่วยผ่อนคลายความเครียดทางอารมณ์
4. การเขียนภาพจากธรรมชาติช่วยส่งเสริมให้รักธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

จุดประสงค์

1. เขียนเส้น รูปแบบ ดี และความสมดุลของภาพได้
2. มีความสนใจในการแสดงออก
3. นาศิลปศึกษาไปใช้กับวิชาอื่น ๆ ได้
4. มีใจกว้างทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะ รับฟังความคิดเห็นและยอมรับการแสดงออกของผู้อื่น

เนื้อหา กิจกรรมการเขียนภาพระบายสี มีคาบเวลาเรียนทั้งหมด 28 คาบ แบ่งออกเป็น 8 แผนการสอนด้วยกัน คือ

1. การลากเส้นเป็นรูปแบบสากล (เวลา 3 คาบ)
2. การลากเส้นเป็นรูปแบบไทย (เวลา 4 คาบ)
3. การเขียนภาพทิวทัศน์และอุปกรณ์ต่าง ๆ (เวลา 3 คาบ)
4. การผสมกลมกลืนกันของรูปและพื้นหลัง (เวลา 3 คาบ)
5. การทดลองทิวทัศน์และเทคนิคต่าง ๆ (เวลา 3 คาบ)

6. การเขียนภาพแสดง ความแตกต่างระหว่าง
น้ำหนักของสี (เวลา 3 คาบ)
7. ความสมดุลของการออกแบบ (เวลา 6 คาบ)
8. การเขียนภาพจากประสบการณ์และเหตุการณ์
ในชุมชน (เวลา 3 คาบ)

การเขียนภาพและระบายสี เป็นกิจกรรมที่ง่ายต่อการแสดงออกทางความคิด
สร้างสรรค์ของเด็ก

การจัดกิจกรรมประกอบด้วย

1. สื่อการเรียนรู้ต้องคำนึงถึงสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นและสภาพ เศรษฐกิจ
ในสังคมการจัดหาสื่อการเรียนรู้ที่สามารถนำมาใช้ในกิจกรรมเขียนภาพระบายสีมีดังนี้

1.1 คินสอคำ

1.2 สี โดยทั่วไป ได้แก่ สีเขียน สีคินสอ สีน้ำ สีฝุ่น และสีโปสเตอร์
แต่ถ้าไม่สามารถหาซื้อในท้องถิ่นได้ ครูก็อาจจะใช้วัสดุอื่น ๆ ที่สามารถทดแทนกันได้ เช่น
สีทำขนม สีจากถ่านป่น สีจากเขม่าไฟ สีจากส่วนต่าง ๆ ของพืช สีจากดินหรืออื่น ๆ

1.3 อุปกรณ์ที่ใช้ในการระบายสี โดยเฉพาะสีที่ผสมน้ำ โดยทั่วไปได้แก่
พู่กัน จานสี ถ้วยน้ำ แต่ก็อาจจะใช้วัสดุอื่นที่แทนได้ เช่น การใช้วัสดุหรืออุปกรณ์ต่าง ๆ
เขียนภาพแทนพู่กัน (ได้แก่ แปสีกหมากแห้ง กิ่งไม้ นิ้วมือ กระดาษมันเป็นแท่ง ฯลฯ)
ส่วนจานสีหรือถ้วยน้ำอาจจะนำวัสดุอื่นมาใช้แทนได้ ซึ่งเท่ากับเป็นการส่งเสริมให้นักเรียน
รู้คุณค่าของวัสดุในท้องถิ่นและรู้จักการประหยัด

2. การทำกิจกรรม

2.1 ครูไม่ควรส่งเสริมให้นักเรียนลอกเลียนแบบ เช่น การเขียนภาพตัวอย่าง
ให้ดูบนกระดานดำ หรือลอกภาพจากหนังสือเพราะจะทำให้เด็กมีนิสัยลอกเลียนแบบและขาด
ความคิดสร้างสรรค์ในการทำงาน

2.2 ครูไม่ควรให้นักเรียนเขียนภาพโดยใช้เครื่องมือช่วย เช่น ชีตเส้น โดยใช้ไม้บรรทัด วงเวียนหรืออื่น ๆ เพราะจะทำให้ขาดความมั่นใจในการแสดงออก

3. การวัดผลและประเมินผล ครูจะต้อง เริ่มมีการประเมินผลตั้งแต่เริ่มต้นของคาบเวลาเป็นต้นไปในแต่ละกิจกรรมทุก ๆ ครั้ง โดยวิธีดังนี้

3.1 การสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน เริ่มตั้งแต่

3.1.1 การจัดเตรียมสื่อการเรียน พร้อมทั้งจะทำงานได้หรือไม่

3.1.2 วิธีการแก้ปัญหา

3.1.3 ความร่วมมือในการปฏิบัติงาน

3.1.4 การรู้จักเก็บรักษา ทำความสะอาดอุปกรณ์ในการเรียนและการรักษาความสะอาดของบริเวณที่ทำงาน

3.1.5 การแสดงความคิดเห็นและอธิบายผลงาน

3.1.6 คุณสมบัติที่ต้องการ เน้น

3.1.7 และอื่น ๆ ที่ระบุไว้ในจุดประสงค์

การสังเกตพฤติกรรมในแต่ละคาบเวลาเรียน ครูควรบันทึกไว้ทุกครั้งว่าเป็นที่น่าพอใจหรือไม่ หรือควรที่จะต้องปรับปรุง สำหรับความสนุกสนานเพลิดเพลินในการทำงานเป็นข้อเตือนใจสำหรับครูให้ระลึกเสมอว่าสอนอย่างไรจึงจะทำให้นักเรียนสนุกได้

3.2 การตรวจผลงาน

3.2.1 ทุก ๆ แผนการสอนครูควรดูใบคำนำการจัดภาพของนักเรียน ภาพเขียนที่มีการจัดภาพคือ ประกอบด้วย

3.2.1.2 การจัดภาพลงในพื้นที่ ควรจัดขนาดให้เหมาะสม

3.2.1.2 เนื้อเรื่องของภาพควรอยู่ประมาณกลางพื้นที่ ไม่หนักไปด้านใดด้านหนึ่ง

3.2.1.3 ภาพเขียนทุกภาพควรมีน้ำหนักอ่อน - แก่ของสี

3.2.2 มีความคิดสร้างสรรค์ในการถ่ายทอดประสบการณ์ แนวทางที่จะช่วยให้นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์ มีดังนี้

3.2.2.1 จัดให้มีความยืดหยุ่นในกิจกรรมการเรียนการสอน

3.2.2.2 สร้างบรรยากาศที่ดี เป็นกันเอง สนุกสนาน

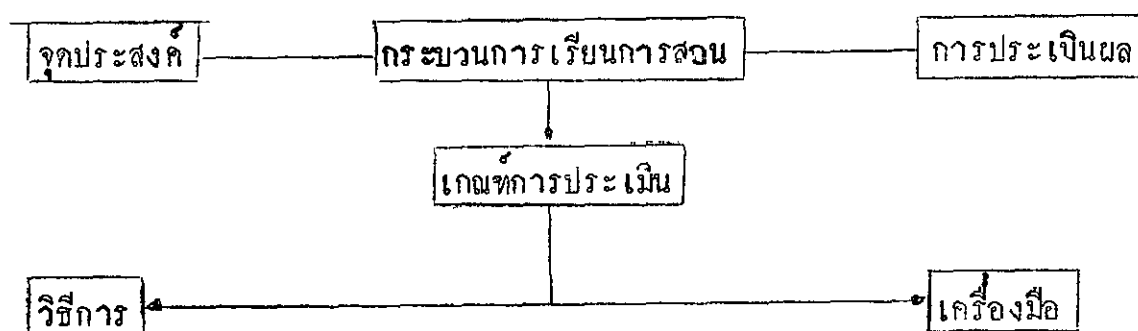
ผลิตผลงานในกิจกรรมการเรียนการสอน

3.2.2.3 ส่งเสริมให้นักเรียนมีการแสดงออกทางอารมณ์

ความคิด มีความมั่นใจในตนเอง ให้อิสระเสรีพอเหมาะ

ขั้นตอนที่สำคัญในการประเมินผลวิชาศิลปศึกษามีรายละเอียดดังนี้

การประเมินผลวิชาศิลปะ

ความรู้ ←————→ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์

กระบวนการทำงาน ←————→ แบบสังเกตพฤติกรรม

การแสดงออก ←————→ แบบสังเกตพฤติกรรม

ทักษะขั้นตอนการทำงาน ←————→ แบบประเมินทักษะ แบบบันทึกขั้นตอนการทำงาน

คุณลักษณะทางศิลปะนิสัย ←————→ แบบสังเกต แบบสอบถาม แบบวัดทัศนคติ

แบบวัดความคิดสร้างสรรค์

(วิจัย วงษ์ใหญ่ 2529 : ไม่ปรากฏเลขหน้า)

ภาพประกอบ 3 แผนภูมิการประเมินผลวิชาศิลปศึกษา

2. หลักการสอนศิลปศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา

วิชาศิลปะในระยะแยกจัดเป็นวิชาเอกเทศมุ่งเน้นการใช้ความรู้ความสามารถในการใช้ฝีมือแสดงออกในผลงานและการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ต่อมาได้นำมาจัดเป็นรายวิชาหนึ่ง เช่นเดียวกับวิชาสามัญอื่น ๆ ที่นักเรียนจำเป็นต้องเรียน และได้แนะแนวคิดและวิธีการทางจิตวิทยาประยุกต์เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนการสอน ทำให้วิชาศิลปะกลายเป็นวิชา "ศิลปศึกษา" โดยมีหลักการเกี่ยวกับการให้การศึกษาด้านศิลปะกับเด็ก มุ่งเน้นการเสริมสร้างศิลปนิสัยให้กับผู้เรียน การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้เหมาะสมกับวุฒิภาวะของผู้เรียนและมีได้มุ่งหวังที่จะพัฒนาผู้เรียนให้เป็นศิลปิน แต่เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้มีประสบการณ์ทางศิลปะมีความคิดที่ดีต่อศิลปะ กิจกรรมทางศิลปะจึง เน้นหนักไปทางหวังผลกระทบต่อการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณค่าแก่สังคมมากขึ้น

ประเทิน มหาชนธ์ ได้กล่าวถึงหลักการสอนศิลปศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาไว้ดังนี้

1. ศิลปะไม่ใช่การลอกแบบ แต่เป็นงานที่ทุกคนสามารถถ่ายทอดแนวความคิดของตนออกมาในรูปของงานศิลปะ ในการสอนครูจึงต้องช่วยให้เด็กมีความคิดเสียก่อนว่าจะทำอะไร เพราะเด็กยังไม่รู้จักวางโครงการด้วยตนเอง ครูต้องช่วยจัดสิ่งเร้าให้เด็กสร้างงานออกมา

2. ศิลปะสำหรับเด็กเป็นวิชาที่เด็กทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ และเรียนได้ตามความสามารถ ครูไม่ควรนำผลงานของเด็กแต่ละคนมาเปรียบเทียบกัน แต่ควรประเมินค่าผลงานทางศิลปะของเด็ก โดยคำนึงถึงความงอกงามของตัวเด็กเอง เป็นเกณฑ์

3. ศิลปะสำหรับเด็กเป็นวิชาที่ครูทุกคนสอนได้ ถ้าหากเข้าใจเด็ก และเข้าใจความมุ่งหมายของวิชาศิลปะ เพราะครูเป็นเพียงผู้เร้าและแนะนำเท่านั้น

4. ศิลปะสนองความต้องการของเด็กได้ โดยช่วยให้เด็กผ่อนคลายความตึงเครียดทางอารมณ์ ช่วยให้มีความคิดริเริ่ม และมีความคิดสร้างสรรค์ ส่วนในทางสังคมนั้น ศิลปะช่วยให้เด็กรู้จักทำงานร่วมกัน รู้จักรับผิดชอบต่อกัน รู้จักการให้และการรับ

5. การประเมินค่าผลงานทางศิลปะนั้น ถือเอางานของแต่ละคนเป็นเกณฑ์ ไม่ยึดเอามาตรฐานของผู้ใหญ่หรือศิลปินเป็นเกณฑ์

6. ในการสอนศิลปะ ครูเป็นผู้ให้คำแนะนำ ให้กำลังใจโดยการชมเชย ไม่ตำหนิติเตียนเด็กต่อหน้าผู้อื่น และไม่ออกคำสั่งให้เด็กทำตามที่ครูต้องการ

7. ในการแสดงออกทางศิลปะนั้น เด็กควรมีโอกาสได้ทำกิจกรรมหลาย ๆ อย่าง ทั้งนี้เป็นการช่วยให้เด็กได้แสดงความคิด ความสามารถออกมาให้เหมาะสมกับความถนัดของเขา

8. ในการสอนศิลปะ ควรสอนให้สัมพันธ์กับวิชาอื่น ๆ เช่น ภาษาไทย สังคมศึกษา และวิทยาศาสตร์ เป็นต้น

9. ควรเปิดโอกาสให้เด็กได้เลือกงานและวัสดุให้เหมาะสมกับความต้องการของเขา

10. ผลงานทางศิลปะของเด็กควรแสดงไว้ให้ปรากฏแก่เด็กอื่น ๆ ด้วย เพราะเป็นการให้กำลังใจแก่เจ้าของงาน และเป็นการกระตุ้นเด็กอื่น ๆ ให้สนใจศิลปะด้วย (ประเทิน มหาพันธ์ 2511 : 29 - 30)

วิโรจน์ ขาทอง และทานอง จันทิมา ได้กล่าวถึงหลักหรือเทคนิควิธีสอน ศิลปศึกษาในโรงเรียนไว้ดังนี้

1. สอนตามศูนย์สนใจ โดยยึดหลักประชาธิปไตย เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกบทเรียนโดยเสรี การสอนวิธีนี้จะได้ผลดีขึ้นอยู่กับ ประสิทธิภาพเดิมของเด็ก ประสิทธิภาพที่ครูสร้างขึ้น และแรงจูงใจ การแสดงออกนั้นขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพของแต่ละคน ครูเป็นผู้ช่วยกระตุ้นเตือน ชักจูงให้เด็กได้แสดงออกตามความสามารถของตน โดยไม่มีใครมาบังคับ เด็กจะสามารถแสดงออกทางศิลปะให้เป็นแบบธรรมชาติมากที่สุด

2. การสอนโดยการนำของครู การสอนวิธีนี้เป็นการสอนที่ครูกำหนดแผนงานไว้ล่วงหน้า โดยกำหนดงาน ลำดับขั้นของงาน วิธีการดำเนินงาน วัสดุ ตลอดจนเครื่องมือเครื่องใช้ เหมาะสำหรับการสอนวิชาที่เป็นทฤษฎีตายตัว เช่น การผสมสี การร่างภาพ การจัดภาพ เป็นต้น

3. การสอนโดยการออกแบบหรือสร้างสรรค์ เป็นการส่งเสริมให้เด็กมีหลักการการทำงานแสดงออกจากความริเริ่ม จินตนาการของตนเอง แม้ผลงานที่ออกมา

จะไม่สวยงาม ครูก็ควรให้กำลังใจด้วยการยกย่องชมเชย เพื่อให้เด็กเกิดกำลังใจในการสร้างสรรค์ผลงานชิ้นต่อไป

4. การสอนแบบบูรณาการ เด็กจะต้องรู้ตั้งแต่หลักสูตร บทเรียน วิธีสอน วิธีดำเนินงาน ผลงาน การประเมินผล การวิเคราะห์และการแก้ปัญหา เช่น จะสร้างสรรค์ผลงานการวาดภาพเกี่ยวกับชุมนุมชน เด็กจะต้องสนทนา อภิปราย เกี่ยวกับเรื่องชุมนุมชน เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริง แล้วจึงสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะด้านการวาดเขียนออกมา การสอนแบบนี้ต้องอาศัยครูที่มีความรู้ ความสามารถ และใช้เวลามาก

5. การสอนแบบศึกษาภาพจากศิลปิน หมายถึง การไปชมผลงานของศิลปิน คัดเลือกผลงานมาดู แล้วประชุมปรึกษา สังเกต เปรียบเทียบ วิเคราะห์คุณค่าของผลงานว่ามีส่วนดี และข้อบกพร่องอย่างไร แล้วนำมาเป็นแบบฉบับ เพื่อปรับปรุงคัดแปลงของตนให้ดีขึ้น นิยมใช้กันมากในต่างประเทศ

6. การสอนศิลปะให้สัมพันธ์กับวิชาอื่น โดยรวมบทเรียนวิชาอื่นมารวมเข้ากับบทเรียนทางศิลปะ โดยสอนวิชาการ แล้วหาภาคปฏิบัติเป็นกิจกรรมศิลปศึกษา (วิโรจน์ ชาทอง และทำนอง จันทิมา 2517 : 18 - 21)

ชาลิต คานแก้ว และสุภาวดี เหมทานนท์ กล่าวถึงหลักในการสอนศิลปศึกษาในโรงเรียนประถมไว้ดังนี้

1. สอนให้เด็กเกิดการสร้างสรรค์ (Creative) หมายถึง การส่งเสริมให้เด็กได้แสดงออกตามความพอใจ และอย่างอิสระ โดยจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัย ความต้องการความพร้อมหรือวุฒิภาวะของเด็ก ควรมีวัสดุให้เด็กเลือกใช้ได้หลาย ๆ อย่าง เพื่อให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์ในแบบแปลก ๆ และเลือกเรื่องราว (Subject Matter) ที่กระตุ้นให้เด็กสนใจเกี่ยวข้องกับประสบการณ์ในชีวิตจริงของเด็ก

2. สอนตามศูนย์สนใจของเด็ก (Interest) ในการสอนศิลปศึกษาในโรงเรียนประถมนั้น มีจุดมุ่งหมายที่ส่งเสริมให้เด็กได้แสดงออกตามความสามารถของแต่ละบุคคล มุ่งให้เด็กได้พัฒนาการในด้านต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับวัย และนำความรู้วิชาศิลปะไปใช้ในชีวิตรประจำวัน ดังนั้นครูจึงไม่ควรบังคับเด็กเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกโดยเสรีและเป็นไปตามความสนใจของเด็กแต่ละคน

3. สอนให้สัมพันธ์กับวิชาอื่น ๆ (Correlated) เป็นการสอนโดยการนำ ศิลปศึกษาไปผสมผสานกับวิชาอื่น ๆ เช่น คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาไทย เป็นต้น ตัวอย่างได้แก่ ครูต้องการสอนวิทยาศาสตร์ เรื่องพืช แต่เด็กไม่ชอบเรียนวิทยาศาสตร์ ครูก็อาจกำหนดให้เด็กเก็บใบไม้ แล้วนำมาทำเป็นสมุดภาพใบไม้ โดยการพิมพ์ภาพ ตามวิธีการของวิชาศิลปะ แล้วจึงค่อยสอนวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับเรื่องพืชต่อไป เป็นการกระตุ้นความสนใจให้เด็กอยากเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ (ขวลิต กายแก้ว และ สุดาวดี เหมทานนท์ 2525 : 20 - 25)

จึงพอสรุปได้ว่า หลักที่สำคัญในการสอนวิชาศิลปศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา นั้น มีหลักสำคัญที่ควรยึดปฏิบัติคือ เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกอย่างอิสระเสรีทางความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์ ตามความสนใจและความถนัดของเด็กแต่ละคน โดยวัดกิจกรรมให้ เหมาะสมกับวัย ความต้องการ ความพร้อม หรือวุฒิภาวะของเด็กไม่ใช่อ่านาบังคับ เลือกวิธีสอนแบบใดก็ได้ที่เหมาะสมกับบทเรียน และควรสอนให้สัมพันธ์กับวิชาอื่นด้วย

3. ปัญหาและอุปสรรคในการสอนศิลปศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา

ประเสริฐ ศิลรธนา กล่าวถึง ปัญหาอันเป็นผลกระทบต่อการเรียนการสอน วิชาศิลปศึกษาในโรงเรียนระดับชั้นประถมศึกษาไว้ดังนี้

1. ปัญหาอันเป็นผลกระทบที่เกิดจากตัวผู้สอน ได้แก่

1.1 ไม่มีพื้นฐานจากการศึกษาด้านศิลปะโดยตรง ทำให้ขาดความรู้ ความเข้าใจ ตลอดจนทักษะ และประสบการณ์ด้านศิลปะ

1.2 ไม่สนใจใฝ่หาความรู้จากหลักสูตร และแผนการสอน สอนตาม ความเคยชิน

1.3 ขาดความกระตือรือร้นในการทำงาน ไม่เห็นความสำคัญของ วิชาศิลปะ

1.4 ครูผู้สอนบางคนคิดว่าผู้ที่เรียนศิลปะได้ดีจะต้อง เป็นผู้มีพรสวรรค์เท่านั้น เพราะสาเหตุสืบเนื่องมาจากครูสอนศิลปะรุ่น เก่ามักสอนศิลป์มากกว่าสอนศิลปศึกษา

2. ปัญหาอันเป็นผลกระทบจากผู้บริหาร ได้แก่

2.1 ขาดความรู้เกี่ยวกับวิชาศิลปะศึกษา

2.2 มุ่งเน้นให้เด็กเก่งในด้านวิชาการ เพื่อหวังสร้างชื่อเสียงให้กับ

โรงเรียน

2.3 ไม่เห็นคุณค่าของวิชาศิลปะ คิดว่าวิชาศิลปะให้ใครสอนก็ได้หรือ
ไม่ต้องสอนก็ได้

3. ปัญหาอันเป็นผลกระทบที่เกิดจากผู้ปกครอง ได้แก่

3.1 ผู้ปกครองต้องการให้เด็กเก่งทางด้านวิชาการเพื่อให้เรียนต่อใน
ระดับชั้นสูง ๆ เพื่อไต่เต้าไปสู่ตำแหน่งหน้าที่การงานที่ดี ๆ

3.2 มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อวิชาศิลปะ เพราะคิดว่าสังคมยังไม่ยอมรับว่าเป็น
อาชีพที่มีหลักฐานมั่นคง

4. ปัญหาอันเป็นผลกระทบที่เกิดจากตัวนักเรียน ได้แก่

4.1 มีพื้นฐานทางศิลปะไม่ดี จึงคิดว่าศิลปะคือสิ่งที่ยาก

4.2 กิจกรรมที่ปฏิบัติยากเกินไปไม่เหมาะสมกับวุฒิภาวะ

4.3 นักเรียนถูกบังคับก็ลดการแสดงความรู้สึกรังสรรค์จากที่บ้าน
ทำให้ไม่มีความเชื่อมั่นในตนเอง และไม่ชอบวิชาศิลปะ เนื่องจากที่บ้านไม่สนับสนุน
(ประเสริฐ ใจรัตน 2529 : 1 - 5)

สรุปได้ว่าปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญในการสอนศิลปะศึกษาเกิดจากครูผู้สอน ผู้บริหาร
ผู้ปกครองและตัวนักเรียน ถ้าทุกฝ่ายมีความรู้ ความเข้าใจที่ดีต่อวิชาศิลปะศึกษาปัญหาต่าง ๆ
ก็จะหมดไป โดยเฉพาะครูและนักเรียนถ้าขาดความรู้และความเข้าใจที่ดีต่อศิลปะจะเป็น
ปัญหาที่สำคัญมากเพราะมีบทบาทในการพัฒนาการเรียนการสอนวิชานี้โดยตรง

การแสดงออกทางศิลปะโดยการเขียนภาพระบายสี

1. ความหมายและความสำคัญของการแสดงออกทางศิลปะ

ประทีน มหาชนธ์ ได้กล่าวถึงศิลปะกับการแสดงออกไว้ว่า ศิลปะ เป็น ความงดงามที่แสดงออกมาจากจิตใจ โดยผ่านการกระทำ แต่เป็นการกระทำที่สร้างสรรค์ ไม่ว่าจะเป็นการแสดงออกด้วยการเขียนภาพ การปั้น การเรียงความ การเขียนบทกลอน การขับร้อง ร่ายรำ การจัดดอกไม้ ตลอดจนการประดิษฐ์สิ่งของ เครื่องเล่นต่าง ๆ เหล่านี้ จัดว่าเป็นการแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ทั้งสิ้น (ประทีน มหาชนธ์ 2511 : 2)

เลิศ อานันท์นะ กล่าวว่า ศิลปะเด็กคือ การแสดงออกของเด็กอย่างอิสระเสรี เพื่อพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และจินตนาการของเด็ก ศิลปะในโลกของเด็ก ๆ คือ การแสดงออกที่ชื่อ บริสุทธิ์ จริงใจ น่ารักและไร้เดียงสา ผลงานศิลปะของเด็กจึงมีคุณค่า เพราะเกิดจากการแสดงออกที่ปราศจากเล่ห์เหลี่ยม มารยาสาใดใด ๆ (เลิศ อานันท์นะ 2529 : 47)

ศิลปะนั้น มุ่งส่งเสริมให้เด็กเป็นคนดีพร้อมในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ต้องการให้เด็กมีความมุ่งมั่นใฝ่ทางสร้างสรรค์อย่างสูงสุด ซึ่งส่งเสริมให้เด็กเติบโตตาม จุดประสงค์ของการศึกษาจึงทำให้ศิลปะและการศึกษาเป็นเรื่องที่แยกกันไม่ออก วิรุณ ตั้งเจริญ ได้กล่าวถึงลักษณะการแสดงออกของเด็ก ไว้ดังนี้

1. การแสดงออกที่ชี้ให้เห็นถึงการเติบโต
2. การแสดงออกที่ชี้ให้เห็นถึงลักษณะเฉพาะตัว
3. การแสดงออกที่ชี้ให้เห็นถึงการติดต่อสื่อสาร
4. การแสดงออกที่ชี้ให้เห็นถึงอารมณ์ความรู้สึก (วิรุณ ตั้งเจริญ 2526 : 45)

นอกจากนี้ วิรุณ ตั้งเจริญ ยังได้กล่าวไว้ว่า การแสดงออกมีผลต่อบุคลิกภาพของเด็ก ซึ่งมีผลกระทบต่อบุคลิกภาพภายในของเด็กทั้งในด้านการสะสมประสบการณ์ การเรียนรู้ และการลดความคับข้องใจ เพราะการที่เด็กได้แสดงออกอย่างสม่ำเสมอและเป็นไปอย่างต่อเนื่อง เด็กจะสามารถสะสมประสบการณ์ได้อย่างกว้างขวาง ได้เรียนรู้ทั้งธรรมชาติและ

สิ่งแวดล้อมและศิลปะตามพอใจ การฝึกปฏิบัติทางศิลปะจึงเป็นส่วนสำคัญในการสร้างบุคลิกภาพอันดีงามให้กับเด็ก ซึ่งเป็นคุณสมบัติอันพึงประสงค์ของสมาชิกในสังคมประชาธิปไตย (วิรุณ ตั้งเจริญ 2526 : 47 - 48)

สรุปได้ว่า การแสดงออกทางศิลปะ เป็นกระบวนการในการสร้างสรรค์ผลงานของเด็ก ที่แสดงออกมาจากจิตใจโดยผ่านการกระทำ มีจุดประสงค์ เพื่อพัฒนาศิลปะนิสัยให้กับตัวเด็กและสร้างลักษณะนิสัยที่ดีงามเพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชนและชาติ ดังนั้น การแสดงออกทางศิลปะของเด็กจึงมีความสำคัญ และจำเป็นที่จะต้องให้การสนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดสร้างสรรค์ในทางที่ดีต่อไป

2. ความหมายและความสำคัญของการเขียนภาพระบายสี

การเขียนภาพระบายสี มาจากคำ 2 คำ คือ "การเขียนภาพ" (Drawing) กับคำว่า "ระบายสี" (Painting)

วิโรจน์ ขาทอง และทานอง จันทิมา ได้ให้ความหมายไว้ว่า การเขียนภาพ หมายถึง ผู้เรียนจะเขียนด้วยอะไรก็ได้ อาจเป็นดินสอค่า ดินสอสี สีน้ำ สีชอล์ก หรือสีเขียนตลอดจนสิ่งอื่น ที่สามารถทำให้เกิดเป็นรูปร่างขึ้นมา มีความหมายต่อผู้เขียนและผู้ดู เราถือว่าเป็นการเขียนภาพทั้งสิ้น ส่วนคำว่า ระบายสีนั้น หมายถึง การระบายสีลงไปบนภาพให้ทั่วบริเวณที่ต้องการ จะระบายโดยวิธีใดก็ได้ จะใช้อุปกรณ์หรือไม่ใช้ก็ได้ถือว่าเป็นการระบายสีทั้งสิ้น (วิโรจน์ ขาทอง และทานอง จันทิมา 2517 : 6)

ชวลิต คายแก้ว และสุภาวดี เหมทานนท์ กล่าวว่า การเขียนภาพระบายสี คือ การขีด เขียน ชูบ และระบายด้วยวัสดุต่าง ๆ ลงบนกระดาษ ผ้า ไม้ หรือวัสดุต่าง ๆ (ชวลิต คายแก้ว และสุภาวดี เหมทานนท์ 2525 : 136)

การเขียนภาพระบายสีเป็นการแสดงออกทางศิลปะอย่างหนึ่งของเด็กซึ่งเกิดจากการสร้างสรรค์โดยใช้สื่อต่าง ๆ เพื่อแสดงความรู้สึกออกมาในรูปแบบของจินตนาการซึ่งอาจเหมือนหรือไม่เหมือนธรรมชาติก็ได้ (วิรัตน์ พิชญ์ไพญญ์ 2524 : 1) ในการสอนเขียนภาพระบายสีนั้นต้องส่งเสริมให้เด็กได้รู้จักแสดงออกในทางสร้างสรรค์ตั้งแต่เยาว์วัยและเป็นไปอย่างต่อเนื่อง การกระทำสิ่งใดอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอเท่ากันปลูกฝังพฤติกรรมให้กับ

เด็กโดยตรง พฤติกรรมสร้างสรรค์ในตัวเด็กจึงเป็นเป้าหมายหนึ่งที่มีคุณค่าต่อตัวเด็กและต่อชีวิตในสังคม (วิรุณ ตั้งเจริญ 2526 : 17) เนื่องจากการเขียนภาพระบายสีเป็นการแสดงออกในทางสร้างสรรค์ที่สำคัญอย่างหนึ่งต่อการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนามนุษย์ให้เกิดศิลปนิสัย ดังนั้นจึงบรรจุไว้ในหลักสูตรระดับประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 โดยแบ่งเป็นกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้

1. การลากเส้นเป็นรูปแบบอย่างง่าย ๆ ด้วยวัสดุและอุปกรณ์ต่าง ๆ
2. การลากเส้นเป็นรูปแบบไทยและแบบสากล
3. การเขียนภาพและระบายสี เรื่องราวและเหตุการณ์ที่พบเห็นในชุมชน
4. การเขียนภาพประกอบนิทานและภาพประกอบเรื่อง
5. การทดลองด้วยสีและเทคนิคต่าง ๆ
6. การออกแบบด้วยเส้น สี และรูปทรง

สรุปได้ว่า การเขียนภาพระบายสีเป็นการแสดงออกทางศิลปะ โดยการขีดเขียน ชูท และระบายด้วยวัสดุต่าง ๆ ลงบนภาพที่ต้องการ เพื่อสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะออกมาในรูปของจินตนาการ ตามความรู้สึกนึกคิดของเด็ก

3. พัฒนาการของการแสดงออกทางศิลปะโดยการเขียนภาพ

การแสดงออกของมนุษย์มีหลายด้าน นับตั้งแต่การแสดงท่าทาง ตลอดจนการขีดเขียนหนังสือและเขียนภาพ การแสดงออกในแต่ละด้านมีพัฒนาการมาเป็นขั้น ๆ นับตั้งแต่ขั้นแรกจนถึงขั้นสูงสุด สำหรับการเขียนภาพของเด็กนั้น เฮิร์ลอค (Herlock. 1956 : 333 - 334) ได้สรุปการศึกษาทดลองของนักวิจัยหลาย ๆ คน เกี่ยวกับการวาดภาพของเด็กไว้ดังนี้คือ

1. เด็กอายุประมาณ 6 ปี จะเขียนภาพแสดงความแตกต่างของเพศได้ เช่น ลักษณะผม เสื้อผ้า หน้าตา
2. เด็กอายุระหว่าง 5 - 11 ปี วาดรูปเพศเดียวกันตนมากกว่ารูปภาพเพศตรงข้าม
3. เด็กอายุประมาณ 11 หรือ 12 ปี เด็กหญิงเริ่มเขียนรูปคนซึ่งเป็นเพศตรงข้าม

4. เด็กชายเขียนรูปคนน้อยกว่าเด็กหญิง แต่เขียนตัวคนมีสัดส่วนถูกต้องกว่า
เด็กหญิง

5. ในการเขียนรูปคนเด็กหญิงเขียนเครื่องประดับเพิ่มเติมมากกว่าเด็กชาย

6. เด็กหญิงเขียนหน้าคนแบบหน้าเต็มมากกว่าเด็กชาย แต่เด็กชายเขียน
หน้าเต็มและหน้าด้านข้างเท่า ๆ กัน (Herlock. 1956 : 333 - 334)

การศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการทางศิลปะของเด็ก ได้มีผู้ทำการค้นคว้าและศึกษา
วิจัยไว้หลายคน คนที่หาไว้อย่างละเอียดจนเป็นหลักของการศึกษาทางด้านนี้คือ

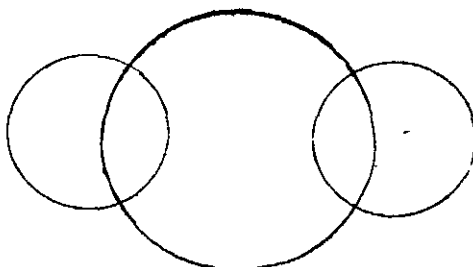
โลเวนเฟลด์ (Lowenfeld. 1957 : 86) ได้วิเคราะห์ศึกษาขั้นพัฒนาการของเด็ก
ตะวันตก ด้วยการเก็บผลงานของเด็กในวัยต่าง ๆ มาศึกษาและวิเคราะห์แยกชั้น
พัฒนาการทางศิลปะและได้แบ่งชั้นไว้ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นขีดเขียน (Scribbling Stage) ในขั้นนี้เด็กมีอายุประมาณ
2 - 4 ขวบ เป็นเด็กวัยก่อนเข้าเรียน เด็กสนุกอยู่กับการเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อ
ถูกต้องในขั้นนี้ยังแบ่งออกเป็นชั้นย่อย ๆ ได้ 4 ชั้น ดังนี้

1. Disordered Scribbling หมายถึง การขีดเขียนที่
ไม่เป็นระเบียบ การลากเส้นของเด็กจะยุ่งเหยิงสับสน โดยไม่คำนึงว่าเป็นรูปอะไรทั้งสิ้น
แสดงให้เห็นว่าการควบคุมทางกล้ามเนื้อของเด็ก ยังไม่เจริญพอ จึงไม่สามารถบังคับมือ
ให้เป็นไปตามต้องการได้

2. Longitudinal Scribbling หมายถึง ขั้นที่เด็ก
ขีดเขียนเส้นแนวนาว ๆ ไล่ เป็นขั้นที่พัฒนามากกว่าขั้นที่ขีดเขียนไม่เป็นระเบียบ

3. Circular Scribbling หมายถึง ขั้นที่เด็กสามารถ
ขีดเขียนได้เป็นวงกลมเล็กเคลื่อนไหวได้ทั้งแขนแล้ว แสดงว่ากล้ามเนื้อเริ่มแข็งแรงขึ้น

4. Naming Scribbling หมายถึง ขั้นที่เด็กเขียนอะไรลงไปแล้วก็ให้ชื่อว่าสิ่งที่เด็กเขียนนั้นชื่ออะไร ก็อะไร เด็กเริ่มใช้ความคิดคำนึงในขณะเขียนภาพวัตถุ สัตว์หรือคน สิ่งที่เด็กเขียนจะไม่ใช่ภาพที่ถูกต้องหรือมีรูปร่างในสายตาของผู้ใหญ่เลย แต่มันจะมีความหมายสำหรับเด็ก เด็กจะพอใจสนุกเล่นกับสิ่งที่เขาเขียนขึ้น

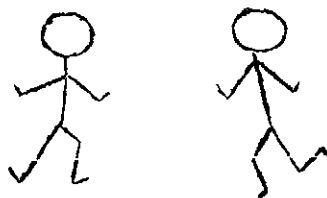
ขั้นนี้จะเป็นหัวเลี้ยวหัวต่อในการวาดภาพของเด็กต่อไป

ขั้นที่ 2 ขั้นเขียนภาพให้มีความหมาย (Pre-Schematic Stage)

ขั้นนี้เด็กจะมีอายุประมาณ 4 - 7 ขวบ เป็นขั้นเริ่มต้นของการแสดงออกที่มีความหมาย ภาพสิ่งของสิ่งเดียวกันเด็กอาจจะเขียนได้หลาย ๆ แบบ ตัวอย่าง เช่น ภาพคนที่เด็กเขียนวันหนึ่ง อาจจะไม่ใช่เหมือนภาพที่เขียนไว้วันก่อน ๆ ไม่ก็ได้ ภาพที่เด็กเขียนมานั้นอาจจะไม่ครบถ้วนตามที่เขารู้ แสดงว่าในระยะนี้โลกที่เด็กเห็นหรือรู้แตกต่างจากโลกที่เด็กเขียนภาพ

ลักษณะที่เด็กเขียนภาพในขั้นนี้ อาจสังเกตได้ง่ายจากส่วนประกอบภายในภาพ 4 อย่าง เช่น

1. ภาพคนที่เขียน เด็กจะเขียนภาพคนโดยใช้วงกลมเป็นสัญลักษณ์ของหัว มีเส้นตรงยาว ๆ แทนแขนขา ลำตัว ยังไม่มีรายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับหน้าตา มีแต่เส้นที่แทนสัญลักษณ์ของส่วนนั้น ๆ เท่านั้น

2. กุสึที่เด็กใช้ ในขั้นนี้การใช้สีของเด็กจะไม่ใช่ไปตามธรรมชาติ สีที่เด็กใช้เขียนภาพกับสีที่เด็กเห็นจริง ๆ จะไม่เหมือนกัน ทั้งนี้เพราะเด็กใช้สีตามอารมณ์แล้ว แม้ว่าสีไหนจะสะกดตาเด็กหรือเด็กชอบสีไหนเป็นพิเศษก็จะใช้สีนั้น ซึ่งไม่จำเป็นจะสอดคล้องกับความ เป็นจริง

3. ดูจากช่องว่างหรือช่องไฟในแผ่นกระดาษ ที่เด็กเขียน เด็กยังไม่เข้าใจว่าควรเขียนรูปทรงใดจึงจะเหมาะ ขนาดเท่าใดจึงจะเหมาะ แต่จะวางลงไปโดยไม่คำนึงถึงความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ ตรงไหนมีช่องว่างเด็กก็จะเขียนสิ่งต่าง ๆ ลงไป

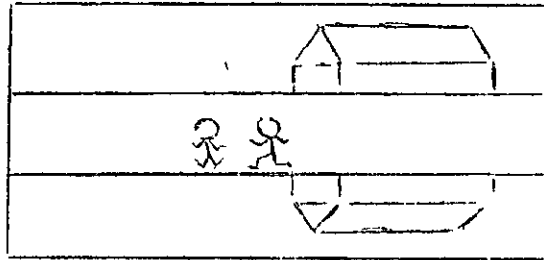
4. การออกแบบ ในขั้นนี้เด็กยังไม่มีความเข้าใจเกี่ยวกับการออกแบบ ดังนั้นภาพที่เด็กเขียนจึงไม่มีอะไรแสดงถึงการออกแบบ

ขั้นที่ 3 ขั้นการเขียนภาพได้คล้ายของจริง (Schematic Stage)
เด็กจะมีอายุประมาณ 7 - 9 ขวบ เด็กจะเริ่มมีความคิดรวบยอดทางรูปร่าง เด็กเข้าใจถึงความสัมพันธ์ของตนเองกับสิ่งแวดล้อมได้ดีขึ้น การเขียนภาพจึงมีเส้นฐาน (Base Line) เพื่อเชื่อมสิ่งต่าง ๆ ที่เด็กเขียนตัวอย่าง เช่น เมื่อวาดรูปคนก็อาจจะหาพื้นดินให้คนยืนอยู่ หรือวาดรถยนต์ก็อาจจะหาถนนให้วิ่ง เป็นต้น

1. ภาพคน ในขั้นนี้เด็กจะเขียนภาพคนโดยใช้เส้นเรขาคณิต รูปสามเหลี่ยม สี่เหลี่ยมและเส้นตรงเป็นสัญลักษณ์ ส่วนไหนที่เด็กเห็นว่าสำคัญจะเน้นให้ใหญ่กว่าส่วนอื่น ส่วนไหนที่ไม่สำคัญก็จะทิ้งไปคือ ๆ บางครั้งเด็กอาจจะเปลี่ยนแปลงลักษณะไปจากความเป็นจริง เพื่อให้เป็นไปตามความต้องการของตนเอง เช่น เขียนแขนเขียนขาให้ใหญ่หรือวาดนิคธรรมคา เพื่อให้คนในภาพแสดงความสามารถทำสิ่งต่าง ๆ ที่ต้องการให้เป็นไปได้

2. สีในขั้นนี้ เด็กจะใช้สีตรงกับความเป็นจริงตามธรรมชาติเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากเด็กรู้ความสัมพันธ์ระหว่างสีกับวัตถุเด็กมักจะใช้สีซ้ำ ๆ กัน หรือใช้สีไหนก็ใช้สีนั้นตลอดไป เช่น ใบไม้ เด็กจะใช้สีเขียว ท้องฟ้าจะใช้สีฟ้าหรือสีน้ำทะเล เมื่อเด็กมีประสบการณ์หรือความรู้ใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น เป็นต้นว่าเด็กเริ่มเข้าใจถึงใบไม้แก่ที่จะเปลี่ยนสี เด็กจะใช้สีเหลือง

3. ช่องไฟ เด็กเริ่มรู้จักวางส่วนต่าง ๆ ของภาพให้พอเหมาะกับหน้ากระดาษภาพที่เขียนมีเส้นฐาน 2 ชนิด มีทั้งชนิดนอน กับชนิดที่เฉียง หรือโค้ง เด็กจะเขียนภาพบนเส้นฐานแบบ Folding Over โดยเอาตัวเองเป็นศูนย์กลาง
ทั้งภาพ

บางทีเด็กก็จะเขียนแบบ X-ray Picture คือแสดงให้เห็น
 สิ่งของหลาย ๆ อย่างที่เกี่ยวข้องกัน เช่น ถ้าเด็กนึกถึงเครื่องใช้ในบ้าน ก็จะเขียน
 ภาพบ้านที่มีโต๊ะ ตู้ เติ่งนอน ฯลฯ แต่อาจจะลืมเขียนสิ่งภายนอกบ้าน เช่น ประตู
 หน้าต่าง แต่ถ้าเด็กนึกถึงสิ่งภายนอกก็จะลืมเขียนสิ่งที่มีอยู่ภายในบ้านเช่นเดียวกัน

4. การออกแบบ ในขั้นนี้เด็กยังไม่มีการออกแบบโดยตรง

ขั้นที่ 4 ขั้นต้นของการเขียนภาพของจริง (The Drawing Realistic)
 ในขั้นนี้เด็กจะมีอายุประมาณ 9 - 11 ขวบ เป็นวัยเริ่มขั้นที่เขียนอย่างของจริง
 เด็กในวัยนี้ชอบจับกลุ่มอยู่กันเป็นหมู่ในเพื่อนเพศเดียวกัน มีความต้องการที่จะอยู่ใน
 สังคมอย่างอิสระ อยากแสดงออก หรือแสดงอะไรเป็นของตนเอง เด็กจึงไม่ค่อยลงสี
 กับทาบงาน เด็กเข้าใจความแตกต่างระหว่างเพศหญิงและเพศชาย สำหรับเด็ก
 ส่วนใหญ่เขาจะเริ่มที่จะมีความสนใจในธรรมชาติที่สวยงามรอบ ๆ ด้าน และเอาใจใส่
 ในการแต่งกาย รักสวย รักงาม มีความสังเกตและความสนใจแบบละเอียด แบบฉม
 เครื่องประดับและอื่น ๆ

1. ภาพคน การเขียนภาพคน เด็กต้องการแสดงออกให้เห็น
 ความแตกต่างในเรื่องเพศ โดยเน้นให้เห็นถึงเสื้อผ้า เครื่องแต่งตัว ผม และ
 รายละเอียดต่าง ๆ เด็กพยายามใช้เส้นที่ใกล้เคียงความจริงกว่าเส้นเรขาคณิต แต่เนื่องจาก
 เด็กยังไม่มีความคิดรวบยอด (Concept) ในสิ่งที่เด็กเห็นอย่างถูกต้อง ดังนั้น
 รูปคนที่เด็กเขียน อาจแข็งทื่อ เสื้อผ้าที่เด็กเขียนก็ไม่มีรอยพับ หรือรอยย่น หรือเคลื่อนไหว
 ได้ตามความเป็นจริง

2. การใช้สีของเด็กตรงกับความจริงตามธรรมชาติ แต่บางครั้งก็ใช้อารมณ์และความรู้สึกนึกคิดที่ตนเองมีประสบการณ์เพิ่มเข้าไปด้วย เช่น เด็กจะใช้ส้ม ๑ ในการวาดภาพบ้านคนจน ๑ เป็นต้น

3. ช่องไฟ มีการเปลี่ยนแปลงจากการใช้เส้นฐาน เขียนพื้นดิน และท้องฟ้า กลุ่มลงมาถึงเส้นฐาน ภาพต้นไม้ อาคารบ้านเรือนต่าง ๆ ก็ยังต้องฟ้าได้ แต่การจัดระยะระหว่างวัตถุให้สัมพันธ์กันยังหาได้ไม่ดี

4. การออกแบบ เริ่มมีการประดิษฐ์เสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย โดยถ่ายภาพที่วาด เป็นเด็กผู้หญิงก็จะเน้นให้เห็นผมยาว เครื่องแต่งกายมีลวดลาย ภาพบ้าน อาคารหรือโรงเรียนต่าง ๆ มีการตกแต่งในสถานที่นั้น ๆ

ขั้นที่ 5 ขั้นวาดภาพเหมือนของจริง (Pseudo Realistic)

ขั้นนี้เด็กจะมีอายุประมาณ 11 - 12 ขวบ เป็นระยะที่เด็กย่างเข้าสู่วัยรุ่นซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ พัฒนาการในด้านสติปัญญาของเด็กเจริญพอที่จะรับรู้ปัญหาต่าง ๆ อย่างไรก็ดีความคิดคำนึงก็ยังไม่เท่ากับผู้ใหญ่ จะเห็นว่าการกระทำเป็นอย่างเด็ก ๆ อยู่ เช่น เอาดินสอใส่เข้าไปในรู ของใบบรรทัด แล้วแกว่งให้มีเสียงคล้ายเครื่องบิน แสดงว่าเด็กมีความคิดคำนึงหรือจินตนาการ โดยการสมมุติสิ่งที่เป็นไปตามความคิดคำนึง ในวัยนี้เด็กจะมีความรู้สึกต่อประสบการณ์ทางการสร้างสรรค์ต่างกัน ซึ่งแบ่งได้เป็นสองพวกคือ

1. พวกที่มีความรู้สึกตามสิ่งเร้าจับสัมผัส (Visually Minded)

เด็กพวกนี้จะเป็นคนช่างสังเกตชอบเขียนภาพ ที่ตนมองดูอยู่ข้างนอก เอาใจใส่เรื่องความแตกต่างของสีและเงา เด็กพวกนี้จะเขียนภาพคนได้ใกล้เคียงกับความจริง เช่น เสื้อผ้าที่สวมใส่ มีกิลบมีรอยย่น มีเงาตามท่าทางของผู้ใส่ซึ่งอยู่ในอิริยาบถต่าง ๆ กัน

สำหรับช่องไฟ เด็กเริ่มรู้จักเส้นระดับและแสดงระยะใกล้ไกล เช่น วัตถุใดที่อยู่ใกล้ก็จะเขียนให้เล็ก วัตถุใดที่อยู่ไกลก็จะเขียนให้ใหญ่ขึ้น ลักษณะของรูปที่เขียนมักจะเป็นสามมิติ

2. พวกที่ตีความหมายของสิ่งต่าง ๆ ด้วยประสบการณ์ของตนเอง (Non-Visually Minded) พวกนี้จะใช้อารมณ์เข้ามาช่วยในการแสดงภาพต่าง ๆ เกินความเป็นจริง ขอบออกแบบในแง่สวยงามโดยมุ่งไปตามอารมณ์ เด็กพวกนี้จะเขียนรูปคนมีเสื้อผ้าย่น แสดงภาพที่มีการเคลื่อนไหวตามความคิดของตนเอง (Lowenfeld. 1957 : 86 - 90, 108 - 116, 132 - 157, 182 - 192, 216 - 227)

เด็กย่อมมีความเจริญงอกงามในการแสดงออกทางศิลปะโดยการเขียนภาพเป็นไปตามลำดับขั้น และพัฒนาขึ้นเรื่อย ๆ กล่าวโดยสรุปได้ดังนี้

1. ถ้ามีการส่งเสริมให้เด็กแสดงออกอย่างอิสระเสรี โดยไม่มีการบังคับขู่เข็ญใด ๆ รูปแบบภาพเขียนเด็กจะมีลักษณะเป็นไปตามความสัมพันธ์กับความรู้ ความสนใจและประสบการณ์ของแต่ละคน ผลงานที่แสดงออกจะมีลักษณะที่ไม่ซ้ำกัน

2. รูปแบบภาพเขียนจะเปลี่ยนแปลงไปตามวัย โดยเริ่มจากลักษณะง่าย ๆ แบบสัญลักษณ์ แล้วจึงค่อยพัฒนาไปสู่รูปแบบที่มีรายละเอียดซับซ้อนและมีขนาดสัดส่วนถูกต้องเหมือนจริง เมื่อเด็กเจริญวัยขึ้น

3. ภาพวาดเป็นเรื่องราวที่แสดงออกจากจิตใจและความรู้สึกภายในมากกว่าวัตถุภายนอก

วัสดุที่ใช้ในการเขียนภาพระบายสี

นิรมล ศีรณสาร สวัสดิบุตร กล่าวว่า วัสดุ หมายถึง สิ่งที่ใช้แล้วหมดเปลืองไป เช่น สี กระจก กาว ฯลฯ สำหรับวัสดุที่ใช้ในการเขียนภาพระบายสีมีดังนี้

1. สีที่เป็นแท่ง ได้แก่

1.1 สีเทียน (Wax Crayon) เหมาะสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น เพราะจับถือได้สะดวก ไม่หักง่ายเกินไปและใช้ได้หลายวิธี

1.2 สีชอล์ก (Pastel) ราคาแพงกว่าสีเทียน ไม่เหมาะสำหรับเด็กเล็ก เพราะหักง่าย ใช้กับกระดาษเปียกจะให้ผลที่น่าสนใจ

1.3 สีถ่าน เหมาะสำหรับเด็กโต ใช้ในการเขียนภาพที่เป็นเรื่องแสงและเงา

1.4 สีเมจิก หรือปากกาสีกลุ่ดาคีให้สัสดรียนหนักเท่ากัน ใช้ง่ายแต่ไม่เหมาะกับภาพที่ต้องการเป็นแสงและเงา

2. สีที่ตองผสมน้ำหรือเป็นน้ำ

2.1 สีฝุ่น หรือสีโปสเตอร์ผง ใชัผสมน้ำน้อย ๆ อาจจะใช้ระบายธรรมชาติหรือผสมแป้งเปียกละเลง ราคาถูก

2.2 สีคราม ราคาถูกใช้แทนสีฝุ่นได้ในการวาดภาพด้วยการละเลงแป้งเปียก (Fingerpainting)

2.3 สีโปสเตอร์น้ำ (Tempera) เป็นสีที่แพงกว่า สดใสมากกว่าสีฝุ่น ใช้ง่าย ระบายได้รวดเร็ว เหมาะสำหรับเด็กโต ใ้ได้กับกระดาษทุกชนิด

2.4 สีน้ำ มีสีบางใส เหมาะสำหรับเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ขึ้นไป ผสมกับน้ำแล้วใช้ระบายภาพด้วยกัน

3. กระดาษ กระดาษที่ใช้ในการเขียนภาพระบายสี ได้แก่ กระดาษปรีฟ กระดาษปอนด์ กระดาษวาดเขียน กระดาษการ์ด กระดาษเทา และกระดาษคำ (นิรมล ตีรณสาร สวัสดิ์นิมิต 2525 : 206 - 208)

ชวลิต คาบแก้ว และสุภาวดี เหมทานนท์ กล่าวว่า วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการเขียนภาพระบายสี ได้แก่

1. กระดาษ ต้องเลือกกระดาษให้เหมาะกับวัสดุและเครื่องมือที่ใช้เขียน เช่น สีเขียน ดินสอสี ดินสอคำ ถ่าน สีชอล์ก ควรใช้กระดาษเนื้อทราย เช่น กระดาษโรเนียว ถ้าเขียนภาพระบายสีด้วยโปสเตอร์ สีน้ำ สีฝุ่น ก็ต้องเลือกกระดาษสี เช่น กระดาษวาดเขียน เป็นต้น

2. แผ่นสำหรับรองเขียน ควรเป็นไม้อัดหนา 4 ม.ม. กว้าง $1\frac{1}{2}$ ฟุต ยาว 2 ฟุต

3. ขาหยั่ง

4. พู่กัน มีจำนวนพอกับจำนวนนักเรียนที่ใช้เรียน
5. ภาชนะผสมสี
6. ผ้ากันเปื้อน
7. สีแห้ง ไม้แก็ คิมสวดำ คิมสอสี สีเทียน สีชอล์ก สีเมจิก และถ่านชาร์โคล
8. สีที่ทองผสมน้ำ ไม้แก็ สีน้ำ สีโปสเตอร์ สีฝุ่น สีพลาสติก และสีน้ำมัน

(ชวลิต ความแก้ว และสุภาวดี เหมทานนท์ 2525 : 137 - 138)

เลิศ อานันตะ ก่อร่างถึงธรรมชาติของสีโดยทั่วไป แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. สีที่ผสมในตัวของมันเอง ไม้แก็ สีประเภทสีเทียน (Crayon) สีชอล์ก (Pastel)
2. สีที่ผสมด้วยน้ำธรรมดา ไม้แก็ สีน้ำ (Water Colour) สีโปสเตอร์ (Poster Colour) สีฝุ่น (Tempera) และสีเขียนผ้า
3. สีที่ผสมด้วยน้ำมัน ไม้แก็ สีน้ำมัน (Oil Colour)

(เลิศ อานันตะ 2523 : 201)

สรุป วัสดุอุปกรณ์ที่สำคัญในการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษา ไม้แก็ กระดาษ สีชนิดต่าง ๆ และพู่กัน

สี

1. ความหมายคุณสมบัติของสีและทฤษฎีสี

ชวลิต ความแก้ว และสุภาวดี เหมทานนท์ กล่าวว่า สี หมายถึง ลักษณะความเข้มของแสงที่มาระทอนสายตาของเราทำให้เรามองเห็นสิ่งต่าง ๆ การที่เราเห็นวัตถุเป็นสีต่าง ๆ ไม้ก็เนื่องจากวัตถุนั้น ๆ สะท้อนแสงออกมา (ชวลิต ความแก้ว และสุภาวดี เหมทานนท์ 2525 : 209)

วิชัย วงษ์ใหญ่ กล่าวถึงคุณสมบัติของสี (Psychical Properties) ไว้ดังนี้

1. Hue คือชื่อของสีใน Spectrum เช่น แดง เหลือง เขียว ฯลฯ เป็นต้น
2. Value คือความอ่อนแก่ของสี เช่น Value ของสีน้ำเงิน คือ สีน้ำเงินอ่อน - น้ำเงินแก่ น้ำเงินแก่มาก น้ำเงินเข้ม Value ของสีอื่นก็เช่นเดียวกัน การใช้ของสีได้ถูกต้องจะทำให้งานศิลปะนั้นงดงามมากและละเอียดอ่อนยิ่งขึ้น
3. Intensity หรือ Chroma คือความชัด ความเข้ม ความเด่นของสีมากหรือน้อย เช่น ใช้สีแดงบริสุทธิ์ร่วมกับสีเทาแกมเขียว เทาแกมน้ำเงิน สีแดงจะมี Intensity เป็นสีเด่น หรือมีความชัดเป็นสีที่เด่น ข้มสีแวดล้อมอื่น ๆ การใช้ Intensity อย่างถูกต้องจะเป็นการเน้นให้เกิดศูนย์กลางแห่งความสนใจ ถึงจุดเกิดจุดเด่น เป็นที่สะดุดตา (วิชัย วงษ์ใหญ่ 2515 : 130)

ณรงค์ ทองปาน กล่าวถึง ความหมาย ทฤษฎี และคุณค่าของสีที่สำคัญไว้ว่า ในทางทัศนศิลป์ สีหมายถึง ความเข้มของแสงที่ส่องไปกระทบวัตถุ และสะท้อนเข้าสู่ตาเรา แต่สีที่นำมาเขียนภาพแตกต่างไปจากสีที่เป็นลำแสงโดยตรง เพราะเป็นวัตถุธาตุ เวลาใช้ต้องนำมาผสมขึ้นใหม่ โดยใช้แม่สี ซึ่งเป็นสีแท้ มีคุณสมบัติโดยเฉพาะไม่สามารถผสมด้วยสีต่าง ๆ ให้เป็นแม่สีได้ แต่แม่สีทั้งหลายถ้านำมาผสมกันจะเกิดสีใหม่ขึ้นเสมอ ผู้ที่ศึกษาเรื่องสีได้แบ่งแม่สีออกเป็นกลุ่ม ๆ แตกต่างกันดังนี้

1. กลุ่มนักเคมี กำหนดแม่สีไว้ 3 สี โดยอาศัยคุณสมบัติทางเคมี การผลิต การย้อม การผสม คือ สีแดง สีเหลือง สีน้ำเงิน
2. กลุ่มนักฟิสิกส์ กำหนดแม่สีไว้ 3 สี โดยอาศัยความยาวของคลื่นสี ความเข้มของสี คือ สีแดง สีเขียว สีม่วง
3. กลุ่มนักจิตวิทยา กำหนดแม่สีไว้ 4 สี โดยอาศัยอิทธิพลของสีที่มีต่อจิตใจ หรือความรู้สึกของมนุษย์ คือ สีแดง สีเหลือง สีน้ำเงิน สีเขียว

4. กลุ่มศิลปิน กลุ่มนี้ศึกษาเรื่องสีในค่านอารมณ์ ความรู้สึก การผสมสี การย้อมสี กลุ่มนี้ถือได้ว่าเป็นผู้ใช้สีโดยตรง การกำหนดแม่สีของกลุ่มศิลปินมี 2 ทฤษฎีคือ

4.1 ทฤษฎีแปร่ง (Prang System) กำหนดแม่สีไว้ 3 สีคือ สีแดง สีเหลือง และสีน้ำเงิน

4.2 ทฤษฎีมันเชด (Munsell System) กำหนดแม่สีไว้ 5 สีคือ สีแดง สีเหลือง สีน้ำเงิน สีเขียว และสีม่วง (ณรงค์ ทองปาน 2526 : 85)

ประเสริฐ คีลรัตน์ กล่าวถึงทฤษฎีสีไว้ดังนี้

แม่สี (Prinaries)

แม่สีต่าง ๆ ที่ยึดถือเป็นหลักอยู่โดยทั่วไป ได้แก่

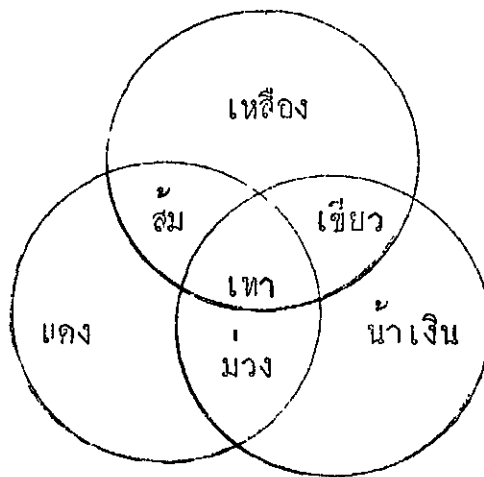
1. แม่สีช่างเขียน (Artist)
2. แม่สีวิทยาศาสตร์ (Physicist)
3. มีสีจิตวิทยา (Psychologist) (ประเสริฐ คีลรัตน์

2525 : 67)

1. แม่สีช่างเขียน (Artist)

ได้แก่ สีต่าง ๆ ที่เป็นวัตถุธาตุ นามาสมด้วยขาว น้ำหรือน้ำมัน ตามกรรมวิธีแต่ละชนิดของช่างเขียนหรือช่างโดยทั่วไป และแม่สีของช่างเขียนนี้ใช้ได้ทั่วไปไม่เฉพาะแต่วงการงานจิตรศิลป์เพียงอย่างเดียว ซึ่งแม่สีช่างเขียนได้กำหนดสีเหล่านี้ไว้เป็นแกน คือ

- 1.1 สีน้ำเงิน (Blue = Blussian Blue)
- 1.2 สีแดง (Red = Crimson Lake)
- 1.3 สีเหลือง (Yellow = Camboe Yellow)

ภาพ ให้สังเกตว่าตรงกลางคือ จุดที่ซ้อนทับกันสามอัน จะเกิดเป็นสีกลาง

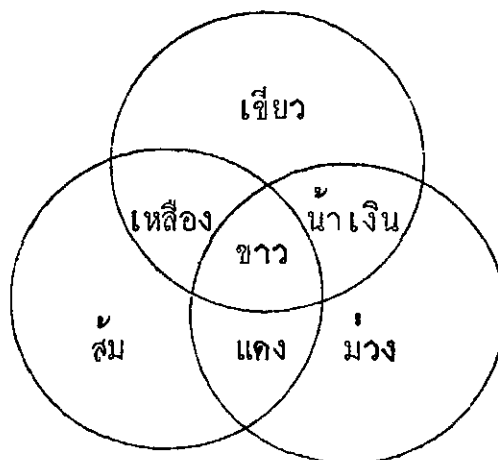
2. แม่สีวิทยาศาสตร์ (Physicist)

เป็นสีที่เกิดจากแสงไฟฟ้า หรือแสงพิเศษ ผสมด้วยการทอแสงประสานกัน จะเห็นได้จากการทดสอบ โดยให้แสงผ่านแท่งแก้วสามเหลี่ยม (Prism) จะปรากฏเป็นสีรุ้งขึ้น เรียกว่า Spectrum การกำหนดแม่สีจากแสงหรือแม่สีวิทยาศาสตร์นี้มีอยู่ 3 สี คือ

2.1 สีแดงเสนหรือสีแดงส้ม (Red = Vermillon Red)

2.2 สีเขียวมรกต (Green = Emerald Green)

2.3 สีม่วง (Violet)

3. แม่สีจิตวิทยา (Psychologist)

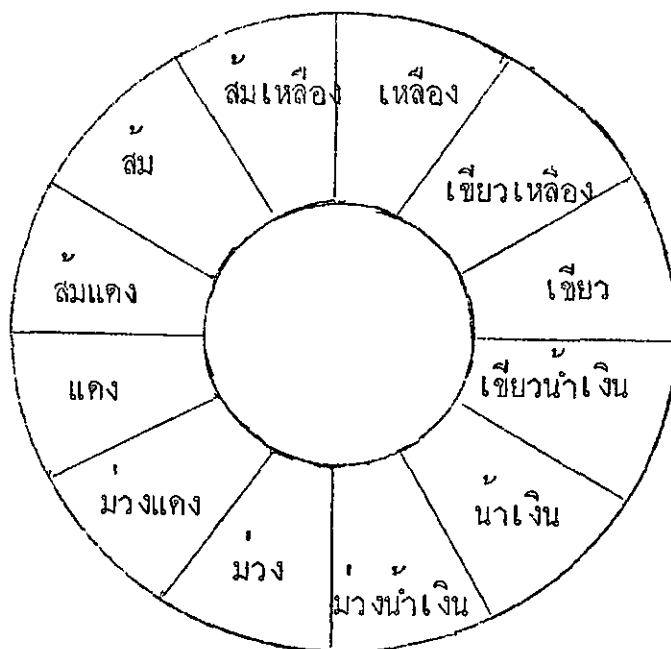
เป็นสีที่เกี่ยวกับความรู้สึกของสี เกิดผลในทางสัมผัสภายในโดยใช้สายตา เป็นสื่อคือ เมื่อได้เห็นก็จะเกิดความรู้สึกขึ้น ประโยชน์ใช้สอยเกี่ยวกับการตกแต่งภายใน และการรักษาโรคทางประสาท แม่สีจิตวิทยามี

3.1 สีแดง (Red)

3.2 สีเหลือง (Yellow)

3.3 สีเขียว (Green)

3.4 สีน้ำเงิน (Blue)

2. จิตวิทยาในการใช้สี

ณรงค์ ทองปาน กล่าวถึง จิตวิทยาในการใช้สีว่า สีจัดเป็นสิ่งแวดล้อมอย่างหนึ่งที่มนุษย์สามารถรับรู้ได้ทางจิตสัมผัส และก่อให้เกิดความรู้สึกต่าง ๆ เช่น คื่นเต้น กระวนกระวาย สดชื่น เศร้าหมอง เป็นต้น สีทุก ๆ สี จึงมีความหมายและให้ความรู้สึกต่างกัน ดังนี้

สีแดง	หมายถึง ความกล้าหาญและเป็นสัญลักษณ์ของความไม่ปลอดภัย
สีเหลือง	หมายถึง ความสดชื่น ความสดใส
สีม่วงแดง	หมายถึง ความมั่นคง ความโอ้อวด
สีม่วง	หมายถึง ความเยือกเย็น ความสงบ
สีน้ำเงิน	หมายถึง ความฉงน ความเกรี้ยวโศก ความสงบ
สีเขียว	หมายถึง ความสดชื่น ความเยือกเย็น
สีดำ	หมายถึง ความเกรี้ยวโศก ความมืด
สีขาว	หมายถึง ความบริสุทธิ์ ไร้เดียงสา
สีเทา	หมายถึง ความสุขุม ความสง่างาม
สีแดง	ให้ความรู้สึกตื่นเต้น
สีน้ำเงิน	ให้ความรู้สึก เยือกสงบ
สีเทาปนเขียว	ให้ความรู้สึกขร่า
สีชมพู	ให้ความรู้สึกนุ่มนวล
สีเขียว	ให้ความรู้สึกปลอดภัย
สีเขียวปนเหลือง	ให้ความรู้สึกเป็นหนุ่มเป็นสาว

สีอุ่น (Warm Tone) คือ สีที่กระตุ้นประสาทตา เกิดความกระปรี้กระเปร่า และอบอุ่น ได้แก่ สีแดง สีม่วงแดง สีส้ม สีส้มแดง และสีม่วง สีอุ่น เหมาะที่จะนำมาเขียนภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็ก โดยเฉพาะหนังสือสำหรับเด็กที่มีเนื้อเรื่องเกี่ยวกับการผจญภัยสนุกสนานและนิทานนิยายที่ตื่นเต้น

สีเย็น (Cool Tone) คือ สีที่ให้ความรู้สึกเย็นตา สงบ ลดความตื่นเต้น ได้แก่ สีน้ำเงิน สีม่วงน้ำเงิน สีเขียว สีเขียวน้ำเงิน และสีเขียวเหลือง สีเย็นเมื่อนำมาเขียนภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กจะรู้สึกจืดชืด เรียบเกินไป จึงไม่ควรใช้มากนัก (พรงค์ ทองปาน 2526 : 86 - 87)

เจนจิตต์ กุณฑลบุตร กล่าวถึงผู้ชานาญเรื่องสีของอเมริกาให้หลักเกณฑ์เกี่ยวกับสีไว้ว่า สีแดงกับสีส้มก่อให้เกิดความตื่นเต้น สีน้ำเงินกับสีม่วงให้ความรู้สึกสงบ สีเขียวกับ

กับเขียวเหลืองให้ความรู้สึกปานกลาง สีเหลือง ให้ความรู้สึกสว่าง (เจนจิตต์
กุลทบุตร 2499 : 300 - 400 อ้างอิงมาจาก Birrer. n.d.)

เจนจิตต์ กุลทบุตร ให้ความหมายในเรื่องสีไว้ว่า

สีดำ ให้ความรู้สึกหดหู่ เศร้าใจ ทำงานได้น้อยกว่าปกติ

สีแดง ทำให้ปวดหัว เป็นโรคประสาท

สีน้ำเงิน สงบเยือกเย็น เอาจาน เอาจาร

สีเขียว เพิ่มความมีชีวิตชีวา ความสุข มาบัดโรคเส้นประสาทได้ดี

สีเหลือง ความมีชีวิตชีวา ทำให้สมองมีประสิทธิภาพมากขึ้น

(เจนจิตต์ กุลทบุตร 2499 : 300 - 400 อ้างอิงมาจาก Ketchum. n.d.)

3. ประโยชน์ของสี

สีมีความสำคัญครอบคลุมประสบการณ์การรับรู้ในโลกทัศน์ สีไม่เพียงแต่
ก่อให้เกิดผลต่อความสามารถของมนุษย์ในการ เห็นความแตกต่างของวัตถุเท่านั้น สียัง
ก่อให้เกิดผลในด้านอารมณ์ ความรู้สึก ความชอบ และความสวยงามอีกด้วย เรา
สามารถอธิบายถึงสิ่งหนึ่งสิ่งใดได้อย่างรวดเร็ว เมื่ออ้างถึงสีของสิ่งนั้น มีคำกล่าว
อยู่มากมายสำหรับประสบการณ์เกี่ยวกับสีของคนที่ทำให้เข้าใจในสิ่งที่พูดง่ายกว่า
ที่จะอธิบายในลักษณะหรือความรู้สึกอื่น (Heber and Hershenson.
1973 : 60)

การใช้สีในการออกแบบสารนั้นสำคัญยิ่ง เมื่อตัดสินใจใช้สีก็เพื่อต้องการแสดง
ให้เห็นชัดเจนว่าคิดจะใช้ในลักษณะवाद การตัดสินใจนี้จำเป็นต้องพิจารณาองค์ประกอบ
ต่าง ๆ อย่างระมัดระวังก่อนที่จะเลือกใช้สีหนึ่ง ๆ ลงไป เมื่อใช้สี ผลของความขัดแย้ง
ของสีมีความสัมพันธ์กับความยากง่ายในการอ่าน สีจึงมีผลต่อเนื้อหาในการออกแบบสาร
ซึ่งการเลือกใช้สีที่ถูกต้องจะก่อให้เกิดผลต่าง ๆ ดังนี้ (Turnbull and Baird.
1968 : 276 - 277)

1. ทำให้เกิดความตั้งใจและสนใจ เป็นวัตถุประสงค์หลักในการใช้สี ซึ่ง
ผลจากความขัดแย้งของสีจะทำให้ผู้ดูเกิดความสนใจ

2. ก่อให้เกิดผลทางจิตวิทยา การเพิ่มสีเข้าไปในสื่อจะมีผลต่ออารมณ์ของผู้ดู

3. ทำให้จำได้ง่าย เมื่อเราจะอธิบายถึงสิ่งหนึ่งสิ่งใด เรามักอ้างถึงสีของสิ่งนั้น เพราะสีทำให้สามารถระลึกถึงได้ง่าย ดังนั้นสีจึงช่วยผู้ดูให้จำได้ว่าเขาได้เห็นอะไร

4. สร้างบรรยากาศที่คงาม การใช้สีที่ถูกต้องจะทำให้เกิดความสบายตาและความพอใจต่อผู้ดู

สรุปได้ว่าสี หมายถึง ความเข้มของแสงที่สองไปกระทบวัตถุและสะท้อนเข้าสู่ตาเรา แต่สีที่นำมาเขียนภาพเป็นวัตถุธาตุ เวลาใช้ต้องบำาณสมขึ้นใหม่ โดยใช้แม่สีซึ่งเป็นสีที่เพี้ยนมาผสมกันทำให้เกิดสีใหม่

งานสร้างสรรค์

1. ความหมายและการสร้างสรรค์ทางศิลปะ

ประเพณี มหาชนธ์ กล่าวว่า การสร้างสรรค์ คือ แนวความคิดหรือแนวการกระทำที่แสดงสิ่งใหม่ ๆ ออกมาโดยไม่ซ้ำกับแนวความคิด หรือแนวการกระทำเก่า ๆ ที่เคยผ่านมาแล้ว สิ่งที่เกิดขึ้นใหม่นี้ต้องเป็นไปในทางที่ถูกที่ควรเป็นไปในทางที่ดีขึ้น (ประเพณี มหาชนธ์ 2511 : 81 - 82)

วิรุณ ตั้งเจริญ ให้ความหมายของการสร้างสรรค์ไว้ว่า การสร้างสรรค์ คือ การแสดงออกที่มีอิสระและมีลักษณะเฉพาะตัว รวมทั้งสมรรถภาพในการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิต ถ้าเป็นการสร้างสรรค์ผลงานก็ย่อมเป็นลักษณะที่แสดงให้เห็นถึงการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง หรือการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ซึ่งมีแนวโน้มไปในทางที่ดีกว่า (วิรุณ ตั้งเจริญ 2526 : 51)

แมคคินนอน กล่าวว่า การสร้างสรรค์เป็นการแสดงลักษณะเฉพาะตัว ซึ่งเป็นผลจากสติปัญญาอันสูงส่ง เปิดเผยถึงประสบการณ์ประสาทสัมผัส ก้านสุนทรีย์ภาพ อิศรภาพในการคิดและปฏิบัติ พลังในการสร้างและแก้ปัญหาที่ยุ่งยากได้อย่างเชื่อมั่นในตนเอง (Mackinnon. 1962 : 20)

ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างการสร้างสรรค์กับความคิดสร้างสรรค์นั้น อาร์ริงสันท์ ได้กล่าวไว้ว่า การสร้างสรรค์นั้นเป็นผลผลิตของความคิดสร้างสรรค์ งานสร้างสรรค์นั้นเป็นงานที่เกิดจากความยากเหงื่อถึง 90 % แต่เป็นแรงคล้อยเพียง 10 % ฉะนั้นงานสร้างสรรค์จึงเป็นงานที่อาศัยความอดทนซะ มากับัน ขยันหมั่นเพียร และทางานหนักอย่างยิ่ง (อาร์ริงสันท์ ม.ป.ป. : 4)

สำหรับความคิดสร้างสรรค์นั้น วิชัย วงษ์ใหญ่ กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์ คือ ความสามารถของบุคคลในการแก้ปัญหาอย่างลึกซึ้ง นอกเหนือไปจากลำดับขั้นของการคิดอย่างปกติเป็นลักษณะภายในของบุคคลที่จะเกิดหลายแง่มุมผสมผสานกัน จนได้ผลผลิตใหม่ที่ถูกต้อง สมบูรณ์ (วิชัย วงษ์ใหญ่ 2523 : 4)

อาร์ริงสันท์ ได้ให้ความหมายของความคิดสร้างสรรค์ไว้ว่า ความคิดสร้างสรรค์หมายถึง ความคิดจินตนาการประยุกต์ที่สามารถนำไปสู่สิ่งประดิษฐ์คิดค้นใหม่ๆ ทางเทคโนโลยี เป็นความคิดในลักษณะที่คนอื่นคาดคิดไม่ถึงหรือมองข้าม เป็นความคิดหลากหลาย คิดให้กว้างไกล เน้นทั้งปริมาณและคุณภาพ อาจเกิดจากการคิดผสมผสานเชื่อมโยงระหว่างความคิดใหม่ๆ ด้วยประสบการณ์เดิม ให้เกิดสิ่งใหม่ที่แก้ปัญหา และเชื้ออานวยประโยชน์ต่อตนเองและสังคม (อาร์ริงสันท์ 2527 : 41 - 42)

กิลฟอร์ด กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นลักษณะความคิดอเนกนัย (Divergent Thinking) คือ ความคิดหลายทิศทาง หลายแง่ หลายมุม คิดกว้างไกล ซึ่งลักษณะความคิดเช่นนี้จะนำไปสู่การประสิทธิผลสิ่งใหม่ๆ รวมถึงการค้นพบวิธีการแก้ปัญหาได้สำเร็จด้วย ซึ่งความคิดอเนกนัยนั้นประกอบด้วยลักษณะ ความคิดริเริ่ม ความคิดกลองแกล้ว ความคิดยืดหยุ่น และความคิดละเอียดละออ (Guilford. 1950 : 444 - 454)

ทอร์แรนซ์ อธิบายว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นกระบวนการของความรู้สึกลึกซึ้งต่อปัญหาหรือสิ่งบกพร่องที่ขาดหายไปแล้วรวบรวมความคิดทั้งเป็นสมมุติฐาน ทดสอบสมมุติฐาน แล้วรายงานผลที่ได้จากการค้นพบ (Torrance. 1962 : 16)

แอนเดอร์สัน กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นการกระทำของการดึง
ประสบการณ์เก่า ๆ ออกมาทั้งหมด เพื่อที่จะสร้างแบบแผนใหม่ ๆ ความคิดใหม่ ๆ
ออกมาที่แตกต่างจากลักษณะเดิม (Anderson. 1970 : 90 - 99)

แมคแคนเลส ให้ความหมายของความคิดสร้างสรรค์ไว้ว่า น่าจะหมายถึง
พฤติกรรมที่เป็นทั้งขบวนการและผลผลิตที่จะสร้างสรรค์ สามารถพิจารณาในรูปของ
การคิดอย่างซับซ้อน ความสามารถที่จะเห็นความสัมพันธ์ใหม่ ๆ ระหว่างวัตถุหรือ
เหตุการณ์ การตั้งสมมุติฐาน และทักษะในการสื่อความหมายความคิดของตนต่อผู้อื่น
พิจารณาจากผลผลิตที่แปลกใหม่ หรือมีความคิดริเริ่ม เป็นสิ่งที่ยอมรับว่ามีประโยชน์
มีความหมาย และมีคุณค่าทั้งต่อผู้สร้างและวัฒนธรรม (McCandless. 1973 :
216 - 217)

สรุปได้ว่า การสร้างสรรค์เป็นผลผลิตของความคิดสร้างสรรค์ เป็นการแสดง
ซึ่งมีลักษณะเฉพาะตัว เป็นการกระทำที่แปลกและใหม่ไม่ซ้ำแบบเดิม และเป็นไปเพื่อ
ความดี ความถูกต้อง ส่วนความคิดสร้างสรรค์นั้นเป็นลักษณะของความคิดที่บุคคลนำเอา
ความคิดที่มีเหตุผลมาผสมผสานกับความคิดแบบจินตนาการ เกิดเป็นความคิดใหม่ที่ไม่เคยมี
ใครคิดมาก่อน

2. ความสำคัญของการสร้างสรรค์ทางศิลปะ

วิรุณ ตั้งเจริญ กล่าวว่า การสร้างสรรค์นั้นเป็นผลมาจากการแสดงออก
ทางศิลปะโดยตรง ผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ย่อมไม่ยึดการสร้างสรรค์ไว้เพียงการปฏิบัติงาน
ทางศิลปะเท่านั้น เขาย่อมขยายไปสู่การทำงานด้านอื่น ๆ ด้วย ในวัยเด็กถ้าได้รับการ
การสนับสนุนให้มีการสร้างสรรค์จนกลายเป็นบุคลิกนิสัย การสร้างสรรค์ก็จะติดตัวสืบไป
ในการสร้างสรรค์ทางศิลปะนอกจากจะได้สร้างเสริมความรู้สึนึกคิดที่กว้างแล้ว ยังมีผลต่อ
ลักษณะนิสัยที่สัมพันธ์กับธรรมชาติของศิลปะ เช่น ลักษณะนิสัยสร้างสรรค์ ถ้าแสดงออก
รสนิยม จินตนาการ ฯลฯ การสร้างสรรค์งานศิลปะจึงไม่ใช่การ เรียนรู้เพียงเพื่อให้ได้มา
ซึ่งผลงานทางศิลปะเก่า แต่ยังเป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิตของมนุษย์อีกด้วย (วิรุณ
ตั้งเจริญ 2526 : 48)

ลินเดอร์แมน กล่าวถึง ความสำคัญของการสร้างสรรค์ทางศิลปะของเด็กไว้ ดังนี้

1. การสร้างสรรค์ศิลปะเป็นการช่วยพัฒนาทักษะ โดยใช้วัสดุ อุปกรณ์ทางศิลปะผ่านการทดลองค้นคว้า การปักย่ายถ่ายเท และการปฏิบัติงาน
2. การสร้างสรรค์ศิลปะช่วยให้เกิดการข้ามซึ่งต่อการทำงานของศิลปิน ผลงานศิลปะและสิ่งต่าง ๆ ที่มีความประณีตงดงาม
3. การสร้างศิลปะอย่างต่อเนื่อง และด้วยวิธีทางที่มีเสรีภาพ บ่ม สร้างเสริมให้เด็กกลายเป็นบุคคลที่มีลักษณะนิสัยสร้างสรรค์
4. การสร้างสรรค์ศิลปะจะนำมาซึ่งความคึกคัก และการปฏิบัติที่ยืดหยุ่น เหมาะสม และมีความเชื่อมั่นในการทำงาน
5. การสร้างสรรค์ศิลปะของเด็กจะกระตุ้นให้เด็ก เป็นคนที่มีความคิดต่อ สิ่งต่าง ๆ อย่างชัดเจนหรือเป็นรูปธรรม และมีความคิดคำนึงที่แน่นอน (Linderman, 1977 : 25)

สรุปได้ว่า การสร้างสรรค์ทางศิลปะถ้าได้รับการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องก็จะ เป็นการส่งเสริมให้เกิดความคิดสร้างสรรค์อย่างต่อเนื่องเช่นกัน และการกระทำสิ่งใด อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอเท่ากับเป็นการปลูกฝังพฤติกรรมโดยตรง พฤติกรรมสร้างสรรค์ ทางศิลปะจึง เป็นเป้าหมายที่มีคุณค่าต่อตนเองและต่อชีวิตในสังคม

3. ลักษณะของการสร้างสรรค์

การสร้างสรรค์เป็นการกระทำที่มีต้นคิดซึ่งแปลกใหม่ ไม่ซ้ำแบบเดิม เป็นไปเพื่อความคิด ความงาม ความถูกต้องเป็นสำคัญ ลักษณะที่บ่งถึงการสร้างสรรค์ ได้แก่ แนวความคิดที่แปลก ความเข้าใจผิด ความช่างประคิษฐ์ ความช่างทดลอง ความวิเศษเหนือสิ่งอื่น ความคิดริเริ่ม ความสดใสร่าเริง และความเปลี่ยนแปลง เด็กที่มีความงอกงามทางการสร้างสรรคนั้นจะคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ขึ้นเองจากมโนภาพ สามารถตีความหมายของสิ่งต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง มีความรู้สึกเป็นอิสระและมีความเชื่อมั่นในตนเองสูง

ประเทิน มหาชนย์ ไค้กล่าวถึงลักษณะของเด็กที่มีการสร้างสรรค์ว่า มีพฤติกรรมที่สังเกตได้ดังนี้

1. เด็กที่มีการสร้างสรรค์มักห่างเพื่อน มักถูกเพื่อนรังเกียจ เพราะมีแนวความคิดและการกระทำที่แตกต่างจากคนอื่น
2. เด็กที่มีการสร้างสรรค์ส่วนมากจะไม่รู้อะไรดีไปหมดทุกอย่าง ถ้าสนใจเรื่องใดแล้วก็จะพยายามศึกษาค้นคว้าในเรื่องนั้นให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น
3. เด็กที่มีการสร้างสรรค์ จะมีความรู้ลึกในเรื่องการแบ่งเพศรุนแรงกว่าเด็กอื่น ถ้าถูกกล่าวหาว่ามีการกระทำที่คล้ายกับเด็กอีกเพศหนึ่งแล้วจะไม่พอใจ และแสดงการตอบโต้
4. เด็กที่มีการสร้างสรรค์จะมีวิธีการเรียนรู้ของตนเอง ที่ผิดแผกไปจากเด็กอื่น เช่น ถ้าบอกว่า ไฟนั้นร้อน ให้ลองจับดู เขาจะไม่ยอมจับ แต่อาจทดลองโดยเอาไม้สนไฟแล้วลองจับที่ไม่ถูก
5. เด็กที่มีการสร้างสรรค์ชอบทำงานยาก ๆ พยายามคิดหาวิธีแก้ปัญหาคด้วยตนเองอย่างไ้หยุดยั้ง ถ้าให้งานง่าย ๆ แล้วจะเบื่อ
6. เด็กที่มีการสร้างสรรค์ชอบทำงานที่ต้องเผชิญภัย
7. เด็กที่มีการสร้างสรรค์ชอบทำอะไรอย่างมีจุดหมาย
8. เด็กที่มีการสร้างสรรค์เมื่อทำกิจกรรมแล้วไม่ยากหยุด ชอบคิดค้นคว้าให้ลึกซึ้งต่อไปอีก ชอบหาวิธีการแปลก ๆ ใหม่ ๆ มาใช้ในการทำงาน ต้องการอิสระในการคิด สามารถใช้ความคิดได้อย่างกว้างขวาง อันเป็นผลให้มีพฤติกรรม บุคลิกภาพทัศนคติแตกต่างไปจากผู้อื่น
9. เด็กที่มีการสร้างสรรค์จะมีทัศนนิยมแตกต่างจากเด็กอื่น
10. เด็กที่มีการสร้างสรรค์จะมีความเป็นตัวของตัวเอง (ประเทิน มหาชนย์ 2511 : 81 - 84)

สรุปได้ว่า เด็กที่มีการสร้างสรรค์ จะมีพฤติกรรมและแนวความคิดที่แปลกไม่ซ้ำแบบใคร รู้จักคิดแปลงความคิดของผู้อื่น แล้วนำมาสร้างสิ่งใหม่ ๆ ขึ้นด้วยตนเอง มีความรู้สึกเป็นอิสระ มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง

แต่มักเข้ากับเพื่อน ๆ ไม่ได้ เพราะมีแนวคิดที่แตกต่างจากผู้อื่น เป็นที่หน้าทีของครูและ
ผู้ปกครองที่จะต้องให้การสนับสนุนส่งเสริมให้เด็กได้แสดงออกไปในทางที่ถูกต้อง เพื่อ
จะได้ผลงานที่มีคุณค่าต่อตนเองและสังคม

4. พัฒนาการทางการสร้างสรรค์ของเด็กในระดับชั้นประถมศึกษา

เด็กในระดับชั้นประถมศึกษา หมายถึง เด็กที่มีอายุระหว่าง 6 ปี ถึง
12 ปี ในช่วงแรกมีความเจริญงอกงามทางจินตนาการมาก และพัฒนาขึ้นอย่างรวดเร็ว
และจะเริ่มลดลงเมื่ออายุ 9 - 11 ปี เนื่องจากระยะนี้เด็กจะเริ่มรวมกันเป็นกลุ่ม
ดังนั้นความคิดเห็นต่าง ๆ จึงมักกล้อยตามเพื่อน

ประเทิน มหาพันธ์ ได้แบ่งลำดับขั้นพัฒนาการทางการสร้างสรรค์ของเด็ก
วัยประถมศึกษาไว้ดังนี้

1. อายุระหว่าง 6 ปี ถึง 8 ปี สมรรถภาพทางการสร้างสรรค์ของเด็ก
วัยนี้จะเกี่ยวกับความจริงเป็นส่วนใหญ่ พยายามจดจำเอารายละเอียดของจริงมา
แสดงออก แม้จะนำมาแสดงออกได้ไม่หมดก็พยายามสร้างจินตนาการ ขึ้นทดแทนเด็กวัยนี้
ส่วนใหญ่ใช้การเขียนภาพ เป็นเครื่องมือในการแสดงออกอย่างสร้างสรรค์และภาพ
ที่เขียนจะเป็นไปตามความรู้สึกนึกคิดของตนเอง รักการเรียนรู้ อยากรู้ อยากเห็น
ชอบการแสดงบทบาทของผู้ใหญ่ ซึ่งครูควร เปิดโอกาสให้เขาได้แสดงออกด้วยการจัด
กิจกรรมต่าง ๆ เช่น เล่าเรื่อง หรือแสดงละคร เป็นต้น

2. อายุระหว่าง 8 ปี ถึง 10 ปี เด็กวัยนี้จะมีสมรรถภาพทางการสร้างสรรค์
สูงขึ้น รู้จักใช้ความสามารถพิเศษในการแสดงออกอย่างสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น มักนำตัวเอง
ไปเปรียบเทียบกับวีรบุรุษที่เก่งกล้าแล้วพยายามให้ความช่วยเหลือแก่เพื่อน ๆ ของตน เพราะ
คิดว่าตนเองเหนือกว่าเพื่อน ๆ ทุกวิธีทาง ชอบแสดงออกให้ปรากฏต่อการการยกย่อง
ครูและผู้ปกครองควรเปิดโอกาสให้เขาได้ทำทุกอย่างตามความต้องการ เพื่อให้เด็ก
ได้ตระหนักว่าตัวเขาไม่ได้เก่งไปหมดทุกอย่าง

3. อายุระหว่าง 10 ปี ถึง 12 ปี เด็กวัยนี้กำลังอยู่ในวัยที่ขอมสำรวจ ทั้ง
เด็กชายและเด็กหญิง ชอบอ่านหนังสือและชอบเล่นสมมุติต่าง ๆ การอ่านเป็นกิจกรรมที่
สำคัญที่สุด ความสามารถทางดนตรีและศิลปะพัฒนาขึ้นอย่างรวดเร็วมากและจะเริ่มลดลง

เด็กจะพยายามทดลองกระทำทุกอย่างที่เป็นประสบการณ์ตรง ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ชอบทำงานเงียบ ๆ ไม่ชอบเปิดเผยผลงานของตนเอง แต่ชอบนำเอาแนวความคิดและความถนัดของตนเองออกมาใช้ ครูและผู้ปกครองควรส่งเสริมการแสดงออกของเด็กเพื่อความงอกงามทางการสร้างสรรค์ของเด็กจะพัฒนาไปได้เต็มที่ (ประเทิน มหาพันธ์ 2511 : 89 - 91)

จากที่กล่าวมาแล้ว สรุปได้ว่าพัฒนาการของการสร้างสรรค์ของเด็กในวัยประถมศึกษา ในช่วงอายุ 6 ถึง 8 ปี จะสร้างสรรค์ผลงานโดยการเลียนแบบของจริง ใช้ในการเขียนภาพเป็นเครื่องมือในการแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ อายุ 8 ถึง 10 ปี มีสมรรถภาพทางการสร้างสรรค์สูงขึ้นต้องการการบ่มบ่ม อายุ 10 ปี ถึง 12 ปี ชอบสำรวจค้นคว้า และอ่านหนังสือ ความสามารถทางศิลปะพัฒนาอย่างรวดเร็ว ในช่วงนี้จะจะเริ่มลดลง ครูและผู้ปกครองควรเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกทางการสร้างสรรค์อย่างอิสระ เพื่อให้เด็กจะได้มีการพัฒนาทางการสร้างสรรค์ที่ดีและเป็นประโยชน์ต่อสังคม

5. กิจกรรมสร้างสรรค์ในการเขียนภาพ

อารี รังสิพันธ์ ได้กล่าวถึงกิจกรรมสร้างสรรค์ในการเขียนภาพไว้ดังนี้

1. การเขียนภาพตามใจชอบ หมายถึง การให้โอกาสเด็กได้มีอิสระในการเลือกวาดสิ่งที่เด็กพอใจและสามารถวาดได้ ซึ่งส่วนมากเด็กในวัยก่อนเรียนมักจะวาดรูปคน บ้าน สัตว์ ทุ่งนา หรือภาพที่เด็กประทับใจ
2. การเขียนภาพจากประสบการณ์ หมายถึง การให้เด็กเลือกเขียนภาพจากประสบการณ์ที่เด็กได้ไปเที่ยวตามที่ต่าง ๆ หรือสิ่งที่เด็กได้รับ เช่น ทะเล สวนสัตว์ ของขวัญวันเกิด สัตว์เลี้ยง ของเล่น เป็นต้น
3. การเขียนภาพจากการฟังนิทาน หมายถึง การให้เด็กเขียนภาพจากนิทานที่ครูเล่าให้ฟังหรือเทปนิทาน ซึ่งเด็กจะแสดงทั้งความรู้สึกนึกคิดทางด้านสติปัญญาและความรู้สึกทางด้านจิตใจ ถ่ายทอดออกมาเป็นภาพได้
4. การเขียนภาพจากเสียงเพลง หมายถึง การให้เด็กได้ฟังเพลงแล้วเขียนภาพตามความนึกคิดของเด็ก เป็นภาพที่ประทับใจจากการฟังเพลง

5. การเขียนภาพจากการแสดงบทบาทสมมุติ หมายถึง การให้เด็กเขียนภาพจากการที่ได้แสดงบทบาทสมมุติไปแล้ว ถ่ายทอดออกมาเป็นภาพ

6. การเขียนภาพจากสิ่งเร้าที่กำหนด หมายถึง การที่เด็กเพิ่มเติมเสริมต่อให้เป็นภาพจากสิ่งเร้าที่กำหนดมาให้ ซึ่งสิ่งเร้าอาจแบ่งเป็น

6.1 ต่อเติมภาพจากสิ่งเร้าที่ไม่สมบูรณ์ เช่น เส้นในลักษณะต่าง ๆ เช่น เส้น เส้น เส้นคู่ขนาน และอื่น ๆ ( ) เป็นต้น

6.2 ต่อเติมภาพจากสิ่งเร้าที่สมบูรณ์ เช่น วงกลม สี่เหลี่ยม สามเหลี่ยม เป็นต้น

การต่อเติมในลักษณะเช่นนี้เป็นการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ได้ เด็กเกิดจินตนาการช่วย และทำค่ายให้อยากลองทำให้เสร็จเป็นรูปร่างด้วยความคิดที่เป็นอิสระ และด้วยความพอใจของตน นอกจากนั้นยังส่งเสริมความคิดแปลกไม่ซ้ำกัน เด็กแต่ละคนจะเขียนภาพตามความคิดของตน ซึ่งเป็นการเริ่มต้นในการกล้าคิด และยอมรับความแตกต่างของคนจากเพื่อนคนอื่น สร้างเสริมให้เด็กเกิดความมั่นใจ กล้าคิดในสิ่งที่แปลก ๆ อันนำไปสู่การสร้างสรรคในการเขียนภาพ (อารี รังสินธ์ 2526 : 161 - 162)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการแสดงออกทางศิลปะโดยการเขียนภาพระบายสี

ในการศึกษาค้นคว้างานวิจัยทั้งภายในและงานวิจัยต่างประเทศนั้นปรากฏว่างานวิจัยเกี่ยวกับการแสดงออกทางศิลปะโดยการเขียนภาพระบายสีโดยตรงนั้นไม่มี แต่ผู้วิจัยก็ได้พยายามค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องไว้ดังนี้

งานวิจัยต่างประเทศ

รุจิวิธิลล์ สรุปผลการวิจัยไว้ว่า ภาพที่ระบายสีจะช่วยทำให้มองเห็นเป็นจริงเป็นจังสมบูรณ์ขึ้น สีช่วยให้ภาพมีสัดส่วน มีความเหมือนจริง มีชีวิตชีวา เพิ่มความประทับใจเด็ก ๆ ชอบภาพสีมากกว่าภาพขาวดำและภาพที่มีเงาเหมือนกัน เด็ก ๆ จะชอบภาพที่ได้สัดส่วน ภาพที่เหมือนจริง หรือภาพที่เหมือนชีวิตจริง ไม่ว่าภาพนั้นจะระบายสีหรือ

ไม่ระบายสี ความเหมือนจริงมีความสำคัญกว่าการระบายสี รูดิซิลด์ มีความรู้ลึกว่า
ความเหมือนจริงมีคุณค่าทางการศึกษามากที่สุด (Rudisill. 1952 : 444-451)
สรุปได้ว่า ภาพที่ระบายสีจะช่วยให้ภาพมีสัดส่วน มีความเหมือนจริงมีชีวิตชีวา
เพิ่มความประทับใจ เด็ก ๆ จึงชอบภาพสีมากกว่าภาพขาวดำ

งานวิจัยภายในประเทศ

ภัทรา สุนทรทรัพย์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง พัฒนาการทางศิลปะของเด็กไทยใน
ชั้นประถมศึกษาตอนต้น ของโรงเรียนประถมศึกษาแห่งหนึ่งในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยมีความ
มุ่งหมายในการค้นคว้าดังนี้คือ

1. เพื่อศึกษาว่าเด็กชั้นประถมศึกษาตอนต้นของไทยที่ได้รับการสอนศิลปะ
ตามแนวใหม่มาตั้งแต่ต้น จะอยู่ในขั้นพัฒนาการทางศิลปะขั้นใด เมื่ออายุประมาณเท่าใด
2. เด็กที่อยู่ในขั้นพัฒนาการทางศิลปะขั้นเดียวกัน เขียนภาพ หรือปั้น แตกต่างกัน
อย่างไรบ้าง
3. เด็กที่มีพัฒนาการทางการเขียนภาพอยู่ในขั้นหนึ่ง จะมีพัฒนาการทางการปั้น
อยู่ในขั้นเดียวกันหรือไม่
4. ในระหว่างเด็กหญิงและเด็กชายแต่ละวัย เพศไหนชอบวาดและปั้นอะไรมาก
5. ในระหว่างเด็กหญิงและชายทั้งหมดในกลุ่มตัวอย่างนี้ เพศไหนชอบวาด
และปั้นอะไรมากที่สุด

การศึกษครั้งนี้จากัดขอบเขตเฉพาะการแสดงออกทางศิลปะของเด็กโรงเรียน
สาธิตแผนกประถม วิทยาลัยการศึกษาประสานมิตร โดยศึกษาจากการเขียนภาพและ
การปั้นของเด็กเท่านั้น

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเด็กตั้งแต่ชั้นอนุบาลถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 อย่างละ 1 ชั้น
โดยผู้วิจัยได้ศึกษา การวาดภาพคน การใช้ของไฟ และการใช้สีจากภาพที่เด็กวาด
โดยใช้หลักเกณฑ์ของ วิกเตอร์ โลเวนเฟลด์

ผลจากการวิจัยสรุปได้ดังนี้ คือ

1. เด็กจะมีพัฒนาการทางศิลปะอยู่ในชั้นต่าง ๆ ตามระดับอายุดังนี้
 - 5 - 6 ขวบ จนถึง 7 ขวบ อยู่ในขั้นพัฒนาการขั้นที่ 2 หรือขั้นต้นของการเขียนภาพให้มีความหมาย
 - 7 - 8 ขวบ จนถึง 10 ขวบ อยู่ในขั้นที่ 3 หรือขั้นเขียนรูปได้คล้ายของจริง
 - 9 - 11 ขวบ อยู่ในขั้นที่ 4 หรือเริ่มต้นของการเขียนภาพอย่างของจริง
 - 11 ขวบ เป็นวัยที่มีแนวโน้มอยู่ในระยะต้น ของขั้นพัฒนาการขั้นที่ 5 หรือขั้นการใช้เหตุผล
- สำหรับขั้นที่ 1 เด็กทุกคนในกลุ่มตัวอย่าง มีพัฒนาการพ้นขั้นนี้หมดทุกคน
2. เด็กที่อยู่ในขั้นพัฒนาการทางศิลปะขั้นเดียวกับ เขียนภาพแสดงลักษณะรูปคน การใช้ของไฟ การใช้สี และการออกแบบแตกต่างกันไปตามลำดับวัย เด็กอายุมากจะเขียนภาพมีลักษณะใกล้เคียงกับของภาพในขั้นพัฒนาการขั้นต่อไปได้มากขึ้น
3. เด็กส่วนมากมีพัฒนาการทางการเขียนภาพอยู่ขั้นเดียวกับการบัน
4. เด็กหญิงทุกวัย ชอบวาดภาพบ้านและคน แต่วัย 9 - 10 ขวบ วาดภาพสัตว์เพิ่มขึ้น 10 - 11 ขวบ วาดฉากนวนิยายหรือเรื่องราว และภาพสัตว์เพิ่มขึ้น ส่วนเด็กผู้ชายทุกวัยชอบวาดฉากรบ แต่บางวัยมีการวาดสิ่งอื่น ๆ รวลงมาจากฉากรบคือ 5 ขวบ วาดฉากนิยายหรือเรื่องราว 9 ขวบ วาดฉากการต่อสู้ 10 ขวบ วาดสัตว์คน และบ้าน 11 ขวบ วาดฉากท้องทะเล
5. เด็กหญิงส่วนมากของกลุ่มตัวอย่าง วาดภาพบ้าน และคนมากที่สุด และบ้านขณะที่ใช้ไม้บรรทัดมากที่สุด แต่เด็กชายส่วนมากวาดฉากรบมากที่สุด (ภัทรา สุนทรทรัพย์ 2505 : ไม่มีเลขหน้า)
- สันติ ศันตพันธ์ ได้ทำการสำรวจความสามารถในการอ่านภาพของนักเรียน ประถมปีที่ 1 ถึงประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนสาธิต แผนกประถม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อต้องการหาว่า

1. เด็กในระดับอายุต่างกัน (ซึ่งได้แก่ นักเรียนชั้น ป.1 - ป.4) นี้ เมื่อให้เลือกภาพที่มีความหมายเหมือนกัน แต่เขียนด้วยลักษณะต่าง ๆ กัน (ตามหลักพัฒนาการทางศิลปะ) เด็กจะเลือกภาพลักษณะใดลักษณะหนึ่งเหมือนกันหมดหรือต่างกัน
2. ถ้าต่างกัน เด็กที่เลือกภาพแต่ละลักษณะนั้น มีระดับอายุเท่าใดถึงเท่าใด ผู้วิจัย เป็นผู้สร้างข้อทดสอบเอง โดยอาศัยภาพวาดของเด็กในพัฒนาการระดับต่าง ๆ กัน เป็นแนวสร้างภาพเป็นแบบทดสอบ จำนวน 20 ชุด ชุดหนึ่งประกอบด้วยภาพ 4 ภาพ ซึ่งมีความหมายอย่างเดียวกัน แต่วาดภาพให้มีลักษณะต่าง ๆ กัน ผู้วิจัยใช้แบบทดสอบนี้ทดสอบเด็ก เพื่อดูว่าเด็กวัยต่าง ๆ กันนั้น เลือกภาพความหมายเดียวกันแต่มีภาพหลายลักษณะ รวมทั้งลักษณะที่ตนเขียนขึ้นด้วยว่า เด็กที่จะชอบภาพใดมากที่สุด จะชอบภาพลักษณะเกี่ยวกับที่ตนเขียน หรือชอบลักษณะอื่น เพื่อสอบถามว่าเด็กจะดูภาพและเข้าใจความหมายเฉพาะภาพแบบที่ตนเขียน หรือดูภาพลักษณะอื่นด้วยความเข้าใจได้

การวิจัยครั้งนี้ วิจัยเฉพาะทางด้าน Space Concept เท่านั้น แบบทดสอบประกอบด้วยภาพที่แสดง Concept ของ Space ด้วยวิธีต่าง ๆ ตามลำดับขั้นในพัฒนาการของเด็กคือ ภาพแบบ Base Line, Folding Over, Over Lapping และ Perspective ผลการวิจัยปรากฏว่า เด็กทุกระดับอายุสามารถอ่านภาพ Perspective ด้วยความเข้าใจเกือบทุกคนทั้งที่พัฒนาการในการวาดภาพของตนยังไม่ถึงขั้นนั้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความเคยชินจากการวิจัยครั้งนี้ จึงสรุปได้ว่า ภาพเขียนสำหรับเด็กที่แสดงออกทางด้าน Space - Concept แม้ว่าจะวาดแบบมี Perspective หรือแสดงความตื้นลึกหนาบางเพียงใด เด็กก็สามารถเข้าใจได้ ไม่จำเป็นต้องวาดตามขั้นพัฒนาการของเด็กเท่านั้น (สันติก คัมภีร์พันธ์ 2506 : ไม่มีเลขหน้า)

จันทร์เพ็ญ ไทยประยูร ได้ทำการศึกษาจากเด็ก Grade 2 ได้พบว่า ดูเหมือนว่าสีจะมีประโยชน์อยู่บ้าง เพราะเด็ก ๆ ชอบสีและชอบสีเข้มมากกว่าสีอ่อน สีที่นักเรียนเสนอแนะให้นำมาระบายภาพประกอบการสอนนั้น สีเข้ม สีสด และสะดุดตา ผู้เสนอแนะมากกว่าสีอ่อน เรียงลำดับสีที่มีจำนวนผู้เสนอแนะจากมากไปหาน้อยดังนี้

สีเหลือง คอกราชพฤกษ์ สีน้ำเงินสด สีเขียวสด สีแดงเลือดหมู สีแสด สีม่วงบานเย็น
 สีม่วง สีฟ้า สีเขียวแก่ สีดำ สีขาว สีชมพูพุ่มแห้ง สีน้ำตาล สีเทา สีไขไก่ สีทองอ่อน
 สีเหลืองทอง (จันทร์เพ็ญ ไทยประยูร 2510 : 8 อ้างอิงมาจาก Ibison. 1951)

อัชชา แสงธนีย์ ได้ศึกษาชั้นพัฒนาการทางศิลปะกับเด็กประถมศึกษาโดย
 ยึดหลักเกณฑ์พัฒนาการทางศิลปะที่ โดเวนเฟลด์ ทำการวิจัยค้นคว้าไว้เป็นเกณฑ์พบว่า
 ลักษณะการวาดภาพคนของนักเรียนทุกกลุ่มอายุพัฒนาขั้นพัฒนาการทางศิลปะขั้นที่ 1
 ไปแล้ว นักเรียนที่พัฒนาถึงขั้นพัฒนาการทางศิลปะขั้นที่ 2 มีรวมทั้งสิ้นร้อยละ 81.25
 โดยพบว่าลักษณะการวาดภาพคนของนักเรียนที่อยู่ในขั้นพัฒนาการขั้นที่ 2 แบ่งเป็น
 4 ลักษณะคือ

1. เขียนวงกลมแทนศีรษะ มีเส้นยาวแทนลำตัว แขน ขา ไม่แสดงเพศ
2. ลักษณะคล้ายกับลักษณะที่ 1 แต่แสดงเพศด้วยกระโปรงหรือกางเกง
3. มีเส้นอื่น ๆ เพิ่มเติมนอกจากเส้นยาว ๆ ที่แทนลำตัว แขน ขา แต่
 ไม่แสดงเพศ
4. ใช้เส้นเรขาคณิตและเส้นอื่น ๆ ปนกัน แสดงเพศด้วยผม กระโปรงและ
 กางเกง

นอกจากนี้ยังพบว่าเด็กที่มีพัฒนาการทางศิลปะขั้นที่ 1 ขั้นที่ 2 และขั้นที่ 3 จะ
 วาดภาพคนหน้าตรงมากที่สุด ส่วนพัฒนาการทางศิลปะขั้นที่ 4 จะวาดภาพหน้าตรงและ
 หน้าข้างปนกัน และไม่มีนักเรียนในกลุ่มอายุใดที่พัฒนาการถึงขั้นที่ 5 ซึ่งเป็นขั้นสุดท้าย
 (อัชชา แสงธนีย์ 2515 : 61 - 62)

อัจฉรา แยมสรวล ได้วิจัยถึงความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์วิชาวาดภาพกับ
 ความคิดสร้างสรรค์ และเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชายและนักเรียนหญิง
 ของนักเรียนระดับประถมศึกษา โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
 ปีการศึกษา 2518 จำนวน 199 คน เป็นชาย 119 คน หญิง 80 คน เครื่องมือคือ
 แบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ที่คัดแปลงมาจากแบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ของ

มินนิโซตา ผลปรากฏว่าผลสัมฤทธิ์วิชาวาดภาพมีความสัมพันธ์กับความคิดสร้างสรรค์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงไม่แตกต่างกัน (อัจฉรา แยมสรวล 2518 : 48 - 52)

จากงานวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าเราสามารถใช้ในการวาดภาพเพื่อจะวัดความคิดสร้างสรรค์ของเด็กซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ก็วัดความคิดสร้างสรรค์โดยใช้แบบทดสอบด้านการวาดภาพเช่นกัน

กรมการฝึกหัดครู ได้ทำการวิจัยเรื่องความคิดสร้างสรรค์ของเด็กไทยตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคตะวันออก ภาคตะวันตก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และกรุงเทพมหานคร โดยแบ่งโรงเรียนออกเป็น โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด (เค็ม) โรงเรียนเทศบาล โรงเรียนราษฎร์ และโรงเรียนสาธิตของวิทยาลัยครู จำนวนทั้งสิ้น 3,123 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ด้วยรูปภาพแบบ ก. ผลพบว่าพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์ นั้นเมื่ออายุเพิ่มขึ้นความคิดคล่องตัวจะสูงขึ้น และเห็นความแตกต่างได้ชัดเจน ส่วนความคิดริเริ่มจะสูงในระดับอนุบาลและลดต่ำสุดที่ชั้นประถมปีที่ 1 แต่จะเริ่มสูงขึ้นในชั้นประถมปีที่ 2 และเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จนถึงชั้นประถมปีที่ 4 สำหรับการพัฒนาของความคิดตกแต่นั้นจะพัฒนาสูงขึ้นไปเรื่อย ๆ แต่จะเป็นไปอย่างเชื่องช้า (กรมการฝึกหัดครู 2521 : 51)

สาตินี บุโรคม ได้วิจัยถึงการสร้างแบบฝึกวาดภาพเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับก่อนวัยเรียน โดยศึกษาความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดริเริ่ม ความคิดคล่องตัว และความคิดละเอียดละออ แบบฝึกประกอบด้วยกิจกรรม 9 ชุด ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ตามแนวความคิดของ กิลฟอร์ด แล้วนำไปทดลองใช้กับนักเรียนอนุบาลชั้นปีที่ 2 ของโรงเรียนวัดปริณายก จำนวน 59 คน ผลปรากฏว่าแบบฝึกวาดภาพที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพต่อการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ทำให้กลุ่มตัวอย่างมีความคิดริเริ่ม ความคิดคล่องตัว และความคิดละเอียดละออสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (สาตินี บุโรคม 2522 : 85)

จากงานวิจัยที่กล่าวมาทั้งหมดแสดงให้เห็นว่าเด็กจะมีพัฒนาการทางการเขียนภาพระบายสีเป็นไปตามลำดับขั้น เด็กในระดับประถมศึกษาส่วนใหญ่โดยเฉพาะเด็กหญิงจะชอบเขียนภาพคนและภาพบ้านมากที่สุด เด็กชายจะชอบเขียนภาพคนเช่นกันแต่เป็นคนที่อยู่ในเหตุการณ์ต่าง ๆ เช่น ฉากรบ เป็นต้น ส่วนในเรื่องของสีนั้นเด็กทั้งชายและหญิงส่วนใหญ่จะชอบสีเข้มมากกว่าสีอ่อน สำหรับในด้านการสร้างสรรค์ทางการเขียนภาพนั้น จากผลการวิจัยของ กรมการฝึกหัดครู จะเห็นได้ว่าเด็กไทยมีแนวโน้มการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ที่ดีซึ่งจะเป็นผลให้เกิดการสร้างสรรค์ผลงานทางการเขียนภาพที่ดีต่อไป

สมมุติฐานของการศึกษาค้นคว้า

1. นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีความสามารถในการแสดงออกทางศิลปะโดยการเขียนภาพระบายสี เกี่ยวกับลักษณะภาพคน ภาพสัตว์ และภาพอิสระ แตกต่างกัน
2. นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีความสามารถในการแสดงออกทางศิลปะโดยการเขียนภาพระบายสี เกี่ยวกับการเลือกใช้ประเภทของสีและสี แตกต่างกัน
3. นักเรียนชายและนักเรียนหญิง มีความสามารถในการแสดงออกทางศิลปะโดยการเขียนภาพระบายสี เกี่ยวกับงานสร้างสรรค์ แตกต่างกัน

วิธีการในการศึกษาคนควา

ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาคนควาตามลำดับต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคนควา
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2530 จำนวน 37,555 คน

2. กลุ่มตัวอย่างได้จากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling) โดยใช้เกณฑ์ 1 % จำนวน 400 คน โดยมีขั้นตอนการสุ่มกลุ่มตัวอย่างดังนี้

2.1 จังหวัดกรุงเทพมหานคร มี 24 เขต แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มเขตชั้นใน และกลุ่มเขตชั้นนอก โดยถือตามเกณฑ์การกำหนดเขตพื้นที่การปกครอง (งานผังเมือง กรุงเทพมหานคร 2529) ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 การแบ่งเขตการปกครองในกรุงเทพมหานคร

กลุ่มที่ 1 เขตชั้นใน	กลุ่มที่ 2 เขตชั้นนอก
1. เขตพระนคร	1. เขตดุสิต
2. เขตสัมพันธวงศ์	2. เขตภาษีเจริญ
3. เขตบางรัก	3. เขตหนองแขม
4. เขตปทุมวัน	4. เขตบางขุนเทียน
5. เขตยานนาวา	5. เขตราชบุรี
6. เขตดุสิต	6. เขตบางเขน
7. เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย	7. เขตบางกะปิ
8. เขตพญาไท	8. เขตพระโขนง
9. เขตธนบุรี	9. เขตมีนบุรี
10. เขตบางกอกใหญ่	10. เขตหนองจอก
11. เขตบางกอกน้อย	11. เขตลาดกระบัง
12. เขตคลองสาน	
13. เขตหนองแขม	

2.2 ใช้วิธีสุ่มอย่างง่ายเกณฑ์ 1 ใน 3 (33 %) โดยมีหน่วยในการสุ่มคือ เขต
ได้เขตที่เป็นกลุ่มตัวอย่างดังนี้

กลุ่มที่ 1 เขตชั้นใน ได้แก่ เขตพระนคร เขตดุสิต เขตยานนาวา และ
เขตบางกอกน้อย

กลุ่มที่ 2 เขตชั้นนอก ได้แก่ เขตดุสิต เขตบางกะปิ และเขตบางขุนเทียน

2.3 ใช้วิธีสุ่มอย่างง่ายเกณฑ์อัตราส่วน 2 : 1 โดยมีหน่วยการสุ่มคือ โรงเรียน
ได้โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 11 โรงเรียน ดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 จำนวนโรงเรียนที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ที่	เขตที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง	จำนวนโรงเรียน ทั้งหมด	จำนวนโรงเรียน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง	ชื่อโรงเรียน
1	เขตพระนคร	11	1	โรงเรียนวัดมหาธาตุ
2	เขตดุสิต	16	1	โรงเรียนวัดสร้อยทอง
3	เขตยานนาวา	15	1	โรงเรียนวัดยานนาวา
4	เขตบางกอกน้อย	25	2	โรงเรียนวัดสุวรรณาราม โรงเรียนวัดเจ้าอาวม
5	เขตคลองสาน	22	2	โรงเรียนวัดโพธิ์ โรงเรียนวัดไก่อเตีย
6	เขตบางขุนเทียน	35	2	โรงเรียนวัดสี่ลูก โรงเรียนวัดนางรม
7	เขตบางกะปิ	32	2	โรงเรียนบ้านบางกะปิ โรงเรียนวัดศรีบุญเรือง

2.4 ใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย เกณฑ์อัตราส่วน 2 : 1 โดยมีหน่วยในการสุ่ม คือ ห้องเรียน ได้ห้องเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 16 ห้องเรียน ซึ่งมีนักเรียนห้องละประมาณ 23 - 35 คน จะได้นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 400 คน ดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 จำนวนนักเรียนที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ที่	โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง	จำนวนห้องเรียนทั้งหมด	จำนวนห้องเรียนที่สุ่มได้	จำนวนนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง		
				ชาย	หญิง	รวม
1	โรงเรียนวัดมหาธาตุ	2	1	15	8	23
2	โรงเรียนวัดสร้อยทอง	6	2	31	24	55
3	โรงเรียนวัดยานนาวา	2	1	10	14	24
4	โรงเรียนวัดสุวรรณาราม	6	2	30	30	60
5	โรงเรียนวัดเจ้าอาสม	1	1	12	12	24
6	โรงเรียนวัดโพธิ์	2	1	12	12	24
7	โรงเรียนวัดไก่อเค้าย	1	1	10	15	25
8	โรงเรียนวัดสีสุก	6	2	25	25	50
9	โรงเรียนวัดนางรม	2	1	13	15	28
10	โรงเรียนมานางกะปิ	14	2	30	30	60
11	โรงเรียนวัดศรีบุญเรือง	3	1	12	15	27
	รวม	45	15	200	200	400

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

1. แบบทดสอบการเขียนภาพบรรยายสี จำนวน 3 ฉบับคือ

1.1 แบบทดสอบการเขียนภาพคน

1.2 แบบทดสอบการเขียนภาพสัตว์

1.3 แบบทดสอบการเขียนภาพอิสระ

2. แบบทดสอบการเลือกใช้ประเภทสีและสี จำนวน 2 ฉบับคือ
 - 2.1 แบบทดสอบการเลือกใช้ประเภทของสี
 - 2.2 แบบทดสอบการเลือกใช้สี
3. แบบทดสอบงานสร้างสรรค์ในการเขียนภาพระบายสี จำนวน 3 ฉบับคือ
 - 3.1 แบบทดสอบงานสร้างสรรค์โดยการสลับตำแหน่งภาพ
 - 3.2 แบบทดสอบงานสร้างสรรค์โดยการเพิ่มและตัดทอนภาพ
 - 3.3 แบบทดสอบงานสร้างสรรค์โดยการเขียนภาพ

1. แบบทดสอบการเขียนภาพระบายสี

แบบทดสอบการเขียนภาพระบายสี เป็นแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามตัวแปรที่ศึกษาแบ่งออกได้เป็น 3 ฉบับคือ

- 1.1 แบบทดสอบการเขียนภาพคน
- 1.2 แบบทดสอบการเขียนภาพสัตว์
- 1.3 แบบทดสอบการเขียนภาพอิสระ

ขั้นตอนในการสร้างแบบทดสอบทั้ง 3 ฉบับ มีดังนี้

1. ศึกษาทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการทางศิลปะเฉพาะการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนตามทฤษฎีของ วิคเตอร์ โลเวนเฟลด์ และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีนี้
2. ศึกษาแนวทางการตรวจลักษณะภาพที่นักเรียนเขียน โดยศึกษาจากเกณฑ์ของ วิคเตอร์ โลเวนเฟลด์
3. สร้างแบบทดสอบการเขียนภาพคน ภาพสัตว์ ภาพอิสระ และเกณฑ์ในการให้คะแนน

4. นำแบบทดสอบการเขียนภาพคน ภาพสัตว์ ภาพอิสระ และเกณฑ์ในการให้คะแนนไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน ตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมและแก้ไขปรับปรุงขอบปร้องของแบบทดสอบ ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจแบบทดสอบ ได้แก่ นักวิชาการ ครูศิลปศึกษา และศิลปิน

5. นำแบบทดสอบ การเขียนภาพคน ภาพสัตว์ ภาพอิสระ ที่สร้างขึ้นไปทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ที่ไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 100 คน เพื่อหาเวลาที่เหมาะสม ในการทำแบบทดสอบแต่ละฉบับ ได้เวลาที่เหมาะสมในการทำแบบทดสอบ ฉบับละ 60 นาที

6. นำผลที่ได้จากการทดลองมาปรับปรุงและแก้ไขแบบทดสอบการเขียนภาพในเรื่องคำสั่ง เวลา และวิธีการในการทดสอบ ให้เหมาะสม

เกณฑ์การตรวจให้คะแนนแบบทดสอบการเขียนภาพระบายสี

ในการตรวจให้คะแนนแบบทดสอบการเขียนภาพระบายสี แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 การตรวจลักษณะภาพที่นักเรียนเขียน ให้พิจารณาดังนี้

1. ลักษณะภาพคน ภาพคนที่นักเรียนเขียนเป็นชาย หรือหญิง เด็ก ผู้ใหญ่ หรือคนชรา ผู้เขียนต้องชอว่าอะไร

2. ลักษณะภาพสัตว์ ภาพสัตว์ที่นักเรียนเขียนเป็นสัตว์ประเภทใด สัตว์บก สัตว์น้ำ สัตว์ปีก สัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ หรือสัตว์เลื้อยคลาน

3. ลักษณะภาพอิสระ ภาพอิสระที่นักเรียนเขียนเป็นภาพอะไร มีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องใด เรื่องส่วนตัว เรื่องในสังคม เรื่องอาชีพ หรือเรื่องธรรมชาติ

ตอนที่ 2 เกณฑ์การให้คะแนน ผู้วิจัยจะประเมินจากลำดับขั้นพัฒนาการทางการเขียนภาพตามทฤษฎีของ โลเวนเฟลด์ (Lowenfeld, 1970 : 89 - 221) ซึ่งมีขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นขีดเขียน (Scribbling Stage) ได้ 1 คะแนน

ขั้นที่ 2 ขั้นการเขียนภาพใหม่ความหมาย (Pre-Schematic Stage)

ได้ 2 คะแนน

ขั้นที่ 3 ขั้นการเขียนภาพใดคล้ายของจริง (Schematic Stage)

ได้ 3 คะแนน

ขั้นที่ 4 ขั้นเริ่มต้นการเขียนภาพอย่างของจริง (The Drawing Realistic)

ได้ 4 คะแนน

ขั้นที่ 5 ขั้นการใช้เหตุผล (The Stage of Reasoning) ได้ 5 คะแนน

2. แบบทดสอบการเลือกใช้ประเภทของสีและสี

แบบทดสอบการเลือกใช้ประเภทของสีและสีนี้ เป็นแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตาม
ตัวแปรที่ต้องการศึกษามีจำนวน 2 ฉบับ คือ

2.1 แบบทดสอบการเลือกใช้ประเภทของสี

2.2 แบบทดสอบการเลือกใช้สี

มีขั้นตอนในการสร้างแบบทดสอบทั้ง 2 ฉบับ ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเลือกใช้ประเภทของสี
และสีที่ใช้การระบายภาพ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
2. สร้างแบบทดสอบการเลือกใช้ประเภทของสีและแบบทดสอบการเลือก
ใช้สีและแนวทางในการตรวจแบบทดสอบทั้ง 2 ฉบับ
3. นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 9 ท่าน ตรวจสอบ
และเลือกภาพที่เหมาะสม
4. นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นไปทดลองสอบกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ที่ไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 100 คน เพื่อหาเวลาที่
เหมาะสมในการทำแบบทดสอบแต่ละฉบับ ได้เวลาที่เหมาะสมในการทำแบบทดสอบฉบับละ 40 นาที
5. นำผลที่ได้จากการทดลองมาปรับปรุงและแก้ไขแบบทดสอบการเลือกใช้
ประเภทของสีและสี ในเรื่องคำสั่ง เวลา และวิธีดำเนินการทดสอบ ให้เหมาะสม

เกณฑ์การตรวจแบบทดสอบการเลือกใช้ประเภทของสีและสีในการระบายภาพ

ในการตรวจแบบทดสอบการเลือกใช้ประเภทของสี และสีในการระบายภาพ พิจารณาจาก

1. ครั้งที่ 1 นักเรียนเลือกใช้สีประเภทใด และใช้สีอะไร
2. ครั้งที่ 2 นักเรียนเลือกใช้สีประเภทใด และใช้สีอะไร
3. ครั้งที่ 3 นักเรียนเลือกใช้สีประเภทใด และใช้สีอะไร
4. ในการทดสอบทั้ง 3 ครั้ง นักเรียนใช้สีประเภทใดมากที่สุด และใช้สีอะไร

มากที่สุด

3. แบบทดสอบงานสร้างสรรค์ทางศิลปะ

แบบทดสอบชุดนี้ แบ่งออกเป็น 3 ฉบับ ตามตัวแปรที่ศึกษา คือ

3.1 แบบทดสอบงานสร้างสรรค์โดยการสลับตำแหน่งภาพ

3.2 แบบทดสอบงานสร้างสรรค์โดยการเพิ่มและตัดทอนภาพ

3.3 แบบทดสอบงานสร้างสรรค์โดยการเขียนภาพ

ขั้นตอนในการสร้างแบบทดสอบทั้ง 3 ฉบับ มีดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานสร้างสรรค์ทางศิลปะโดยการเขียนาพระบายสี
2. สร้างแบบทดสอบงานสร้างสรรค์ทางศิลปะทั้ง 3 ฉบับ และกำหนดเกณฑ์ในการตรวจให้คะแนน
3. นำแบบทดสอบงานสร้างสรรค์ทางศิลปะ ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 9 ท่าน ตรวจสอบและแก้ไขข้อบกพร่อง
4. ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของแบบทดสอบงานสร้างสรรค์ทางศิลปะ และเกณฑ์การตรวจให้คะแนน
5. นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นทั้ง 3 ฉบับ ไปทดลองสอบกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ที่ไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คน เพื่อหาเวลาที่เหมาะสมในการหาแบบทดสอบแต่ละฉบับ ได้เวลาที่เหมาะสมในการทำแบบทดสอบฉบับละ 60 นาที
6. ทดลองครั้งที่ 2 กับนักเรียนกลุ่มเดิม เพื่อหาความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ โดยวิธีสอบซ้ำ ใช้สูตร Person Product Coefficient Correlation ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.82
7. นำสถิติได้จากการทดลองมาปรับปรุงและแก้ไขแบบทดสอบงานสร้างสรรค์ทางศิลปะในเรื่องคำสั่ง เวลา เกณฑ์ในการตรวจให้คะแนนและวิธีดำเนินการทดสอบให้เหมาะสม

เกณฑ์การตรวจให้คะแนนแบบทดสอบงานสร้างสรรค์ทางศิลปะ

1. แบบทดสอบงานสร้างสรรค์โดยการสลับตำแหน่งภาพ ให้คะแนนดังนี้
 - 1.1 นาภาพหรือเส้นมาจัดวางแล้วเขียนเป็นภาพใหม่ที่มีความหมายได้ 1 คะแนน
 - 1.2 ระบายสีภาพนั้นได้ 1 คะแนน
2. แบบทดสอบงานสร้างสรรค์ โดยการเพิ่มและตัดทอนภาพ
 - 2.1 เพิ่มเพิ่มส่วนประกอบอื่น หรือตัดทอนภาพที่กำหนดจนเกิดภาพใหม่ที่มีความหมายได้ 1 คะแนน
 - 2.2 ระบายสีภาพนั้นได้ 1 คะแนน
3. แบบทดสอบงานสร้างสรรค์โดยการเขียนภาพ
 - 3.1 กระเป๋าสตางค์ใบที่นักเรียนเขียนมีลักษณะไม่ซ้ำกันเลยได้ 1 คะแนน สำหรับกระเป๋าสตางค์ใบที่เขียนซ้ำกับลักษณะเดิม ไม่ได้คะแนน ถ้าเขียนซ้ำลักษณะเดิมแต่มีรายละเอียดต่างกับกระเป๋าสตางค์ใบแรกที่เขียนลักษณะนั้นจะได้ 1 คะแนน แต่ใบต่อไปจะได้เพียง $\frac{1}{2}$ คะแนน
 - 3.2 ระบายสีกระเป๋าสตางค์ได้ 1 คะแนน
 - 3.3 ภาพที่เขียนลงในรูปสามเหลี่ยม ถ้ามีความหมายได้ 1 คะแนน
 - 3.4 ระบายสีภาพที่เขียนในรูปสามเหลี่ยมนั้นได้ 1 คะแนน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการทำวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเป็นขั้นตอน ดังนี้

1. ติดต่อโรงเรียนที่เลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง ขออนุญาตผู้บริหารโรงเรียนและนัดหมายวันเวลา เพื่อนำแบบทดสอบไปดำเนินการสอบ
2. จัดเตรียมแบบทดสอบและวัสดุที่ใช้ในการสอบให้เพียงพอแก่นักเรียนที่ทำการสอบแต่ละครั้ง วางแผนดำเนินการสอบโดยผู้วิจัยและผู้ช่วยซึ่งได้รับการอบรมชี้แจงถึงจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์การสอบ
3. จัดเตรียมสถานที่และสร้างบรรยากาศในการสอบให้เกิดความเป็นกันเองกับผู้เข้าสอบที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

4. อธิบายให้นักเรียนในกลุ่มตัวอย่างเข้าใจวัตถุประสงค์และผลประโยชน์ที่จะได้รับจากการดำเนินการสอบ

5. อธิบายให้นักเรียนในกลุ่มตัวอย่างเข้าใจวิธีทำแบบทดสอบก่อนที่จะลงมือทำ

6. นำผลการทดสอบมาตรวจตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ในแบบทดสอบแต่ละฉบับ

ระยะเวลาที่ใช้ในการทดสอบโรงเรียนละ 10 ชั่วโมง

การจัดกระทำกับข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบทดสอบที่กลุ่มตัวอย่างทำมาวิเคราะห์ตามลำดับดังนี้

1. นำแบบทดสอบที่ตรวจแล้วตามเกณฑ์มาแยกออกตามตัวแปรที่ต้องการศึกษา
2. หาความถี่ของแต่ละตัวแปรที่ศึกษาแล้วนำมาหาการอยุ่
3. ตรวจสอบสมมติฐานโดยใช้สูตร χ^2
4. ทดสอบความแตกต่างคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวแปรที่ศึกษาโดยใช้สูตร Z-test

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้รับการวิจัยไปวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติดังนี้

1. หาการอยุ่ในแต่ละตัวแปรที่ศึกษา
2. ทดสอบค่าความแตกต่างของความถี่ของข้อมูลในแต่ละตัวแปรที่ศึกษา โดยใช้สูตร

ไค-สแควร์ (ลวัน สายยศ และอังคณา สายยศ 2528 : 231)

$$\chi^2 = \frac{\sum (O - E)^2}{E}$$

เมื่อ χ^2 แทน ค่าไค-สแควร์
 O แทน ค่าความถี่ที่ได้จากการทดสอบ
 E แทน ค่าความถี่คาดหวัง

3. หาค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean) ของคะแนนจำนวนจากสูตร (ลวน สายยศ และ อังคณา สายยศ 2528 : 60)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน คะแนนเฉลี่ย
 $\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
 N แทน จำนวนคน

4. หาค่าความแปรปรวนและความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน จำนวนจากสูตร (ลวน สายยศ และอังคณา สายยศ 2528 : 64)

$$S^2 = \frac{N\sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}$$

เมื่อ S^2 แทน ค่าความแปรปรวนของคะแนน
 $\sum X^2$ แทน ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง
 $\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
 N แทน จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

$$S = \sqrt{\frac{N\sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ S แทน ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. ทดสอบความแตกต่างคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวแปรที่ศึกษา โดยใช้สูตร Z-test (ชูศรี วงศ์รัตน์ 2527 : 183)

$$Z = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{s_1^2}{n_1} - \frac{s_2^2}{n_2}}}$$

เมื่อ	$\bar{X}_1$	แทน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มนักเรียนชาย
	$\bar{X}_2$	แทน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มนักเรียนหญิง
	S_1^2	แทน ความแปรปรวนของกลุ่มนักเรียนชาย
	S_2^2	แทน ความแปรปรวนของกลุ่มนักเรียนหญิง
	n_1	แทน จำนวนนักเรียนชาย
	n_2	แทน จำนวนนักเรียนหญิง

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล จะได้แยกวิเคราะห์และเสนอข้อมูลให้ทราบตามลำดับต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ลักษณะการเขียนภาพคน ภาพสัตว์ และภาพอิสระ จำแนกตามเพศ

ตอนที่ 2 พัฒนาการขั้นต่าง ๆ ในการเขียนภาพคน ภาพสัตว์ และภาพอิสระ
จำแนกตามเพศ

ตอนที่ 3 การเลือกใช้ประเภทของสีและการเลือกใช้สีต่าง ๆ ระหว่าง
นักเรียนชายและนักเรียนหญิง

ตอนที่ 4 ความสามารถในการแสดงออกทางศิลปะเกี่ยวกับงานสร้างสรรค์
ของนักเรียน จำแนกตามเพศ

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

X	แทน	ค่าคะแนนเฉลี่ย
S.D.	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
N	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
χ^2	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการทดสอบความแตกต่าง
df	แทน	ชั้นแห่งความเป็นอิสระ
Z	แทน	ค่าสถิติที่ใช้เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ย
P	แทน	ระดับความเชื่อมั่น

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ลักษณะการเขียนภาพคน ภาพสัตว์ และภาพอิสระของนักเรียน

เพื่อศึกษาว่าลักษณะภาพคน ภาพสัตว์ และภาพอิสระที่นักเรียนเขียนเป็นภาพเกี่ยวกับอะไรบ้าง โดยคิดเป็นร้อยละ และทดสอบความแตกต่างระหว่างภาพที่นักเรียนชายและนักเรียนหญิงเขียน โดยใช้ χ^2 -test ดังผลที่ได้แสดงไว้ในตาราง 4 - 6

ตาราง 4 เปรียบเทียบลักษณะการเขียนภาพคนของนักเรียน จำแนกตามเพศ คิดเป็นร้อยละ

ลักษณะภาพคน	ชาย		หญิง		รวม		χ^2
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
1. ชาย	162	81	12	6	174	43.50	84.50
2. หญิง	14	7	154	77	168	42.00	
3. เด็ก	4	2	11	5	15	3.75	
4. ผู้ใหญ่	12	6	8	4	20	5.00	
5. คนชรา	8	4	15	8	23	5.75	
รวม	200	100	200	100	400	100	

ค่า χ^2 จากตาราง df = 4 ที่ $\alpha .01 = 13.28$
จากตาราง 4 ได้ค่า $\chi^2 = 84.50$

ค่า χ^2 คำนวณมากกว่าค่าตาราง แสดงว่าลักษณะการเขียนภาพคนของนักเรียนชายและนักเรียนหญิง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ลักษณะภาพคนที่นักเรียนเขียนจะเน้นในเรื่องเพศอย่างชัดเจน นักเรียนชายจะเขียนภาพคนผู้ชายอยู่ในระดับสูงที่สุดร้อยละ 81 ภาพที่เขียนได้แก่ภาพนักกีฬา เช่น นักฟุตบอล นักวิ่ง เป็นต้น ส่วนนักเรียนหญิงก็จะเขียนภาพคนผู้หญิงอยู่ในระดับสูงที่สุดร้อยละ 77 ภาพที่เขียนจะเป็นภาพเกี่ยวกับบุคคลในครอบครัว เช่น แม่ พี่สาว และน้องสาว ภาพบุคคลอื่น ๆ ได้แก่ ครู หมอ และพยาบาล

ตาราง 5 เปรียบเทียบลักษณะการเขียนภาพสัตว์ของนักเรียน จำแนกตามเพศ คิดเป็นร้อยละ

ลักษณะภาพสัตว์	ชาย		หญิง		รวม		χ^2
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
1. สัตว์บก	136	68	117	58	253	63.25	105.70
2. สัตว์น้ำ	23	12	32	16	55	13.75	
3. สัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ	11	6	9	4	20	5.00	
4. สัตว์ปีก	30	14	42	22	72	18.00	
5. สัตว์เลื้อยคลาน	-	-	-	-	-	-	
รวม	200	100	200	100	400	100	

ค่า χ^2 จากตาราง $df = 4$ ที่ $\alpha .01 = 13.28$
 จากตาราง 5 ได้ค่า $\chi^2 = 105.70$

ค่า χ^2 คำนวณมากกว่าค่าตาราง แสดงว่า ลักษณะการเขียนภาพสัตว์ของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ลักษณะภาพสัตว์ที่นักเรียนชายและนักเรียนหญิงเขียนมากที่สุดคือ สัตว์บก ร้อยละ 63.25 ภาพสัตว์ที่นักเรียนเขียนน้อยที่สุดคือสัตว์ครึ่งบก-ครึ่งน้ำ ร้อยละ 5 ภาพสัตว์ที่นักเรียนไม่เขียนเลยคือสัตว์เลื้อยคลาน ส่วนภาพสัตว์น้ำและสัตว์ปีกที่นักเรียนเขียนคิดเป็นร้อยละ 13.75 และ 18 ตามลำดับ ภาพสัตว์บกที่นักเรียนเขียนได้แก่ ช้าง กวาง สุนัข กระต่าย สิงโตและเสือ สัตว์น้ำ ได้แก่ ปลา สัตว์ปีก ได้แก่ นก เป็ดและไก่ สัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ ได้แก่ จระเข้ และกบ นักเรียนชายจะเขียนภาพช้างมากที่สุด ส่วนนักเรียนหญิงจะเขียนภาพนกและปลามากที่สุด

ตาราง 6 เปรียบเทียบลักษณะการเขียนภาพอิสระของนักเรียน จำแนกตามเพศ คิดเป็นร้อยละ

ลักษณะภาพอิสระ	ชาย		หญิง		รวม		χ^2
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
1. เรื่องส่วนตัว	36	18	84	42	120	30.00	11.04
2. เรื่องในสังคม	47	24	22	12	69	17.25	
3. เรื่องอาชีพ	52	26	13	6	65	16.25	
4. เรื่องของธรรมชาติ	65	32	81	40	146	36.50	
รวม	200	100	200	100	400	100	

ค่า χ^2 จากตาราง df = 3 ที่ $\alpha .05 = 7.82$

จากตาราง 6 ได้ค่า $\chi^2 = 11.04$

ค่า χ^2 คำนวณมากกว่าค่าตาราง แสดงว่า ลักษณะการเขียนภาพอิสระของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ลักษณะภาพอิสระที่นักเรียนชายเขียนมากที่สุดได้แก่ ภาพเกี่ยวกับธรรมชาติ ร้อยละ 32 เช่น ภาพทิวทัศน์ การปลูกต้นไม้ การตัดไม้ทำลายป่า เป็นต้น นักเรียนหญิงจะเขียนเกี่ยวกับเรื่องส่วนตัวมากที่สุด ร้อยละ 40 ภาพที่เขียนส่วนใหญ่เป็นเรื่องเกี่ยวกับครอบครัว แต่สรุปโดยรวมแล้วภาพอิสระที่นักเรียนชายและนักเรียนหญิงเขียนมากที่สุด เป็นภาพเกี่ยวกับเรื่องธรรมชาติ คิดเป็นร้อยละ 36.50 ภาพที่เขียนน้อยที่สุด เป็นเรื่องเกี่ยวกับอาชีพ ร้อยละ 16.25 ส่วนภาพเกี่ยวกับเรื่องส่วนตัวและเรื่องในสังคม ร้อยละ 30 และ 17.25 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 พัฒนาการขึ้นต่าง ๆ ในการเขียนภาพคน ภาพสัตว์ และภาพอิสระ

เพื่อศึกษาว่านักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีความสามารถในการเขียนภาพคน ภาพสัตว์และภาพอิสระ อยู่ในพัฒนาการทางศิลปะขั้นใดบ้าง ตามเกณฑ์พัฒนาการทาง การเขียนภาพของ วิกเตอร์ โลเวนเฟลด์ (Lowenfeld. 1970 : 89 - 221) ดังนั้นที่ได้แสดงไว้ในตาราง 7 : 10

ตาราง 7 พัฒนาการชั้นต่าง ๆ ในการเขียนภาพคน จำนวนความเพศ คิดเป็นร้อยละ

เพศ	ชั้นพัฒนาการทางศิลปะ									
	ชั้นที่ 1		ชั้นที่ 2		ชั้นที่ 3		ชั้นที่ 4		ชั้นที่ 5	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	-	-	-	-	9	2.25	70	17.50	121	30.25
หญิง	-	-	-	-	4	2.00	77	19.25	119	29.75
รวม	-	-	-	-	13	3.25	147	36.75	240	60.00

จากตาราง 7 แสดงให้เห็นว่านักเรียนทั้งชายและหญิง มีพัฒนาการทางศิลปะ โดยการเขียนภาพคน พัฒนาการทางศิลปะชั้นที่ 1 และชั้นที่ 2 ไปแล้ว นักเรียนชาย และนักเรียนหญิงมีพัฒนาการทางการเขียนภาพคนอยู่ในระดับใกล้เคียงกันตั้งแต่ชั้นที่ 3 ถึงชั้นที่ 5

สรุปรวมพัฒนาการทางศิลปะโดยการเขียนภาพคนของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงดังนี้คือ

นักเรียนที่พัฒนาถึงขั้นพัฒนาการทางศิลปะชั้นที่ 3	มีรวมทั้งสิ้นร้อยละ 3.25
นักเรียนที่พัฒนาถึงขั้นพัฒนาการทางศิลปะชั้นที่ 4	มีรวมทั้งสิ้นร้อยละ 36.75
นักเรียนที่พัฒนาถึงขั้นพัฒนาการทางศิลปะชั้นที่ 5	มีรวมทั้งสิ้นร้อยละ 60.00

ตาราง 8 พัฒนาการชั้นต่าง ๆ ในการ เรียนบทพิสัศัว จัาเนกตามเพศ คิคเป็นรอยละ

เพศ	ชั้นพัฒนาการทางคิลปะ									
	ชั้นที่ 1		ชั้นที่ 2		ชั้นที่ 3		ชั้นที่ 4		ชั้นที่ 5	
	จำนวน	รอยละ	จำนวน	รอยละ	จำนวน	รอยละ	จำนวน	รอยละ	จำนวน	รอยละ
ชาย	-	-	1	0.25	16	4.00	72	18.00	111	27.75
หญิง	-	-	-	-	15	3.75	84	21.00	101	25.25
รวม	-	-	1	0.25	31	7.75	156	39.00	212	53.00

ตาราง 8 แสดงให้เห็นว่านักเรียนทั้งชายและหญิงมีพัฒนาการทางศิลปะ โดยการเขียนภาพสัปดาห์ พัฒนาการขั้นที่ 1 ไปแล้ว และยังมีนักเรียนชายอยู่ 1 คน ที่ยังไม่พัฒนาการขั้นที่ 2 นอกนั้นมีพัฒนาการทางศิลปะอยู่ในขั้นที่ 3 ถึงขั้นที่ 5 โดยสรุปรวมได้ดังนี้

นักเรียนที่พัฒนาถึงขั้นพัฒนาการทางศิลปะขั้นที่ 3 มีรวมทั้งสิ้นร้อยละ 7.75

นักเรียนที่พัฒนาถึงขั้นพัฒนาการทางศิลปะขั้นที่ 4 มีรวมทั้งสิ้นร้อยละ 39.00

นักเรียนหญิงมากกว่านักเรียนชาย

นักเรียนที่พัฒนาถึงขั้นพัฒนาการทางศิลปะขั้นที่ 5 มีรวมทั้งสิ้นร้อยละ 53.00

นักเรียนชายมากกว่านักเรียนหญิง

ตาราง 9 พัฒนาการชั้นต่าง ๆ ในการเขียนภาพอิสระ จำแนกตามเพศ คิดเป็นร้อยละ

เพศ	ชั้นพัฒนาการทางศิลปะ									
	ชั้นที่ 1		ชั้นที่ 2		ชั้นที่ 3		ชั้นที่ 4		ชั้นที่ 5	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	-	-	1	0.25	18	4.50	65	16.25	116	29.00
หญิง	-	-	5	1.25	16	4.00	61	15.25	118	29.50
รวม	-	-	6	1.50	34	8.50	126	31.50	234	58.50

จากตาราง 9 แสดงให้เห็นว่านักเรียนทั้งชายและหญิงมีพัฒนาการทางศิลปะ โดยการเขียนภาพอิสระ พัฒนาการขั้นที่ 1 ไปแล้ว แต่ยังมีนักเรียนชาย 1 คน และนักเรียนหญิง 5 คน ที่ยังไม่พัฒนาการขั้นที่ 2 นอกนั้นมีพัฒนาการทางศิลปะ อยู่ในขั้นที่ 3 ถึงขั้นที่ 5 โดยสรุปรวมได้ดังนี้

นักเรียนที่พัฒนาถึงขั้นพัฒนาการทางศิลปะขั้นที่ 2	มีรวมทั้งสิ้นร้อยละ 1.50
นักเรียนที่พัฒนาถึงขั้นพัฒนาการทางศิลปะขั้นที่ 3	มีรวมทั้งสิ้นร้อยละ 8.50
นักเรียนที่พัฒนาถึงขั้นพัฒนาการทางศิลปะขั้นที่ 4	มีรวมทั้งสิ้นร้อยละ 31.50
นักเรียนที่พัฒนาถึงขั้นพัฒนาการทางศิลปะขั้นที่ 5	มีรวมทั้งสิ้นร้อยละ 58.50

ตาราง 10 เปรียบเทียบพัฒนาการขั้นต่าง ๆ ในการเขียนภาพคน ภาพสัตว์ และภาพอิสระ จำแนกตามเพศ คิดเป็นร้อยละ

พัฒนาการทางศิลปะโดยการเขียนภาพ	ชาย (ร้อยละ)	หญิง (ร้อยละ)	รวม	ร้อยละ	χ^2
ขั้นที่ 1 ขั้นขีดเขียน	-	-	-	-	218.76
ขั้นที่ 2 ขั้นเขียนภาพให้มีความหมาย	-	1	1	1	
ขั้นที่ 3 ขั้นการเขียนภาพได้คล้ายของจริง	7	6	13	6	
ขั้นที่ 4 ขั้นเริ่มต้นเขียนภาพอย่างของจริง	35	37	72	36	
ขั้นที่ 5 ขั้นการใช้เหตุผล	58	56	114	57	
รวม	100	100	200	100	

ค่า χ^2 จากตาราง df = 4 ที่ $\alpha .01 = 13.28$

จากตาราง 10 ได้ค่า $\chi^2 = 218.76$

ค่า χ^2 คำนวณมากกว่าค่าตาราง แสดงว่านักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีพัฒนาการทางการเขียนภาพคน ภาพสัตว์ และภาพอิสระแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สรุปรวมพัฒนาการทางศิลปะโดยการเขียนภาพของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีดังนี้คือ

นักเรียนที่พัฒนาถึงขั้นพัฒนาการทางศิลปะขั้นที่ 2 มีรวมทั้งสิ้นร้อยละ 1

นักเรียนที่พัฒนาถึงขั้นพัฒนาการทางศิลปะชั้นที่ 3 มีรวมทั้งสิ้นร้อยละ 6

นักเรียนที่พัฒนาถึงขั้นพัฒนาการทางศิลปะชั้นที่ 4 มีรวมทั้งสิ้นร้อยละ 36

นักเรียนหญิงมากกว่านักเรียนชาย

นักเรียนที่พัฒนาถึงขั้นพัฒนาการทางศิลปะชั้นที่ 5 มีรวมทั้งสิ้นร้อยละ 57

นักเรียนชายมากกว่านักเรียนหญิง

จึงแสดงให้เห็นว่านักเรียนทั้งชายและหญิงมีพัฒนาการทางศิลปะโดยการเขียนภาพ ไปถึงขั้นที่ 4 และ 5 กันมาก และมีจำนวนนักเรียนที่พัฒนาถึงขั้นที่ 5 มากที่สุดคือร้อยละ 57 ซึ่งสอดคล้องตามหลักเกณฑ์พัฒนาการทางศิลปะของ โลเวนเฟลด์ (Lowenfeld. 1957 : 229)

ส่วนลักษณะของการเขียนภาพคน ภาพสัตว์ และภาพอิสระนั้นก็เป็นไปตามขั้นพัฒนาการทางศิลปะชั้นที่ 5 คือขั้นการใช้เหตุผล นักเรียนทั้งชายและหญิงส่วนใหญ่รู้จักใช้เส้นตามความเป็นจริงของรูปร่าง และมีส่วนสักร่างกายที่ถูกต้อง เน้นท่าทางการเคลื่อนไหวต่าง ๆ ซึ่งเหมือนความเป็นจริง ส่วนเสื้อผ้า เครื่องแต่งกายเขียนเพียงเพื่อให้รู้ว่าเป็นเพศใดจะมีข้อแตกต่างในภาพเขียนของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงก็คือ นักเรียนชายมักจะเขียนภาพเกี่ยวกับนักกีฬา โดยเฉพาะกีฬาฟุตบอล ส่วนนักเรียนหญิงมักจะเขียนภาพเกี่ยวกับสิ่งที่ใกล้ตัว เช่น พ่อแม่

ตอนที่ 3 การเลือกใช้ประเภทของสีและสีต่าง ๆ ในการระบายภาพของนักเรียน

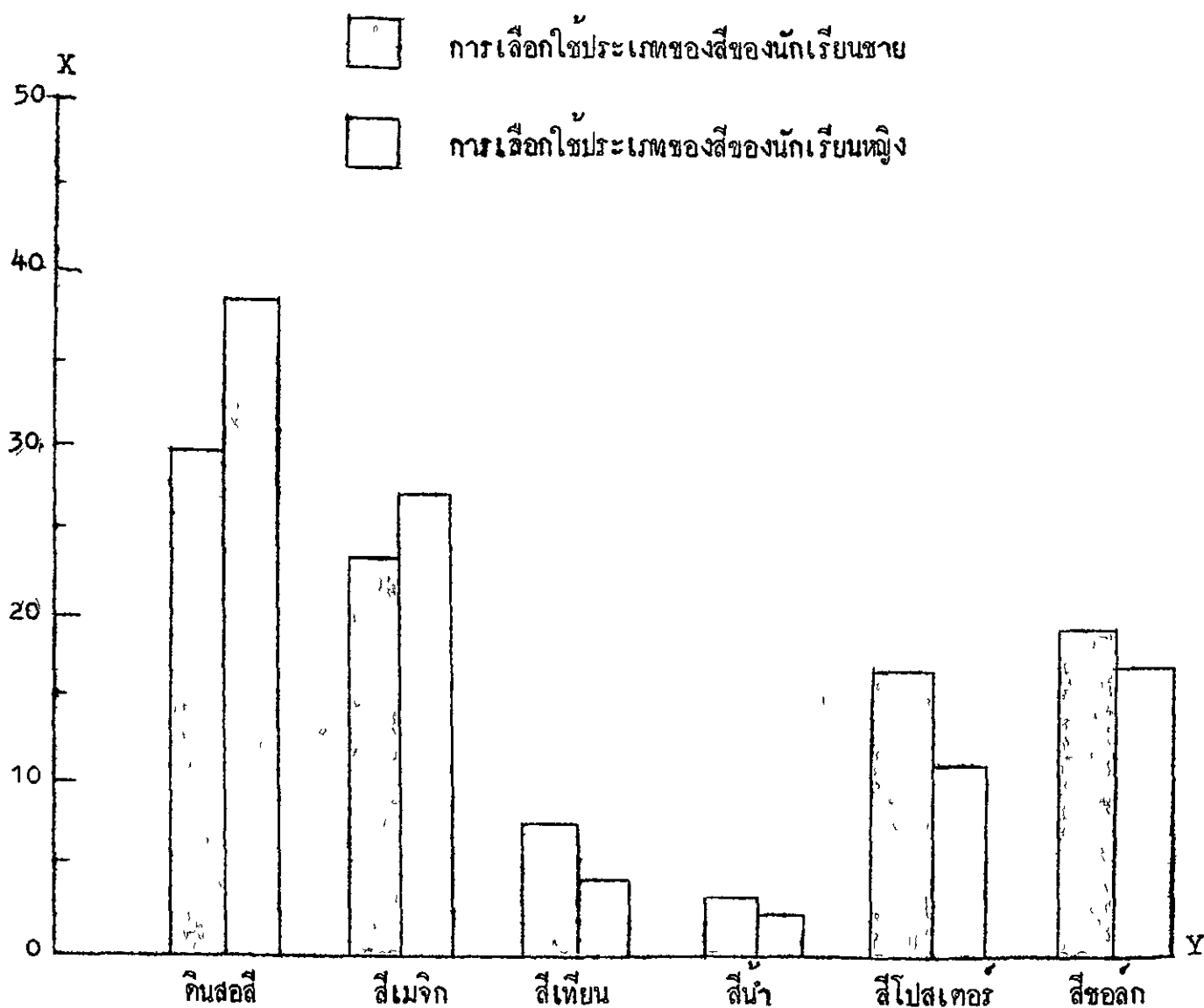
เพื่อศึกษาว่านักเรียนชายและนักเรียนหญิงเลือกใช้สีประเภทใดมากที่สุด และชอบใช้สีอะไรในการระบายภาพที่กำหนดให้ แล้วหาค่าร้อยละ และเปรียบเทียบความแตกต่างในการเลือกใช้ประเภทของสีจะสีระหว่างนักเรียนชายและนักเรียนหญิง โดยใช้ χ^2 -test ดังผลที่ได้แสดงไว้ในตาราง 11 - 12

ตาราง 11 เปรียบเทียบการเลือกใช้ประเภทของสีระหว่างนักเรียนชายและนักเรียนหญิง คิดเป็นร้อยละ

ประเภทของสี	เพศ		รวม	ร้อยละ	χ^2
	ชาย (ร้อยละ)	หญิง (ร้อยละ)			
1. คินสอสี	30	39	69	34	87.12
2. สีเมจิก	23	27	50	26	
3. สีเทียน	7	4	11	6	
4. สีน้ำ	3	2	5	2	
5. สีโปสเตอร์	17	11	28	14	
6. สีชอล์ก	20	17	37	18	
รวม	100	100	200	100	

ค่า χ^2 จากตาราง df=5 ที่ $\alpha .01 = 15.09$
จากตาราง 11 ได้ค่า $\chi^2 = 87.12$

ค่า χ^2 คำนวณมากกว่าค่าตาราง แสดงว่านักเรียนชายและนักเรียนหญิงเลือกใช้สีทั้ง 6 ประเภทแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

แกน X คือเปอร์เซ็นต์การเลือกใช้ประเภทของสี

แกน Y คือประเภทของสี

ภาพประกอบ 6 แสดงการเปรียบเทียบการเลือกใช้สีประเภทต่าง ๆ ระหว่างนักเรียนชายและนักเรียนหญิง

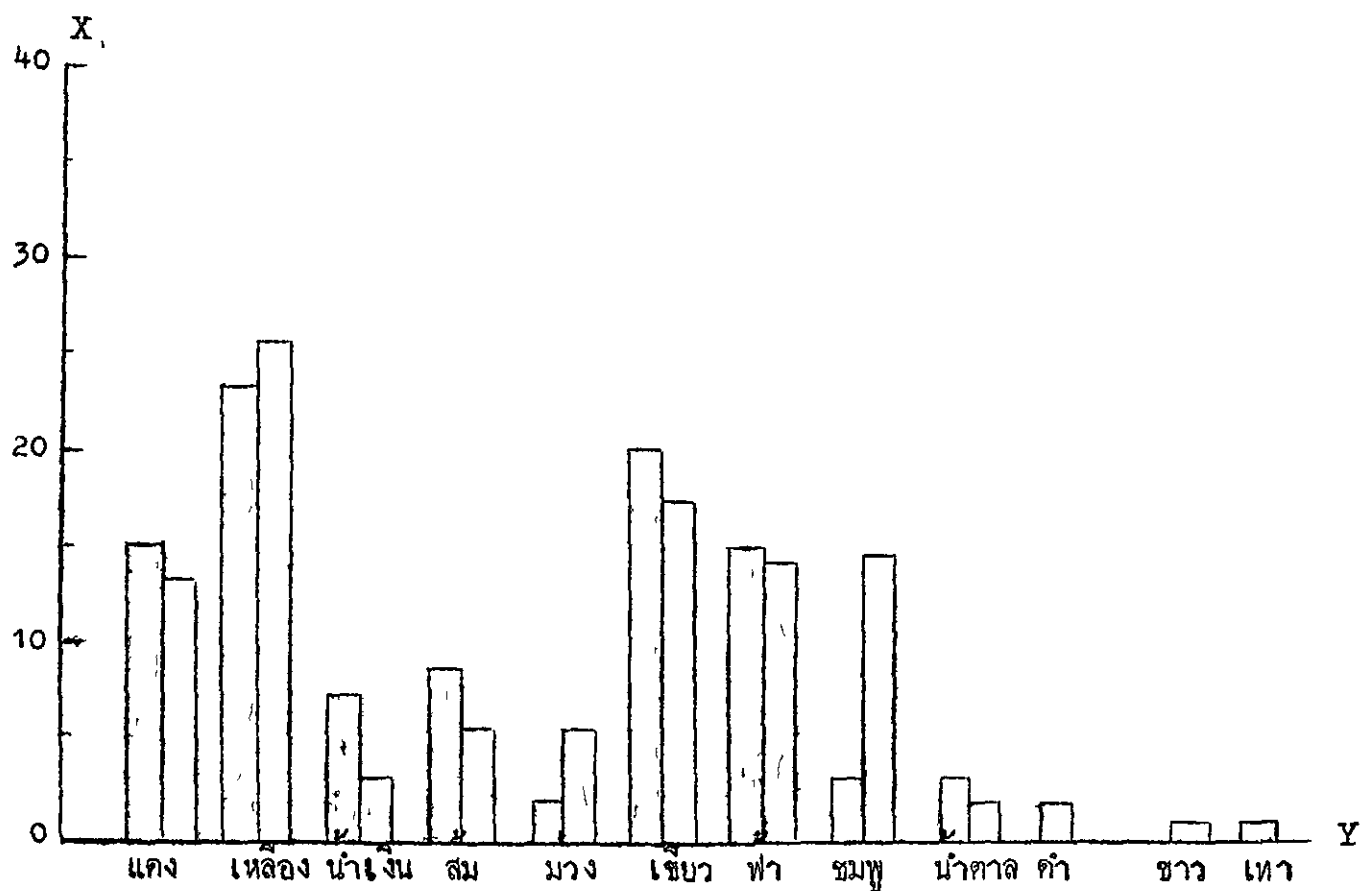
ตาราง 12 เปรียบเทียบการเลือกใช้สีต่าง ๆ ระหว่างนักเรียนชายและนักเรียนหญิง
คิดเป็นร้อยละ

สีที่นักเรียนเลือกใช้	เพศ		รวม	ร้อยละ	χ^2
	ชาย (ร้อยละ)	หญิง (ร้อยละ)			
1. สีแดง	15	13	28	14	158.7
2. สีเหลือง	24	26	50	25	
3. สีน้ำเงิน	7	3	10	5	
4. สีส้ม	8	5	13	6.50	
5. สีม่วง	2	5	7	3.50	
6. สีเขียว	20	17	37	18.50	
7. สีฟ้า	15	14	29	14.50	
8. ส้มชมพู	3	14	17	8.50	
9. สีน้ำตาล	3	2	5	2.50	
10. สีเทา	2	0	2	1.00	
11. สีขาว	-	1	1	0.50	
12. สีเทา	1	0	1	0.50	
รวม	100	100	200	100	

ค่า χ^2 จากตาราง df=11 ที่ $\alpha .01 = 24.73$
จากตาราง 12 ได้ค่า $\chi^2 = 158.77$

ค่า χ^2 คำนวณมากกว่าค่าตาราง แสดงว่านักเรียนชายและนักเรียนหญิง
เลือกใช้สีทั้ง 12 สี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติได้ระดับ .01

- การเลือกใช้สีของนักเรียนชาย
- การเลือกใช้สีของนักเรียนหญิง

แกน X คือเพลร์เซ้นการเลือกใช้สี

แกน Y คือสีต่าง ๆ ที่ใช้ในการระบายภาพ

ภาพประกอบ 7 แสดงการเปรียบเทียบการเลือกใช้สีต่าง ๆ ในการระบายภาพระหว่างนักเรียนชายและนักเรียนหญิง

ตอนที่ 4 ความสามารถในการแสดงออกทางศิลปะเกี่ยวกับงานสร้างสรรค์

ของนักเรียน

เพื่อศึกษาว่านักเรียนมีความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะโดยการเขียนภาพระบายสีมาน้อยเพียงใด กำหนดแบบทดสอบให้นักเรียนทั้งหมด 3 ชุด ชุดละ 20 คะแนน แล้วนำมาหาคะแนนเฉลี่ย และเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยระหว่างนักเรียนชายกับนักเรียนหญิง โดยใช้ค่าสถิติ Z-test ดังผลที่ได้แสดงไว้ในตาราง 13

ตาราง 13 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนเกี่ยวกับงานสร้างสรรค์โดยจำแนกตามเพศ

งานสร้างสรรค์ทางศิลปะ	ชาย (200)		หญิง (200)		Z
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
1. การสลับตำแหน่งภาพ	12.95	22.88	12.78	23.59	0.07
2. การเพิ่มและคัดลอกภาพ	13.07	23.28	12.96	23.74	0.05
3. การเขียนภาพ	16.52	30.62	33.29	29.51	-1.85
รวม	42.54	76.78	59.03	76.84	-1.73

$$P < .05$$

จากตาราง 13 แสดงว่านักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีความสามารถในการแสดงออกทางศิลปะเกี่ยวกับงานสร้างสรรค์แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 งานสร้างสรรค์ที่นักเรียนทำได้มากที่สุดคือ การเขียนภาพ คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนหญิงมากกว่านักเรียนชาย งานสร้างสรรค์ที่นักเรียนทำได้น้อยที่สุดคือ การสลับตำแหน่งภาพ คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงอยู่ในระดับใกล้เคียงกัน

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาความสามารถในการแสดงออกทางศิลปะ โดยการเขียนภาพระบายสี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เกี่ยวกับลักษณะภาพคน ภาพสัตว์ และภาพอิสระ
2. เพื่อศึกษาความสามารถในการแสดงออกทางศิลปะ โดยการเขียนภาพระบายสี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เกี่ยวกับการเลือกใช้ประเภทของสีและสี
3. เพื่อศึกษาความสามารถในการแสดงออกทางศิลปะ โดยการเขียนภาพระบายสี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เกี่ยวกับงานสร้างสรรค์

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2530 จำนวน 11 โรงเรียน แบ่งเป็นนักเรียนชาย 200 คน นักเรียนหญิง 200 คน รวมเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย 400 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษานี้ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบทดสอบการแสดงออกทางศิลปะ โดยการเขียนภาพระบายสี ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้น โดยแบ่งเป็น 3 ชุด คือ

ชุดที่ 1 แบบทดสอบการเขียนภาพระบายสี จำนวน 3 ฉบับ เป็นแบบทดสอบเกี่ยวกับพัฒนาการทางการเขียนภาพ ได้แก่ แบบทดสอบการเขียนภาพคน แบบทดสอบการเขียนภาพสัตว์ และแบบทดสอบการเขียนภาพอิสระ

ชุดที่ 2 แบบทดสอบการเลือกใช้ประเภทของสีและสี จำนวน 6 ฉบับ เป็นแบบทดสอบเกี่ยวกับความต้องการในการเลือกใช้ประเภทของสีและสีที่นักเรียนชอบ ได้แก่ แบบทดสอบการเลือกใช้ประเภทของสี จำนวน 3 ฉบับ และแบบทดสอบการเลือกใช้สี จำนวน 3 ฉบับ

ชุดที่ 3 แบบทดสอบงานสร้างสรรค์ทางศิลปะโดยการเขียนภาพระบายสี จำนวน 3 ฉบับ เป็นแบบทดสอบเกี่ยวกับงานสร้างสรรค์ในการเขียนภาพระบายสีของนักเรียน ได้แก่ แบบทดสอบงานสร้างสรรค์โดยการสลับตำแหน่งภาพ แบบทดสอบงานสร้างสรรค์โดยการเพิ่มและตัดทอนภาพ และแบบทดสอบงานสร้างสรรค์โดยการเขียนภาพ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้นำแบบทดสอบทุกชุดไปทำการ สอดกับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง ตามวัน เวลา ที่นัดหมายไว้ แล้วรวบรวมแบบทดสอบมาตรวจสอบความสมบูรณ์เพื่อทำการวิเคราะห์ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. แบบทดสอบชุดที่ 1 ผู้วิจัยได้นำให้นักคะแนนตามลำดับขั้นพัฒนาการทางศิลปะ โดยให้คะแนนจาก 1 ถึง 5 ตามลำดับ จากนั้นจึงนำไปหาการร้อยละ แล้วทดสอบสมมุติฐานโดยใช้ ไค-สแควร์
2. แบบทดสอบชุดที่ 2 ผู้วิจัยได้หาความถี่ในแต่ละขอย่อย จากนั้นจึงหาการร้อยละ และเปรียบเทียบความแตกต่างในการเลือกใช้ประเภทของสีและสีระหว่างนักเรียนชายและนักเรียนหญิง โดยใช้ ไค-สแควร์
3. แบบทดสอบชุดที่ 3 ผู้วิจัยได้นำให้นักคะแนนของขอย่อย ขอละ 2 คะแนน ตามแต่ความสามารถของนักเรียนว่าจะทำได้มากน้อยเพียงใด แล้วนำไปหาคะแนนเฉลี่ยและเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของงานสร้างสรรค์ระหว่างนักเรียนชายและนักเรียนหญิง โดยใช้สถิติ Z-test

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถานภาพทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชายและนักเรียนหญิงที่กำลังเรียนอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ทั้งในโรงเรียนที่มีชื่อเสียงทางด้านศิลปะและโรงเรียนธรรมดา นักเรียนส่วนใหญ่ชอบวิชาศิลปะศึกษา เพราะ เป็นวิชาที่ได้แสดงออกอย่างอิสระ แม้บางโรงเรียนจะไม่ได้ให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่ก็ตาม จากการสัมภาษณ์นักเรียนเพียงส่วนน้อยที่ไม่ชอบวิชาศิลปะศึกษา

2. การแสดงออกทางศิลปะ โดยการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนเกี่ยวกับลักษณะภาพคน ภาพสัตว์ และภาพอิสระ

นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีพัฒนาการทางการเขียนภาพคน ภาพสัตว์ และภาพอิสระ อยู่ในขั้นพัฒนาการทางศิลปะ ชั้นที่ 5 คือ เขียนภาพโดยใช้เหตุผล

3. การเปรียบเทียบการแสดงออกทางศิลปะ โดยการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนเกี่ยวกับลักษณะภาพคน ภาพสัตว์ และภาพอิสระ โดยจำแนกตามเพศ

3.1 นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีพัฒนาการทางการเขียนภาพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

3.2 นักเรียนชายและนักเรียนหญิงเขียนภาพโดยมีเนื้อหาและเรื่องราวต่าง ๆ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 ตามลำดับ

4. การแสดงออกทางศิลปะโดยการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนเกี่ยวกับการเลือกใช้ประเภทของสีและสีเปรียบเทียบระหว่างนักเรียนชายและนักเรียนหญิง

4.1 นักเรียนชายและนักเรียนหญิงเลือกใช้ประเภทของสีทั้ง 6 ชนิด แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สีประเภทที่นักเรียนเลือกใช้มากที่สุด ได้แก่ สีดินสอ สีประเภทที่นักเรียนเลือกใช้น้อยที่สุด ได้แก่ สีน้ำ

4.2 นักเรียนชายและนักเรียนหญิงเลือกใช้สีทั้ง 12 สี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สีที่นักเรียนชายและนักเรียนหญิงเลือกใช้มากที่สุด ได้แก่ สีเหลือง สีที่นักเรียนชายและนักเรียนหญิงเลือกใช้น้อยที่สุด ได้แก่ สีขาว และสีเทา

5. การแสดงออกทางศิลปะโดยการเขียนภาพระบายสีเกี่ยวกับงานสร้างสรรค์

โดยจำแนกตามเพศ ปรากฏว่า นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีความสามารถในการแสดงออกทางศิลปะเกี่ยวกับงานสร้างสรรค์แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 งานสร้างสรรค์ที่นักเรียนชายและนักเรียนหญิงทำคะแนนได้สูงที่สุด คือ งานสร้างสรรค์โดยการเขียนภาพ ส่วนงานสร้างสรรค์ที่นักเรียนชายและนักเรียนหญิงทำคะแนนได้น้อยที่สุดคือ งานสร้างสรรค์โดยการสลักทำแท่งภาพ

อภิปรายผล

1. การแสดงออกทางศิลปะโดยการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนเกี่ยวกับลักษณะภาพคน ภาพสัตว์ และภาพอิสระ จากการวิจัยพบว่า นักเรียนชายและนักเรียนหญิง มีพัฒนาการทางการเขียนภาพคน ภาพสัตว์ และภาพอิสระ อยู่ในขั้นพัฒนาการทางศิลปะ ขั้นที่ 5 คือ ขั้นการใช้เหตุผล นักเรียนชายและนักเรียนหญิงสามารถเขียนภาพได้ใกล้เคียงกับความจริงซึ่งเป็นไปตามที่โลเวนเฟลด์ (Lowenfeld. 1970 : 89 - 221) ได้ค้นคว้าไว้ แต่ยังมีนักเรียนในบางส่วนเขียนภาพอยู่ในขั้นพัฒนาการทางศิลปะขั้นที่ 3 และขั้นที่ 4 อาจเป็นเพราะเด็กบางคนเขาเรียนก่อนเกณฑ์จึงทำให้ชวอายุยังไม่ถึงพัฒนาการทางศิลปะในขั้นที่ 5 คือ อายุระหว่าง 11 - 12 ปี

2. การเปรียบเทียบการแสดงออกทางศิลปะ โดยการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนเกี่ยวกับลักษณะภาพคน ภาพสัตว์ และภาพอิสระ โดยจำแนกตามเพศ จากการวิจัยพบว่า

2.1 นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีพัฒนาการทางการเขียนภาพแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เฮิร์ลล็อก (Herlock. 1956 : 333 - 334) ที่พบว่า เด็กอายุประมาณ 11 หรือ 12 ปี เด็กหญิงเริ่มเขียนรูปคนซึ่งเป็นเพศตรงข้าม ส่วนเด็กชายจะเขียนรูปคนน้อยกว่าเด็กหญิงแต่เขียนตัวคนมีสัดส่วนถูกต้องกว่าเด็กหญิง เด็กหญิงเขียนหน้าคนแบบหนาเพิ่มมากกว่าเด็กชายและเขียนเครื่องประดับเพิ่มเติมมากกว่าเด็กชาย ส่วนเด็กชายเขียนหน้าเพิ่มและหน้าคนข้างเท่า ๆ กัน

2.2 นักเรียนชายและนักเรียนหญิงเขียนภาพโดยมีเนื้อหาและเรื่องราวต่าง ๆ แตกต่างกันไป ตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัทธรา สุกนททรัพย์ (ภัทธรา สุกนททรัพย์ 2505 : ไม่ปรากฏเลขหน้า) และอัชชา แสงอัสนัย (อัชชา แสงอัสนัย 2515 : 61 - 62) ที่พบว่า เด็กหญิงทุกวัยชอบเขียนภาพบ้านและภาพคน ส่วนเด็กชายทุกวัย ชอบเขียนภาพอาคารและฉากการต่อสู้ ซึ่งตรงกับผลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ นักเรียนหญิงที่เป็น กลุ่มตัวอย่างชอบเขียนภาพคนและภาพสัตว์ที่มากที่สุด ส่วนนักเรียนชายชอบเขียนภาพนกฟ้า และภาพฉากการต่อสู้มากที่สุด

3. การแสดงออกทางศิลปะโดยการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนเกี่ยวกับการเลือกใช้ ประเภทของสีและสีเปรียบเทียบระหว่างนักเรียนชายและนักเรียนหญิง จากการวิจัยพบว่า

3.1 นักเรียนชายและนักเรียนหญิงเลือกใช้ประเภทของสีทั้ง 6 ชนิด แตกต่างกันไป ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ นักเรียนหญิงเลือกใช้สีดินสอสีและสีเมจิกมากกว่านักเรียนชาย ส่วนนักเรียนชายเลือกใช้สีชอล์ก สีโปสเตอร์ สีเทียน และสีน้ำมากกว่านักเรียนหญิง แต่โดยสรุป ทั้งนักเรียนชายและนักเรียนหญิงเลือกใช้สีดินสอมากที่สุด ร้อยละ 34 ส่วนสีที่เลือกใช้น้อยที่สุดคือ สีน้ำ ร้อยละ 2 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะดินสอสีเป็นสีประเภทที่สะดวกต่อการหยิบใช้ เมื่อระบายภาพแล้ว ไม่ทำให้สกปรกเลอะเทอะ หรือเปรอะเปื้อนเสื้อผ้า นักเรียนจึงนิยมใช้มากที่สุด ส่วนสีน้ำนั้นต้อง นำมาผสม โดยอาศัยความชำนาญและความตั้งใจจึงจะสามารถระบายได้อย่างสวยงามและยังสกปรก เปรอะเปื้อนเสื้อผ้าได้ง่าย เสียเวลาในการล้างให้แห้ง และจัดเก็บอุปกรณ์ในการใช้ระบาย เช่น จานสี พู่กัน จึงทำให้นักเรียนนิยมใช้น้อยที่สุด

3.2 นักเรียนชายและนักเรียนหญิงเลือกใช้สีทั้ง 12 สี แตกต่างกันไป ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ นักเรียนหญิงเลือกใช้สีเหลือง สีม่วง สีชมพู และสีขาว มากกว่านักเรียนชาย ส่วนนักเรียนชายเลือกใช้สีแดง สีน้ำเงิน สีส้ม สีเขียว สีฟ้า สีน้ำตาล สีดำ และสีเทา มากกว่านักเรียนหญิง แต่โดยสรุปทั้งนักเรียนชายและนักเรียนหญิงเลือกใช้สีเหลืองมากที่สุด ร้อยละ 50 ส่วนสีที่เลือกใช้น้อยที่สุดคือ สีขาว และสีเทาร้อยละ .50 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จันทร์เพ็ญ ไทยประยูร (จันทร์เพ็ญ ไทยประยูร 2510 : 8) ที่พบว่า สีที่นักเรียนเสนอแนะให้นำมาระบาย ภาพประกอบการสอนมากที่สุดคือ สีเหลือง ส่วนสีที่นักเรียนเสนอแนะให้นำมาระบายภาพประกอบ

การสอนน้อยที่สุดคือ สีเทา สำหรับสีที่นักเรียนชายและนักเรียนเลือกใช้เรียงลำดับได้ดังนี้
 สีเหลือง สีเขียว สีแดง สีส้ม สีฟ้า สีชมพู สีน้ำเงิน สีม่วง สีน้ำตาล สีดำ สีขาว และสีเทา
 ที่นักเรียนเลือกใช้สีเหลือง สีเขียว สีแดง และสีชมพู มากอาจเป็นเพราะสีเป็นสิ่งที่เราอย่างหนึ่ง
 ที่มนุษย์สามารถรับได้ทางจักษุสัมผัสและก่อให้เกิดความรู้สึกต่าง ๆ ดังที่ ณรงค์ ทองปาน
 (ณรงค์ ทองปาน 2526 : 86 - 87) ได้ให้ความหมายและความรู้สึกของเด็กที่มีต่อการใช้สี
 ว่า สีเหลือง หมายถึง ความสดชื่นและความสดใส สีเขียว หมายถึง ความกล้าหาญ ให้ความรู้สึก
 ตื่นเต้น และสีชมพู ให้ความรู้สึกนุ่มนวล อ่อนหวาน ซึ่งตรงกับเด็กที่กำลังเริ่มย่างเข้าสู่วัยรุน
 อายุประมาณ 11 - 12 ปี เป็นวัยที่ต้องการความสดชื่น ความอบอุ่น และความปลอดภัย
 นอกจากนี้ยังชอบเรื่องราวที่ให้ความสนุกสนานและเร้าใจ

4. การแสดงออกทางศิลปะโดยการเขียนภาพระบายสีเกี่ยวกับงานสร้างสรรค์

โดยจำแนกตามเพศ จากการวิจัยพบว่า นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีความสามารถในการแสดงออก
 ทางศิลปะเกี่ยวกับงานสร้างสรรค์ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ แต่สอดคล้อง
 กับงานวิจัยของ อัจฉรา แยมสรวล (อัจฉรา แยมสรวล 2518 : 48 - 52) ได้วิจัยถึง
 ความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์วิชาวาดภาพกับความคิดสร้างสรรค์และพบว่าความคิดสร้างสรรค์
 ในการวาดภาพของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้พบว่า
 นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างบางคนสามารถหาแบบทดสอบงานสร้างสรรค์เกี่ยวกับการต่อเติมภาพ
 ได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว น่าจะสรุปได้ว่า เป็นเด็กที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ดี เพราะ
 อารี รังสินธ์ (อารี รังสินธ์ 2526 : 161 - 162) ได้กล่าวไว้ว่า การต่อเติมภาพ
 จากสิ่งเรา เช่น เส้นวงกลม สีเหลี่ยม สามเหลี่ยม เป็นการส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ได้ดี
 สิ่งเร้าที่นำมาให้จะทำให้เด็กเกิดจินตนาการขยับ และท้าทายให้อยากลองทำให้เสร็จเป็นรูปร่าง
 ด้วยความคิดที่เป็นอิสระส่งเสริมความคิดที่แปลกไม่ซ้ำกัน เด็กแต่ละคนจะเขียนภาพตามความคิด
 ของตน ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้เด็กกล้าคิดและยอมรับความแตกต่างของตนจากเพื่อนคนอื่น

ข้อเสนอแนะสำหรับการปรับปรุงหลักสูตร และการสอนวิชาศิลปะศึกษา

1. งานวิจัยนี้เป็นข้อมูลพื้นฐานที่จะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ และครูผู้สอน ในการปรับปรุงหลักสูตรวิชาศิลปะศึกษาให้เหมาะสม กับพัฒนาการทางศิลปะของนักเรียน
2. จากการศึกษาพบว่า การแสดงออกทางศิลปะโดยการ เขียนภาพระบายสีของนักเรียนในบางส่วนยังไม่พบพัฒนาการทางการเขียนภาพ ในชั้นที่ 3 และ 4 ซึ่งตามหลักพัฒนาการทางศิลปะของ วิคเตอร์ โลเวนเฟลด์ แล้วนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ควรจะมีพัฒนาการทางศิลปะอยู่ในชั้นที่ 5 หรือชั้นการใช้เหตุผล ดังนั้นครูผู้สอนควรตระหนักถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและเล็งเห็นถึงความสำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาศิลปะศึกษา เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนทุกคน ได้มีการแสดงออกทางศิลปะโดยการ เขียนภาพระบายสี ตรงตามขั้นพัฒนาการทางศิลปะ
3. จากการไปเก็บข้อมูลเพื่อทำวิจัย พบว่า(โรงเรียนบางแห่งจัดการเรียนการสอนไม่ทั่วถึง คือ มุ่งสอนแต่นักเรียนที่เก่ง เพื่อส่งไปประกวดภาพชิงรางวัล ส่วนนักเรียนที่ไม่เก่งจะถูกทอดทิ้งให้เขียนภาพตามลำพัง) โดยขาดการเอาใจใส่จากครูจึงทำให้เด็กไม่ชอบวิชาศิลปะศึกษา ครูผู้สอนควรให้ความสำคัญกับนักเรียนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน ไม่ควรทำให้นักเรียนคิดว่าตนเองถูกทอดทิ้งเพราะจะทำให้เด็กมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อวิชาศิลปะศึกษา

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกวิจัยเฉพาะนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร เท่านั้น ดังนั้นจึงน่าจะได้มีการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้อีกในระดับชั้นอื่น และวิจัยในโรงเรียนสังกัดอื่น ๆ ด้วย
2. ควรนำตัวแปรอื่นมาศึกษา เช่น ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว โดยเปรียบเทียบนักเรียนที่อยู่ในครอบครัวที่มีรายได้สูงกับนักเรียนที่อยู่ในครอบครัวที่มีรายได้ต่ำ มีความสามารถในการแสดงออกทางศิลปะแตกต่างกันอย่างไร

3. ควรที่จะได้ศึกษาเกี่ยวกับตัวครูว่า นักเรียนที่เรียนในโรงเรียนที่มีครูศิลปะกับนักเรียนที่เรียนในโรงเรียนที่ไม่มีครูศิลปะมีความสามารถในการแสดงออกทางศิลปะแตกต่างกันอย่างไร

4. ควรที่จะศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติของนักเรียนที่มีต่อวิชาศิลปะศึกษา

2

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

การฝึกหัดครู, กรม รายงานการวิจัยเรื่องความคิดสร้างสรรค์ของเด็กไทยในระดับอนุบาล-

ป.4 หน่วยศึกษานิเทศก์ 2521, 78 หน้า

จันทร์เพ็ญ ไทยประยูร การวิเคราะห์เปรียบเทียบผลที่ได้จากการสอนโดยใช้ภาพสีและข้อความ

วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2510, 127 หน้า อักสำเนา

เจนจิตต์ กุณทุบุต "สีแสดแสดสี" ศูนย์ศึกษา 28 : 300 - 400 พฤษภาคม 2499

ชวลิต คามแก้ว วิธีสอนศิลปศึกษาภาคทฤษฎีและแนวปฏิบัติ ตามหลักสูตรประถมศึกษา

พ.ศ. 2521 โอเดียนสโตร์ 2525, 252 หน้า

ชูศรี วงศ์ธนะ เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย โรงพิมพ์เจริญผล 2527, 370 หน้า

ณรงค์ ทองปาน การสร้างหนังสือสำหรับเด็ก โรงพิมพ์ชวนพิมพ์ 2526, 173 หน้า

นิรมล ธีรณสาร วัสถิบุตร ศิลปศึกษากับครูประถม โรงพิมพ์ศรีนารายณ์ 2526, 257 หน้า

ประเทิน มหาจันทร์ การสอนศิลปะในชั้นประถม ม.ป.ท. 2511, 111 หน้า

ประภัสร นิยมธรรม ศิลปะเด็กเชิงจิตวิทยา ม.ป.ท. 2522, 53 หน้า

ประเสริฐ ธีรธนา คู่มือการสอนศิลปะชั้น ป.2 โอเดียนสโตร์ 2529, 97 หน้า

พะยอม แก้วกำเนิก "สำเนาจากโรงปลัดกระทรวงศึกษาธิการ" มิตรครู 27(11) : 11

มิถุนายน 2528

ภัทรา สุคนธ์ทรัพย์ พัฒนาการทางศิลปะของเด็กไทยในชั้นประถมศึกษาตอนต้นของโรงเรียน

ประถมศึกษาหนึ่งแห่งหนึ่งในจังหวัดพระนคร ปรินูญานพนธ์ กศ.ม. วิทยาลัยวิชาการศึกษา

ประสานมิตร 2505, อักสำเนา

ราชบัณฑิตยสถาน พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 นนทบุรี 2525,

1053 หน้า

เลิศ อานันท์ ศิลปะในโรงเรียน สำนักพิมพ์กราฟิการ์ต 2523, 236 หน้า

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ หลักการวิจัยทางการศึกษา ศึกษาพรการพิมพ์ 2528,

314 หน้า

วิชัย วงษ์ใหญ่ "ศิลปะเด็กสภาพปัจจุบันและอนาคต" วิทยารย 4 : 8 - 14

เมษายน 2525

_____ "การสอนศิลปะให้สอดคล้องกับหลักสูตรใหม่" นิทรรศการภาพเขียนเด็กไทย

ทั่วประเทศ สถาบันวัฒนธรรมเยอรมัน 2521, ไม่มีเลขหน้า

วิชาการศึกษา ประสาณมิตร, วิทยาลัย ศิลปะเบื้องต้น เอกสารประกอบการเรียน

คณะวิชาการศึกษา วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสาณมิตร 2515, 148 หน้า

วิรัตน์ พิษฐ์ไพบูลย์ ความเข้าใจศิลปะ ไทยวัฒนาพานิช 2521, 230 หน้า

วิรุณ ตั้งเจริญ ศิลปะศึกษา สำนักพิมพ์มณฑลอารต 2526, 126 หน้า

รายงานการวิจัยเรื่องวิวัฒนาการศิลปะศึกษา และสุนทรียภาพของเด็กไทยในปัจจุบัน

2527, 240 หน้า

วิโรจน์ ชาทอง เทคนิคและวิธีสอนศิลปะศึกษาในโรงเรียนประถม ม.ป.ท. 2517,

80 หน้า

ศึกษาธิการ, กระทรวง หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น

2520, 442 หน้า

_____ คู่มือการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 จงเจริญการพิมพ์ 2520,

144 หน้า

_____ แผนการสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงพิมพ์คุรุสภา

2526, 291 หน้า

_____ เครื่องมือวัดผลการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ในสมุทประจาชั้น ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

โรงพิมพ์คุรุสภา 2525, 453 หน้า

สันติ์ คณนันทน์ สำรวจความสามารถในการอ่านภาพของนักเรียนประถมปีที่ 1 ถึงประถมศึกษา

ปีที่ 4 ของโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย วิทยานิพนธ์ ค.บ. จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ศิลปะเด็ก : สภาพปัจจุบัน

และอนาคต ฌรินทร์การพิมพ์ 2529, 193 หน้า

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ผลงานวิจัยทางการศึกษา

เล่ม 1 โรงพิมพ์เจริญผล 2526, 473 หน้า

การศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษา พ.ศ. 2525 - 2534 ม.ป.ท.,

ม.ป.ป., 138 หน้า

อนุমানราชชน, พระยา ศิลปสังเคราะห์ สำนักพิมพ์บรรณาคาร 2515, 296 หน้า

อชชา แสงอสนี การศึกษาขั้นพัฒนาการทางศิลปะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น

ที่ได้รับการสอนศิลปะตามแนวเก่าและแนวใหม่ วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2515, 71 หน้า อัดสำเนา

อารี รังสินธุ์ กิจกรรมสร้างสรรค์สำหรับเด็กก่อนวัยเรียน ภาควิชาการแนะแนวและ

จิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

ม.ป.ป., 174 หน้า

อารี สุทธิพันธ์ ศิลปศึกษา โรงพิมพ์สารศึกษากาพิมพ์ 2515, 149 หน้า

อำนาจ เบ็นสมาย ทัศนะวิจารณ์ เอกสารการนิเทศการศึกษา ฉบับที่ 257 หน่วยศึกษานิเทศก์

กรมการฝึกหัดครู ม.ป.ป., 315 หน้า

Anderson, Ronald D. Developing Children's Thinking Through Science by Ronald D. Anderson and others. Englewood Cliffs, Prentice-Hall, 1970. 370 p. illus.

Good, Carter Victor. Dictionary of education. 3rd. ed. New York, McGraw-Hill, 1973. 681 p.

Guilford, Joy Paul. Foundamental Statistics in Psychology and Education. 2nd.ed. New York, McGraw-Hill, 1950. 633 p.

Haber, Norman Ralph and Mourice Hershenson. The Psychology of Visual Perception. New York, Rinehart and Winston, Inc., 1973. 398 p.

Herlock, Elizabeth B. Child Development. New York, MacGraw-Hill Book Company Inc., 1957. p.333 - 334

- Linderman, Earl W. and Herberholz, Donal W. "Developing Artistic and Percertual," Awareness : Art Practice in the Elemantary Classroom. Brown, William C. Co., 1977. 345 p.
- Lowenfeld, Viktor. Creative and Mental Growth. New York, The Macmillan Co., 1957. 364 p.
- _____. Creative and Mental Growth. New York, The Macmillan Co., 1970. 364 p.
- Ragan, William B. Foundation of American Education. New York, Harper & Raw, 1966. 308 p.
- Rudisill, Mabel. "Children's Preferences for Color V.S. Other Qualities in Illustration," Elementary School Journal. p.444 - 451, April, 1952.
- Torrance, Ellis Paul. Guilding Creative Talent. Engle Word Cliffs, Prentist Hall, 1962. 278 p.
- Turnbull, Arthur T. and Russell N. Baird. The Graphics of Communication : Typography Layout Design. 2nd.ed., New York, Holt Rinehart and Winston, Inc., 1968. 395 p.
- Yamane, Taro. Statistics : An Introductory Analysis. 2nd.ed., New York, Harper and Raw, 1967. 919 p.

ភាគដេញ

ภาคผนวก ก

- จดหมายขอความอนุเคราะห์
- แบบทดสอบการแสดงออกทางศิลปะ โดยการเขียนภาพระบายสี
แบบทดสอบการเขียนภาพคน ภาพสัตว์ และภาพอิสระ
แบบทดสอบการใช้วัสดุ และสี
แบบทดสอบงานสร้างสรรค์
- เกณฑ์การตรวจแบบทดสอบการแสดงออกทางศิลปะ โดยการเขียน
ภาพระบายสี

(สำเนา)

ที่ ทม 1007/0402

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

7 พฤษภาคม 2530

เรื่อง ขออนุญาต

เรียน

บัณฑิตวิทยาลัย ขอรับรองว่า นางปราณี ศรีโชค เป็นนิสิตระดับปริญญาโท
วิชาเอกการประถมศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

นิสิตผู้นี้มีความประสงค์จะมาติดต่อเพื่อขอความสะดวกในการศึกษาค้นคว้าเพื่อ
ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง การศึกษาการแสดงออกทางศิลปะ โดยการเขียนภาพระบายสีของ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

ทั้งนี้อยู่ในความควบคุมดูแลของ

รศ.ดร.วิชัย วงษ์ใหญ่ ประธาน

รศ.บังอร ภูวภิรมย์ขวัญ กรรมการ

ซึ่งมีมติให้ขออนุญาตเรียนเชิญเป็นผู้นิเทศในการตรวจเครื่องมือที่ใช้
ในการวิจัย

บัณฑิตวิทยาลัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าท่านจะกรุณาให้ความร่วมมือในครั้งนี้ และ
ขอขอบคุณในความช่วยเหลืออนุเคราะห์ใด ๆ ที่ท่านจะโปรดให้แก่นิสิตผู้นี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(นางสาววัลย์ พลกล้า)

รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 2584119

(สำเนา)

ที่ ทม 1007/0464

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

1 มิถุนายน 2530

เรื่อง ขออนุญาต

เรียน

บัณฑิตวิทยาลัย ขอรับรองว่า นางปราณี ศรีโชค เป็นนิสิตระดับปริญญาโท
วิชาเอกการประถมศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

นิสิตผู้นี้มีความประสงค์จะมาติดต่อเพื่อขอความสะดวกในการศึกษาค้นคว้าเพื่อทำ
ปริญญานิพนธ์เรื่อง การศึกษาการแสดงออกทางศิลปะโดยการเขียนภาพระบายสีของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

ทั้งนี้อยู่ในความควบคุมดูแลของ

รศ.ดร.วิชัย วงษ์ใหญ่ ประธาน

รศ.บังอร ภูวภิรมย์ขวัญ กรรมการ

สิ่งที่นิติใครขออนุญาตคือ ขอให้ให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หาแบบทดสอบการแสดง
ออกทางศิลปะ โดยการเขียนภาพระบายสี เพื่อเป็นข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าท่านจะกรุณาให้ความร่วมมือในครั้งนี้ และ
ขอขอบคุณในความช่วยเหลืออนุเคราะห์ใด ๆ ที่ท่านจะโปรดให้แก่นิสิตผู้นี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(นางวชิรญา บัวศรี)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 2584119

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. อาจารย์ณัฐพงศ์ พรหมมูล	ภาควิชาศิลปศึกษา คณะมนุษยศาสตร์
วิทยาลัยครูสวนกุหลาบ
2. อาจารย์ชัชวาลย์ ช่อไสว	ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
3. อาจารย์วินัย โสภคิ	ภาควิชาศิลปศึกษา คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
4. อาจารย์อุไร ศรีวัชร	ผู้อำนวยการโรงเรียนสาธิตทิพย์
5. อาจารย์ชนินทร์ พัดแก้ว	อาจารย์ใหญ่โรงเรียนวัดมะลิ เขตบางกอกน้อย
กรุงเทพมหานคร
6. อาจารย์วิรัตน์ คุณา	ครูดีเด่นสายการสอนวิชาศิลปศึกษา โรงเรียนวัดสี่ลูก
สังกัดกรุงเทพมหานคร
7. อาจารย์สุรเดช วันทยา	ครูศิลปศึกษา โรงเรียนประเพณีสาธิต
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
8. คุณณรงค์ ประภาสะโนมาล	วารสารชัยพฤกษ์การ์ตูน
9. คุณวาทิน ปิ่นเฉลียว	วารสารทวยหาญ

ชื่อ.....ชั้น.....โรงเรียน.....

แบบทดสอบการเขียนภาพคน

ให้นักเรียนเขียนภาพคนลงในกระดาษแผ่นนี้ โดยเขียนภาพคนทั้งตัว ในท่าทาง
 ใดๆก็ได้ แล้วระบายสีให้สวยงาม พร้อมทั้งตั้งชื่อภาพด้วย

เกณฑ์การตรวจแบบทดสอบการ เขียนภาพคน

เกณฑ์การตรวจแบบทดสอบการ เขียนภาพคน พิจารณาในเรื่องต่อไปนี้

1. ภาพคนที่เขียนเป็นเพศชาย หรือเพศหญิง
2. ภาพคนที่เขียนเป็นภาพเด็ก ผู้ใหญ่ หรือคนชรา
3. ภาพคนที่เขียน นักเรียนตั้งชื่อว่าอะไร (พิจารณาจากการตั้งชื่อภาพ)
4. ลักษณะของภาพคนอยู่ในพัฒนาการทางศิลปะขั้นใด
 - ขั้นที่ 1 ขั้นขีดเขียน - ไม่มีรูปคน ไร้สีไม่มีความหมาย
 - ขั้นที่ 2 ขั้นเขียนภาพให้มีความหมาย - ใช่วงกลมเป็นสัญลักษณ์ มีเส้นแทน

แขน ขา ไม่มีรายละเอียดเกี่ยวกับหน้าตา ไร้สีตามอารมณ์

ขั้นที่ 3 ขั้นการเขียนภาพโคคลายของจริง - ใช้น้ำสีเรขาคณิต รูปสามเหลี่ยม สี่เหลี่ยม และเส้นตรง เป็นสัญลักษณ์ เน้นส่วนที่ตนคิดว่าสำคัญ และตัดส่วนที่คิดว่าไม่สำคัญออก ไร้สีตามความเป็นจริง แต่ยังไร้สีซ้ำกันอยู่

ขั้นที่ 4 ขั้นเริ่มต้นเขียนภาพอย่างของจริง - แสดงให้เห็นความแตกต่างในเรื่องเพศ โดยการเน้นเสื้อผ้า เครื่องแต่งตัว แต่ยังเขียนผิดความจริงเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวของคน ไร้สีตามความจริงและความรู้สึก

ขั้นที่ 5 ขั้นการใช้เหตุผล - ภาพคนมีลักษณะใกล้เคียงความเป็นจริง เสื้อผ้า ท่าทาง มีการเคลื่อนไหว ไร้สีตามความเป็นจริงและความรู้สึก เอาใจใส่เรื่องแสงและเงา

ชื่อ.....ชั้น.....โรงเรียน.....

แบบทดสอบการ เขียนภาพสัตว์

ให้นักเรียนเขียนภาพสัตว์ลงในกระดาษแผ่นนี้ โดยเขียนภาพสัตว์ทั้งตัว ในท่าทาง
 ใดๆก็ได้ แล้วระบายสีให้สวยงาม พร้อมทั้งตั้งชื่อภาพด้วย

เกณฑ์การตรวจแบบทดสอบการเขียนภาพสัตว์

เกณฑ์การตรวจแบบทดสอบการเขียนภาพสัตว์ พิจารณาในเรื่องต่อไปนี้

1. ภาพสัตว์ที่เขียนเป็นสัตว์อะไร (พิจารณาจากการตั้งชื่อภาพ)
2. ภาพสัตว์ที่เขียนเป็นสัตว์ประเภทใด สัตว์บก สัตว์น้ำ สัตว์ปีก สัตว์ครึ่งบก-ครึ่งน้ำ

หรือสัตว์เลื้อยคลาน

3. ลักษณะของภาพสัตว์อยู่ในพัฒนาการทางศิลปะขั้นใด

ขั้นที่ 1 ขั้นขีดเขียน - ไม่มีรูปสัตว์ ใช้อธิบายไม่ได้

ขั้นที่ 2 ขั้นเขียนภาพให้มีความหมาย - ใจกว้างกลมเป็นสัญลักษณ์ มีเส้นแทน

ส่วนต่าง ๆ ของสัตว์ ไม่มีรายละเอียดเกี่ยวกับหน้าตา ใช้อธิบายอารมณ์

ขั้นที่ 3 ขั้นการเขียนภาพใกล้เคียงของจริง - ใจเส้นเรขาคณิต รูปสามเหลี่ยม สี่เหลี่ยม และเส้นตรงเป็นสัญลักษณ์ เน้นส่วนที่ตนคิดว่าสำคัญ และตัดส่วนที่คิดว่าไม่สำคัญออก ใช้อธิบายความเป็นจริง แต่ยังใช้สีซ้ำกันอยู่

ขั้นที่ 4 ขั้นเริ่มต้นเขียนภาพอย่างของจริง - เน้นรูปร่างของสัตว์ แต่ยังเขียน การเคลื่อนไหวของสัตว์ไม่มีความจริง ใช้อธิบายความจริงและความรู้สึก

ขั้นที่ 5 ขั้นการใช้เหตุผล - ภาพสัตว์มีลักษณะใกล้เคียงความเป็นจริง ท่าทาง มีการเคลื่อนไหว ใช้อธิบายความเป็นจริงและความรู้สึก เอาใจใส่เรื่องแสงและเงา

ชื่อ.....ชั้น.....โรงเรียน.....

แบบทดสอบการ เขียนภาพอิสระ

ให้นักเรียนเขียนภาพตามความสนใจลงในกระดาษแผ่นนี้ จะเป็นภาพอะไรก็ได้
นักเรียนชอบ แล้วระบายสีให้สวยงาม พร้อมตั้งชื่อภาพด้วย

เกณฑ์การตรวจแบบทดสอบการเขียนภาพอิสระ

เกณฑ์การตรวจแบบทดสอบการเขียนภาพอิสระ พิจารณาในเรื่องต่อไปนี้

1. ภาพที่เขียนเป็นภาพอะไร
2. ภาพมีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องใด เรื่องส่วนตัว เรื่องในสังคม เรื่องอาชีพต่าง ๆ

เรื่องของธรรมชาติ

3. ลักษณะของภาพอิสระอยู่ในพัฒนาการทางศิลปะขั้นใด

ขั้นที่ 1 ขั้นขีดเขียน - ภาพและสีไม่มีความหมาย ไม่มีช่องไฟและการออกแบบ

ขั้นที่ 2 ขั้นเขียนภาพใหม่มีความหมาย - ใช่วงกลมและเส้นเป็นสัญลักษณ์แทนรูป

ที่ต้องการเขียน ไม่มีรายละเอียดของภาพ ใช้สีตามอารมณ์ วาดรูปโดยไม่คำนึงถึงช่องไฟ ไม่มีการออกแบบ

ขั้นที่ 3 ขั้นการเขียนภาพโคด้ายของจริง - ใช้เส้นเรขาคณิต รูปสามเหลี่ยม สีเหลี่ยม และเส้นตรง เป็นสัญลักษณ์ของภาพที่ต้องการเขียน เน้นส่วนที่สำคัญของภาพ และตัดส่วนที่คิดว่าไม่สำคัญทิ้งไป เขียนภาพตามความต้องการของตนเอง ใช้สีตามความเป็นจริงตามธรรมชาติ แต่ยังใช้สีซ้ำอยู่ รู้จักช่องไฟ แต่ยังไม่มีการออกแบบ

ขั้นที่ 4 ขั้นเริ่มต้นเขียนภาพอย่างของจริง - รูปคนในภาพจะเน้นให้เห็นความแตกต่างในเรื่องเพศจากเครื่องแต่งกาย ลักษณะภาพยังไม่มีการเคลื่อนไหว ใช้สีตามความเป็นจริงและตามความรู้สึกที่มีต่อสิ่งนั้น มีการใช้เส้นฐานและช่องไฟ มีการออกแบบในรายละเอียดของภาพที่เขียน

ขั้นที่ 5 ขั้นการใช้เหตุผล - เขียนภาพตามลักษณะที่ตนเองดูและรับรู้ หรือเขียนภาพตามความรู้สึกหรือประสบการณ์ของตนเอง ภาพมีการเคลื่อนไหว เห็นความแตกต่างของสีและเงา สำหรับช่องไฟ รู้จักเส้นระดับและระยะใกล้ไกล แสดงออกถึงสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ มักเขียนภาพแบบ 3 มิติ ใช้สีตามความเป็นจริงและตามอารมณ์ความรู้สึก

เกณฑ์การให้คะแนนแบบทดสอบการเขียนภาพคน ภาพสัตว์ และภาพอิสระ

ในการประเมินแบบทดสอบการเขียนภาพคน ภาพสัตว์ และภาพอิสระผู้วิจัยจะประเมินจากลำดับขั้นพัฒนาการทางการเขียนภาพ ตามทฤษฎี ของ วิคเตอร์ โลเวนเฟลด์ (Lowenfeld. 1970 : 89 - 221) ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นขีดเขียน (Scribbling Stage) ได้ 1 คะแนน
2. ขั้นการเขียนภาพให้ความหมาย (Pre-Schematic Stage)

ได้ 2 คะแนน

3. ขั้นการเขียนภาพโคคลายของจริง (Schematic Stage) ได้ 3 คะแนน
4. ขั้นเริ่มต้นเขียนภาพอย่างของจริง (The Drawing Realistic)

ได้ 4 คะแนน

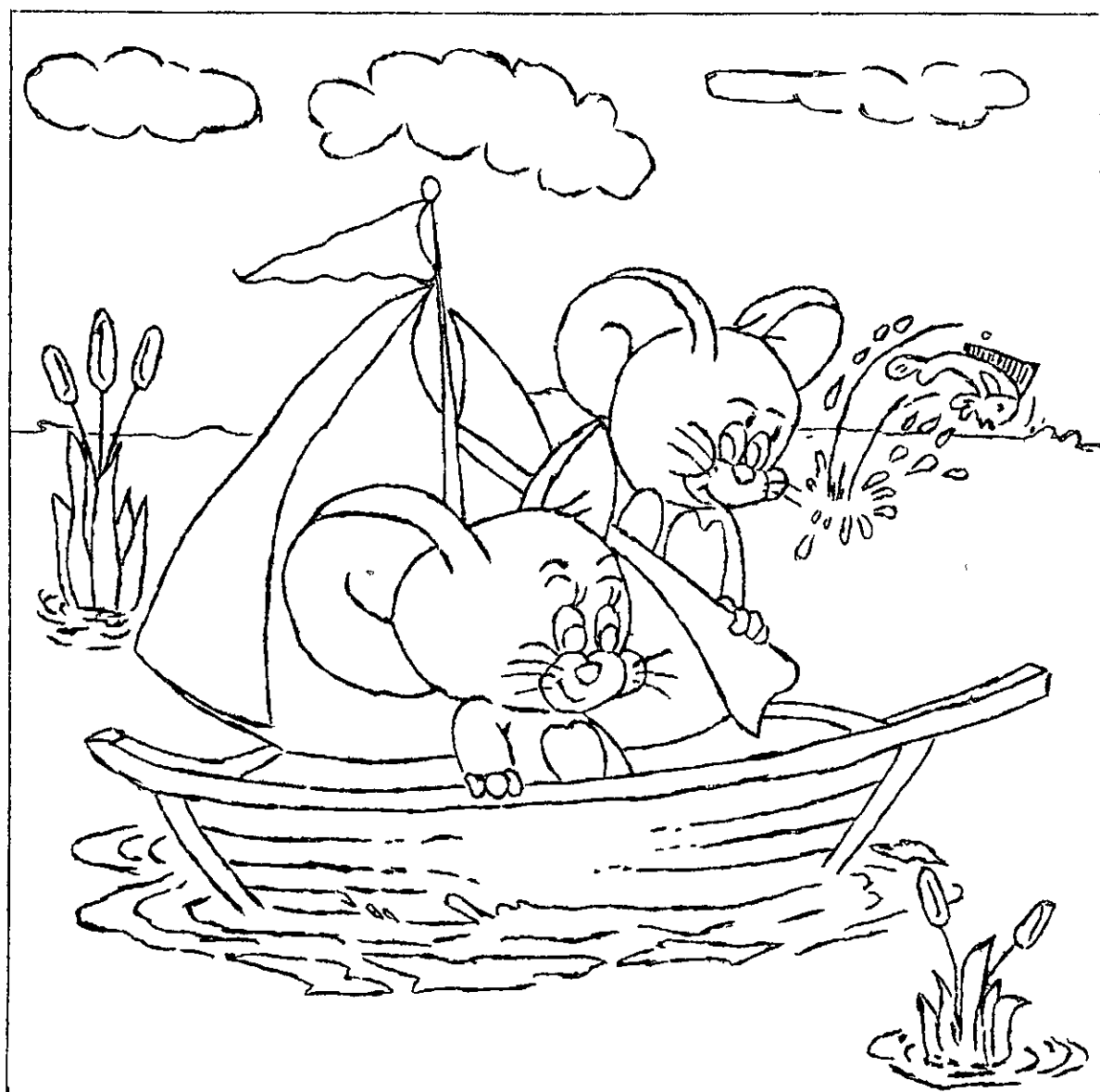
5. ขั้นใช้เหตุผล (The Stage of Reasoning) หรือขั้นวาดภาพเหมือนของจริง (Pseudo Realistic) ได้ 5 คะแนน

ชื่อ.....ชั้น.....โรงเรียน.....

แบบทดสอบการเลือกใช้ประเภทของสี

ครั้งที่ 1

จงเลือกใช้สีประเภทที่นักเรียนชอบมากที่สุด ระบายลงในภาพที่กำหนด

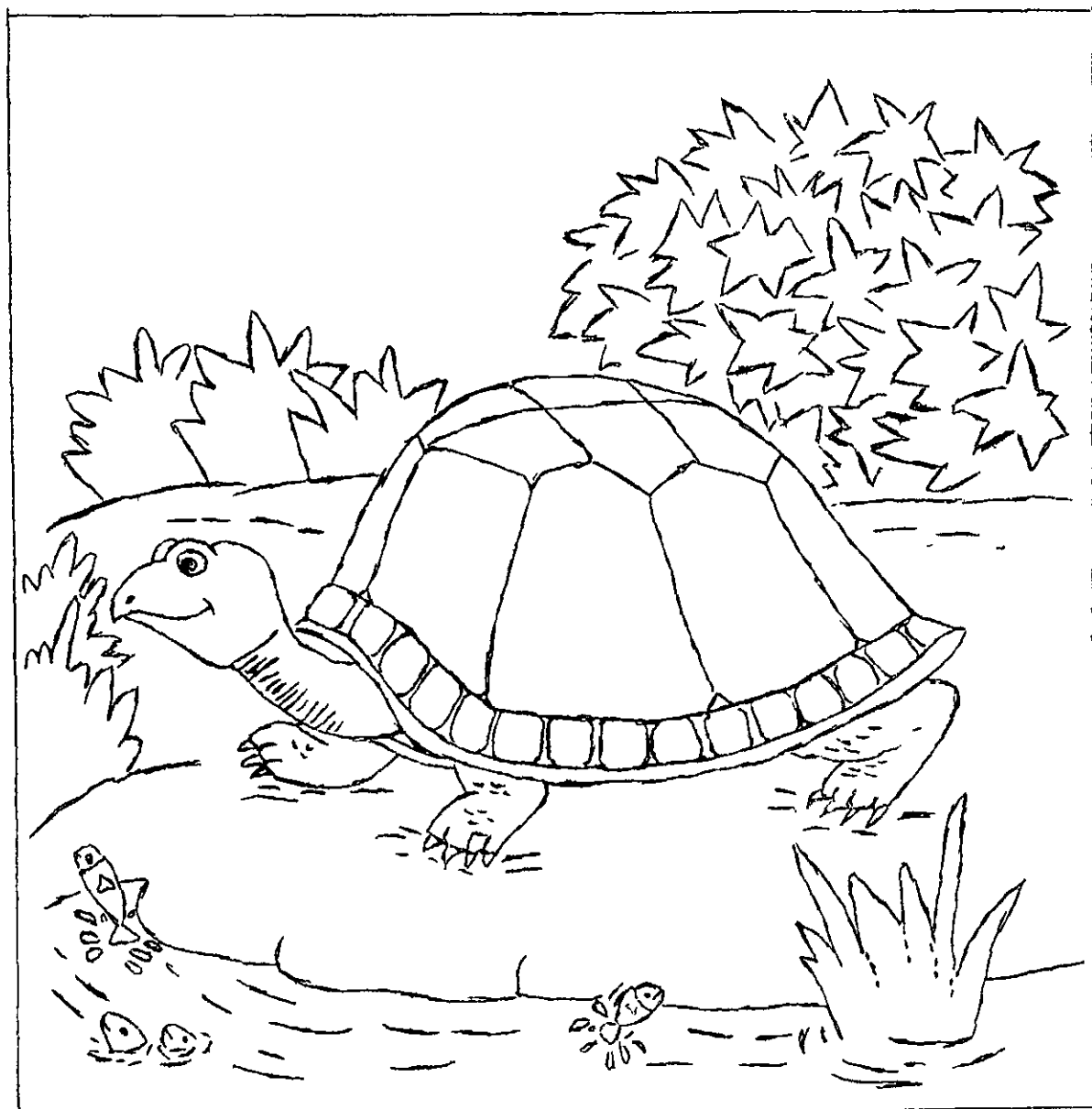

ชื่อ.....ชั้น.....โรงเรียน.....

แบบทดสอบการเลือกไข่มุกประเภทของสี

ครั้งที่ 2

จงเลือกไข่มุกประเภทที่นักเรียนชอบมากที่สุด ระบายลงในภาพที่กำหนด

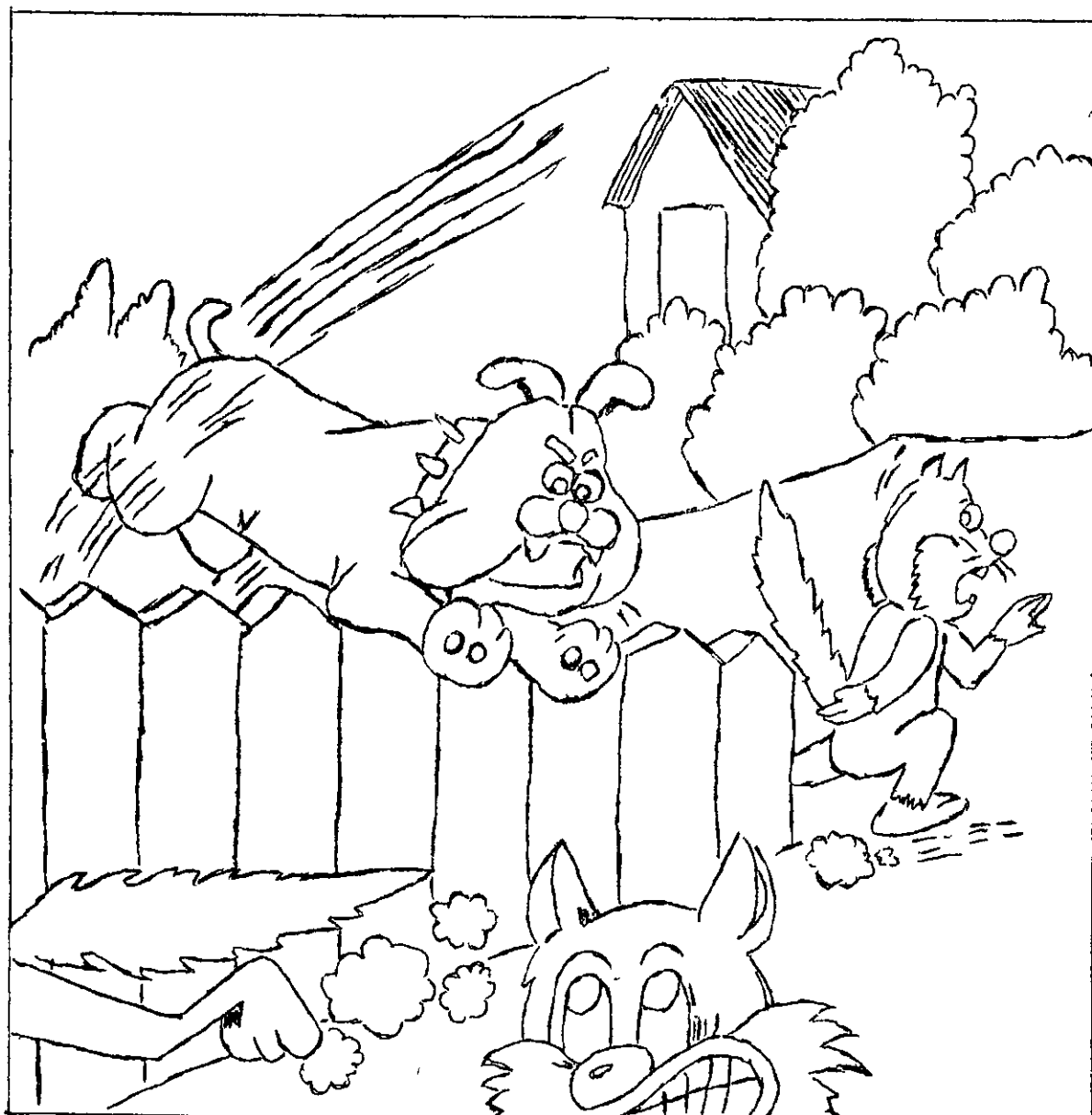

ชื่อ.....ชั้น.....โรงเรียน.....

แบบทดสอบการเลือกใช้ประเภทของสี

ครั้งที่ 3

จงเลือกใช้สีประเภทที่นักเรียนชอบมากที่สุด ระบายลงในภาพที่กำหนด

เกณฑ์การตรวจแบบทดสอบการเลือกใช้ประเภทของสี

พิจารณาว่า

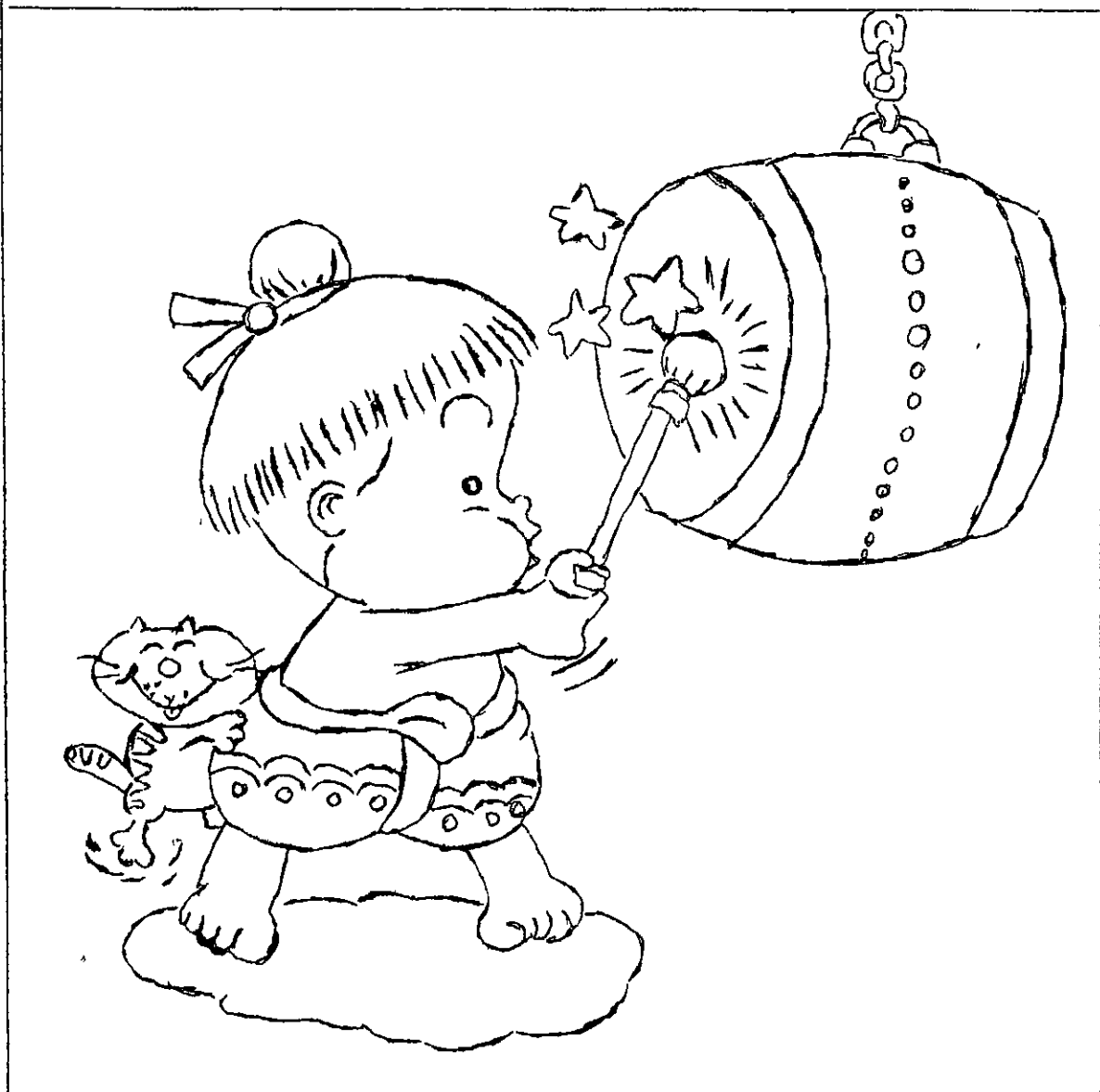
1. ครั้งที่ 1 นักเรียนใช้สีประเภทใด
2. ครั้งที่ 2 นักเรียนใช้สีประเภทใด
3. ครั้งที่ 3 นักเรียนใช้สีประเภทใด
4. ในการสอบทั้ง 3 ครั้ง นักเรียนใช้สีประเภทใดมากที่สุด

ชื่อ.....ชั้น.....โรงเรียน.....

แบบทดสอบการ เลือกไข่สี

ครั้งที่ 1

จงระบายสีให้นักเรียนชอบลงในภาพที่กำหนดให้

ชื่อ.....ชั้น.....โรงเรียน.....

แบบทดสอบการเลือกข้อดี

ครั้งที่ 2

จงระบายสีให้นักเรียนชอบลงในภาพที่กำหนดให้

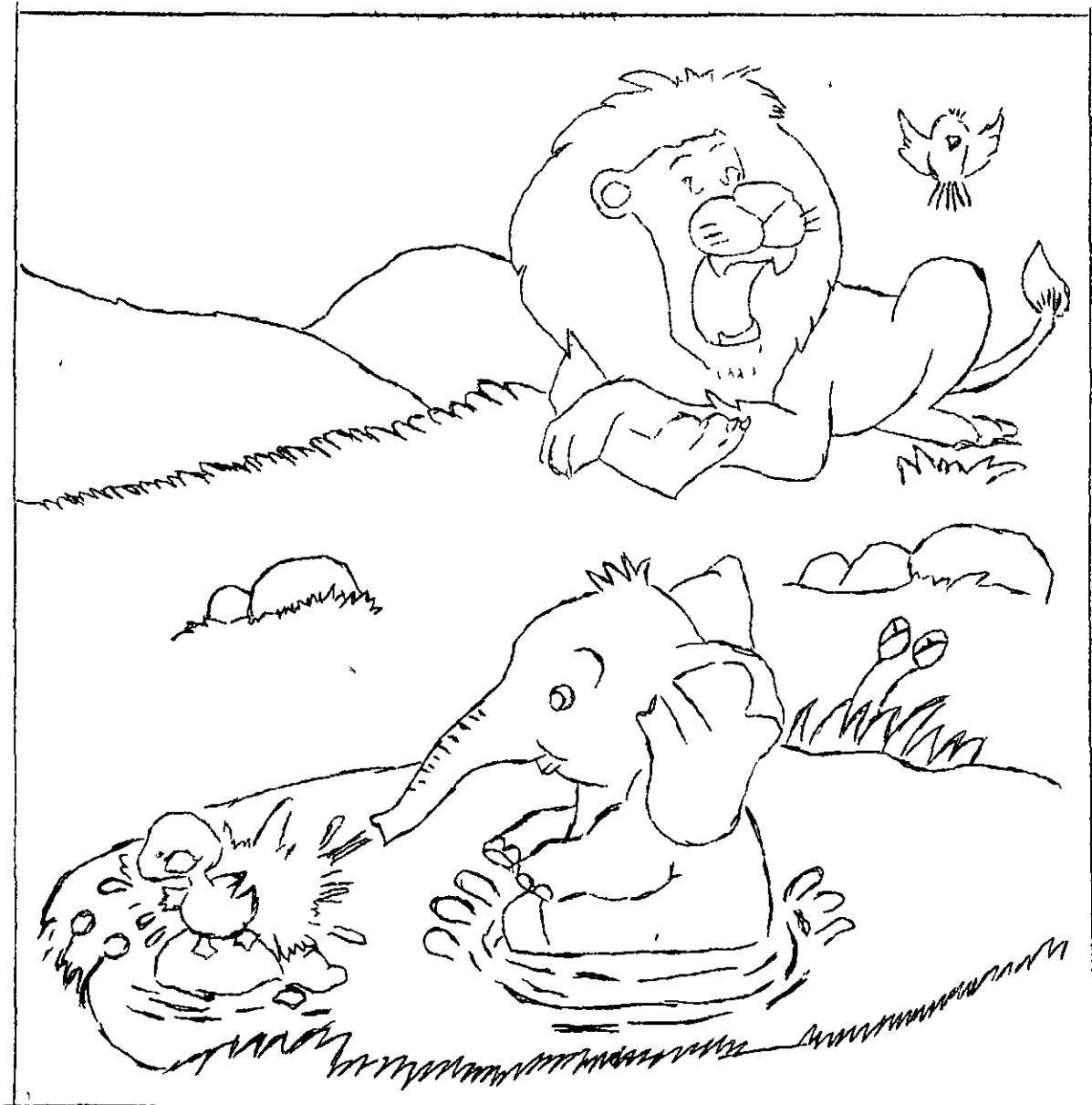

ชื่อ.....ชั้น.....โรงเรียน.....

แบบทดสอบการเลือกข้อดี

ครั้งที่ 3

จงระบายสีให้นักเรียนชอบลงในภาพที่กำหนดให้

เกณฑ์การตรวจแบบทดสอบการเลือกใช้สีในการระบายภาพ

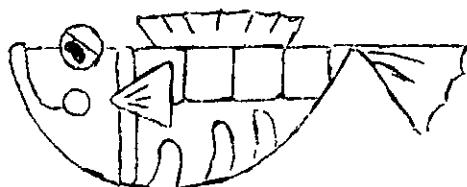
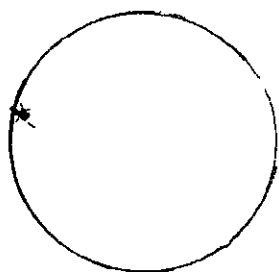
พิจารณาว่า

1. ครั้งที่ 1 นักเรียนใช้สีอะไร
2. ครั้งที่ 2 นักเรียนใช้สีอะไร
3. ครั้งที่ 3 นักเรียนใช้สีอะไร
4. ในการสอบทั้ง 3 ครั้งนักเรียนใช้สีอะไรมากที่สุด

ชื่อ.....ชั้น.....โรงเรียน.....

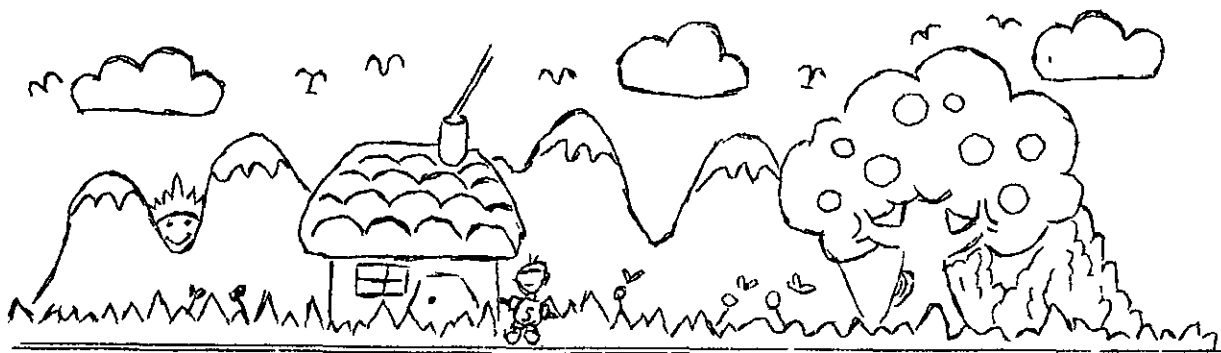
แบบทดสอบงานสร้างสรรค์ทางศิลปะโดยการสลับตำแหน่ง

1. ให้นักเรียนนำรูปภาพที่กำหนดให้มาจัดวางหรือประกอบให้เป็นภาพใหม่ที่มีความหมาย และระบายสีให้สวยงาม พยายามเขียนภาพต่าง ๆ ให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ในเวลาที่กำหนด โดยสามารถเปลี่ยนแปลงขนาดของภาพที่กำหนดให้เล็กหรือใหญ่ได้ตามใจชอบ พร้อมทั้งตั้งชื่อภาพทุกภาพด้วย

เช่น ปลา

2. ให้นักเรียนนำเส้นที่กำหนดให้ มาจัดวางและสร้างเป็นภาพใหม่ที่มีความหมาย และระบายสีให้สวยงาม พยายามเขียนภาพต่าง ๆ ให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ในเวลาที่กำหนด โดยสามารถเปลี่ยนแปลงขนาดของเส้นที่กำหนดให้ สั้นหรือยาว เล็กหรือใหญ่ ได้ตามใจชอบ พร้อมทั้งลงชื่อภาพทุกภาพด้วย

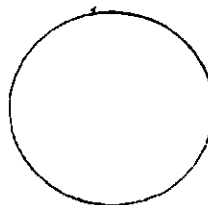
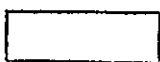

เชน บ้านของฉัน

ชื่อ.....ชั้น.....โรงเรียน.....

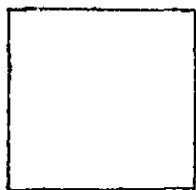
แบบทดสอบงานสร้างสรรค์ทางศิลปะ โดยการเพิ่มและตัดทอนภาพ ,

1. จงเพิ่มเติมส่วนประกอบอื่น ๆ ลงในภาพที่กำหนดให้ เป็นภาพใหม่ที่มีความหมาย
แล้วระบายสีให้สวยงาม พร้อมทั้งตั้งชื่อภาพด้วย พยายามเขียนภาพต่าง ๆ ให้ได้มากที่สุด
เท่าที่จะหาได้ภายในเวลาที่กำหนด

เช่น ไอศกรีม

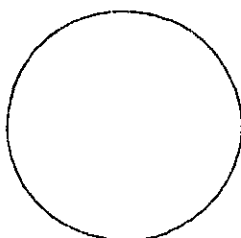
2. จงลดรูปทรงของภาพที่กำหนดมาให้เป็นภาพใหม่ ที่มีความหมาย แล้วระบายสี
ให้สวยงาม พร้อมทั้งตั้งชื่อภาพ พยายามเขียนภาพต่าง ๆ ให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

เชน

ถุง

เชน

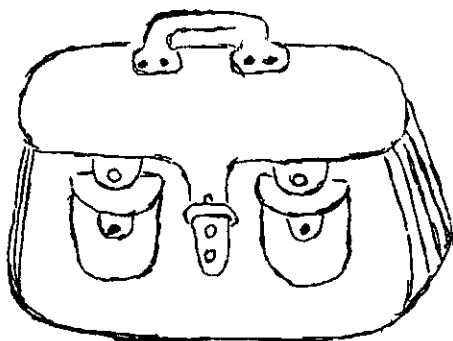

แตงโม

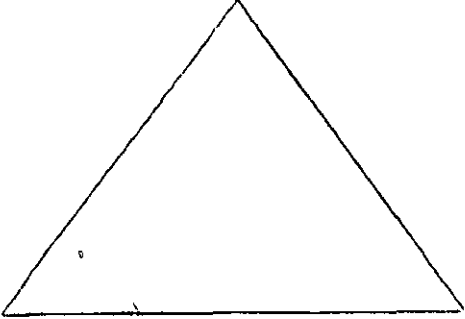
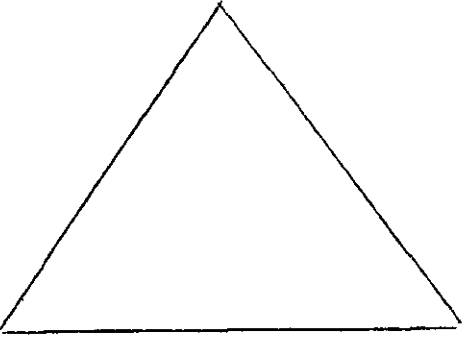
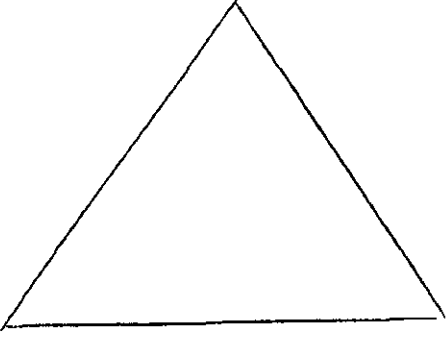
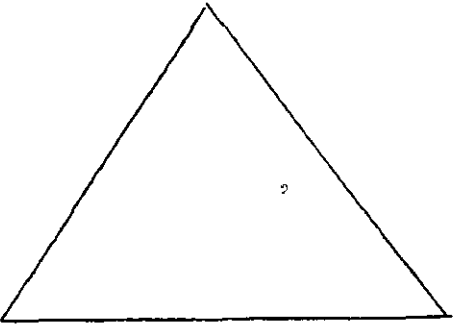
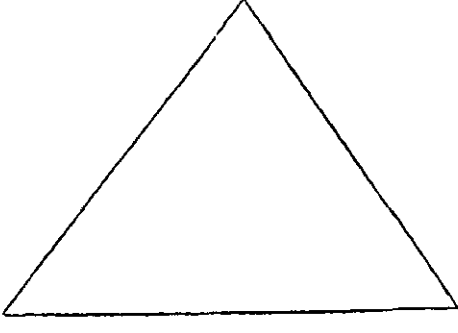
ชื่อ.....ชื่อ.....โรงเรียน.....

แบบทดสอบงานสร้างสรรค์ทางศิลปะโดยการเขียนภาพ

1. ให้นักเรียนเขียนภาพกระเป๋าให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ภายในเวลาที่กำหนด โดยกระเป๋าแต่ละใบจะต้องมีรูปแบบที่ไม่ซ้ำกันเลย

2. ให้นักเรียนเขียนภาพลงในรูปสามเหลี่ยมที่กำหนดให้ และระบายสีให้สวยงาม พร้อมทั้งทักซอภาพสวย พยายามเขียนภาพต่าง ๆ ให้เ้ามากที่สุดเท่าที่จะทำได้ภายในเวลาที่กำหนด

 เขน กระต่าย	
	
	

ชื่อ.....ชั้น.....โรงเรียน.....

แบบทดสอบงานสร้างสรรค์ทางศิลปะ
ครั้งที่.....

เกณฑ์การตรวจแบบทดสอบงานสร้างสรรค์ทางศิลปะ

1. แบบทดสอบงานสร้างสรรค์โดยการสลับตำแหน่งภาพ ให้คะแนนดังนี้
 - 1.1 นำภาพหรือเส้นมาจัดวางแล้วเขียนเป็นภาพใหม่ที่มีความหมายได้ 1 คะแนน
 - 1.2 ระบายสีภาพนั้น ได้ 1 คะแนน
2. แบบทดสอบงานสร้างสรรค์โดยการเพิ่มและตัดทอนภาพ
 - 2.1 เพิ่มเติมส่วนประกอบอื่น หรือตัดทอนภาพที่กำหนดจนเกิดภาพใหม่ที่มีความหมาย ได้ 1 คะแนน
 - 2.2 ระบายสีภาพนั้น ได้ 1 คะแนน
3. แบบทดสอบงานสร้างสรรค์โดยการเขียนภาพ
 - 3.1 กระเป๋าสตางค์ใบที่นักเรียนเขียนมีรูปแบบไม่ซ้ำกันเลย ได้ 1 คะแนน สำหรับกระเป๋าสตางค์ใบที่เขียนซ้ำกันรูปแบบเดิม ไม่ได้คะแนน ถ้าเขียนซ้ำรูปแบบเดิม แต่มีรายละเอียดต่างกับกระเป๋าสตางค์ใบแรกที่เขียนในรูปแบบนั้นจะได้ 1 คะแนน แต่ใบต่อไปจะได้เพียง $\frac{1}{2}$ คะแนน
 - 3.2 ระบายสีกระเป๋าสตางค์ได้ 1 คะแนน
 - 3.3 ภาพที่เขียนลงในรูปสามเหลี่ยม ถ้ามีความหมายได้ 1 คะแนน
 - 3.4 ระบายสีภาพที่เขียนในรูปสามเหลี่ยมนั้นได้ 1 คะแนน

ระยะเวลาในการทำแบบทดสอบ

- แบบทดสอบชุดที่ 1 มี 3 ฉบับ ฉบับละ 60 นาที
 แบบทดสอบชุดที่ 2 มี 6 ฉบับ ฉบับละ 40 นาที
 แบบทดสอบชุดที่ 3 มี 3 ฉบับ ฉบับละ 60 นาที

ภาคผนวก ข

๔๒

วิเคราะห์ข้อมูล

ตาราง 14 ลักษณะการเจ็บภาพคนของนักเรียน

ลักษณะภาพคน	เพศ				รวม	ร้อยละ
	ชาย	ร้อยละ	หญิง	ร้อยละ		
1. ชาย	162	81.50	12	6.00	174	43.50
2. หญิง	14	7.50	154	77.00	168	42.00
3. เด็ก	4	2.00	11	5.50	15	3.75
4. ผู้ใหญ่	12	6.00	8	4.00	20	5.00
5. คนชรา	8	4.00	15	7.50	23	5.75
รวม	200	100	200	100	400	100

ตาราง 15 ลักษณะการใช้ภาพสัตว์ของนักเรียน

ลักษณะภาพสัตว์	เพศ				รวม	ร้อยละ
	ชาย	ร้อยละ	หญิง	ร้อยละ		
1. สัตว์บก	136	68.00	117	58.50	253	63.25
2. สัตว์น้ำ	23	11.50	32	16.00	55	13.75
3. สัตว์ครึ่งบก-ครึ่งน้ำ	11	5.50	9	4.50	20	5.00
4. สัตว์ปีก	30	15.00	42	21.00	72	18.00
5. สัตว์เลื้อยคลาน	-	-	-	-	-	-
รวม	200	100	200	100	400	100

ตาราง 16 ลักษณะการเขียนภาพอิสระของนักเรียน

ลักษณะภาพอิสระ	เพศ				รวม	ร้อยละ
	ชาย	ร้อยละ	หญิง	ร้อยละ		
1. เรื่องส่วนตัว	36	18.00	84	42.00	120	30.00
2. เรื่องในสังคม	47	23.50	22	11.00	69	17.25
3. เรื่องอาชีพ	52	26.00	13	6.50	65	16.25
4. เรื่องของธรรมชาติ	65	32.50	81	40.50	146	36.50
รวม	200	100	200	100	400	100

ตาราง 17 พัฒนาการทาง ๆ ในการเขียนภาพคน ภาพสัตว์ และภาพอิสระของนักเรียน

เนื้อ	ความถนัดเขียนภาพ					ความถนัดเขียนหนังสือ				
	ข้อ 1 ภาพ (ภาพ คน)	ข้อ 2 ภาพ (ภาพ สัตว์)	ข้อ 3 ภาพ (ภาพ อิสระ)	รวม	ร้อยละ	ข้อ 1 ภาพ (ภาพ คน)	ข้อ 2 ภาพ (ภาพ สัตว์)	ข้อ 3 ภาพ (ภาพ อิสระ)	รวม	ร้อยละ
พัฒนาทางศิลปะ โดยการเขียนภาพ										
ข้อ 1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ข้อ 2	-	1	1	2	0.34	-	-	5	5	0.84
ข้อ 3	9	16	18	43	7.17	4	15	16	35	5.84
ข้อ 4	70	72	65	207	34.50	77	84	61	222	37.00
ข้อ 5	121	111	116	348	58.00	119	101	118	338	56.32
รวม	200	200	200	-	100	200	200	200	-	100

ตาราง 18 การเลือกใช้ประเภทต่าง ๆ ของนักเรียน

ประเภทของสัตว์	เพศ										
	ชาย						หญิง				
	ชาย ครั้งที่ 1	ชาย ครั้งที่ 2	ชาย ครั้งที่ 3	รวม	ร้อยละ	ชาย ครั้งที่ 1	ชาย ครั้งที่ 2	ชาย ครั้งที่ 3	รวม	ร้อยละ	
1. สุนัข	50	60	71	181	30.17	89	68	74	231	38.50	
2. สุนัขจิ้งจอก	42	45	49	136	22.67	40	58	62	160	26.67	
3. สุนัขเหิน	13	15	16	44	7.34	5	12	8	25	4.17	
4. สุนัขน้ำ	10	6	3	19	3.17	4	3	7	14	2.34	
5. สุนัขไปเตอร์	48	35	16	99	16.50	31	16	22	69	11.50	
6. สุนัขจิ้งจอก	37	39	45	121	20.17	31	43	27	101	16.84	
รวม	200	200	200	-	-	200	200	200	-	-	

ตาราง 19 การใช้สัตต่าง ๆ ในการบรรยายภาพของนกเรียน

สัตว์ สัตว์ เลี้ยง	เพศ										
	ชาย (200)					หญิง (200)					
	สัตว์ 1	สัตว์ 2	สัตว์ 3	รวม	ร้อยละ	สัตว์ 1	สัตว์ 2	สัตว์ 3	รวม	ร้อยละ	
1. สุนัข	40	24	26	90	15.00	30	30	19	79	13.17	
2. สุนัข	48	53	45	146	24.34	50	50	53	153	25.50	
3. สุนัข	16	18	9	43	7.17	5	7	8	20	3.34	
4. สุนัข	15	12	12	39	6.50	16	9	7	32	5.34	
5. สุนัข	6	1	3	10	1.67	6	14	11	31	5.17	
6. สุนัข	28	41	53	122	20.34	31	36	35	102	17.00	
7. สุนัข	30	31	32	93	15.50	27	24	32	83	13.84	
8. สุนัข	4	5	10	19	3.17	33	28	24	85	14.17	
9. สุนัข	7	7	7	21	3.50	1	1	9	11	1.84	
10. สุนัข	5	7	3	15	2.50	-	1	-	1	0.17	
11. สุนัข	-	-	-	-	-	1	-	1	2	0.34	
12. สุนัข	1	1	-	2	0.34	-	-	1	1	0.17	
รวม	200	200	200	-	-	200	200	200	-	-	

ตาราง 20 คะแนนงานสร้างทางศิลปะของนักเรียนชายและนักเรียนหญิง

คะแนน	X_1	Y_1	X_2	Y_2	X_3	Y_3
17 - 19	10	12	12	14	128	122
14 - 16	49	54	61	56	62	57
11 - 13	127	122	109	117	10	21
8 - 10	11	9	15	13	-	-
5 - 7	3	3	3	-	-	-
รวม	200	200	200	200	200	200

- X_1 แทน ความถี่ของคะแนนเกี่ยวกับงานสร้างสรรค์โดยการสลับตำแหน่งภาพของนักเรียนหญิง
- Y_1 แทน ความถี่ของคะแนนเกี่ยวกับงานสร้างสรรค์โดยการสลับตำแหน่งภาพของนักเรียนชาย
- X_2 แทน ความถี่ของคะแนนเกี่ยวกับงานสร้างสรรค์โดยการเพิ่มและตัดทอนภาพของนักเรียนหญิง
- Y_2 แทน ความถี่ของคะแนนเกี่ยวกับงานสร้างสรรค์โดยการเพิ่มและตัดทอนภาพของนักเรียนชาย
- X_3 แทน ความถี่ของคะแนนเกี่ยวกับงานสร้างสรรค์โดยการเขียนภาพของนักเรียนหญิง
- Y_3 แทน ความถี่ของคะแนนเกี่ยวกับงานสร้างสรรค์โดยการเขียนภาพของนักเรียนชาย

ตาราง 21 คะแนนเฉลี่ยงานสร้างสรรค์ทางศิลปะของนักเรียนชายและนักเรียนหญิง

งานสร้างสรรค์ทางศิลปะ	ชาย (200)		หญิง (200)	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
1. การสลับตำแหน่งภาพ	12.95	22.88	12.78	23.59
2. การเพิ่มและตัดทอนภาพ	13.07	23.28	12.96	23.74
3. การเขียนภาพ	16.52	30.62	33.29	29.51

ประวัติดูจย

๗
ขอ นางปราณี ศรีโชค

เกิด 15 พฤษภาคม 2499

ประวัติการศึกษา 2506 - 2509 ป.1 - ป.4 โรงเรียนวัดบางขุนนนท์
2510 - 2512 ป.5 - ป.7 โรงเรียนวัดสุวรรณาราม
2513 - 2515 มศ.1 - มศ.3 โรงเรียนสุวรรณารามวิทยาคม
2516 - 2517 ป.กศ.วิทยาลัยครูชนบุรี
2520 - 2521 พ.ม. กรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ
2524 - 2526 ก.บ. (บรรณารักษศาสตร์) วิทยาลัยครูบุรีรัมย์ได้จบ
จากพระยา

2528 - 2530 กศ.ม. (การประถมศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร

ประวัติการทำงาน 2519 - ปัจจุบัน โรงเรียนวัดโก่เตี้ย เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร
โทร. 4249516

ที่อยู่ปัจจุบัน 77/415 หมู่บ้านอิทรารักษ์ 2 ถนนสุขาภิบาล 1 แขวงคลองกุ่ม
เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240 โทร. 3782815